

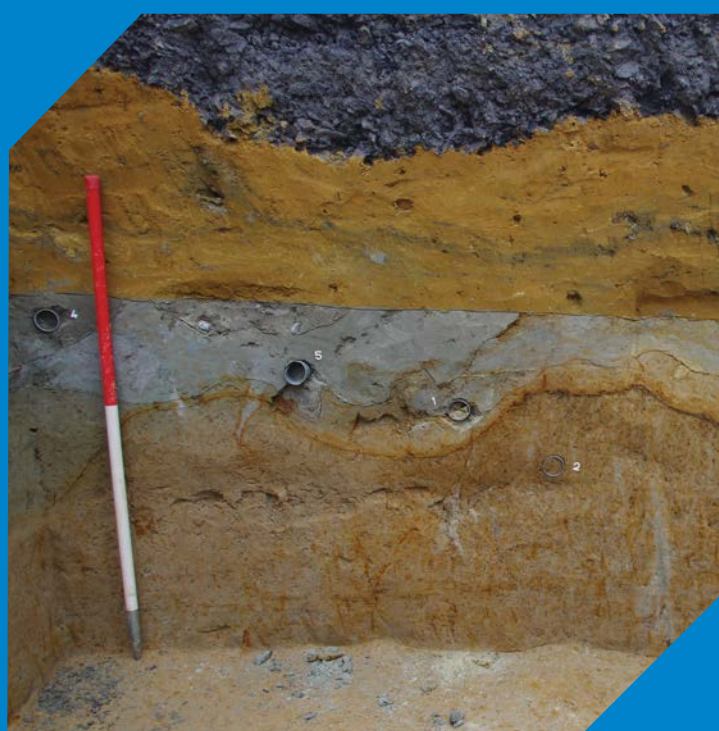

RONSE SCHOONBOEKE

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

INTERGEMEENTELIJKE SAMENWERKING VOOR STREEKONTWIKKELING IN
ZUID-OOST-VLAANDEREN
GENTSESTEENWEG 1 B
9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM
TEL 053 64 65 20

INFO@SO-LVA.BE
WWW.SO-LVA.BE

RONSE - SCHOONBOEKE

EINDRAPPORT – 2020F315

SOLVA ARCHEOLOGIE RAPPORT 163

AUTEURS: SAVELS L.

COLOFON

DOSSIERSAMENSTELLING

Louise Savels

PROJECT

Ronse - Schoonboeke
werfbegeleiding
Projectcode:2020F315
Projectnaam: 20-RON-SB
SOLVA Archeologierapport nr. 163

OPDRACHTHOUDER

SOLVA
Projectteam: Archeologie
Gentsesteenweg 1B
9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM
Tel: 053/64 65 20
info@so-lva.be

BEWAARPLAATS ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE

Erkend onroerend erfgoeddepot SOLVA archeologisch depot
p/a Industrielaan 25b
9320 EREMBODEGEM
Tel: 053/64 65 36
archeologie@so-lva.be

WETTELIJK DEPOTNUMMER

D/2023/12.857/29

COPYRIGHT

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van **SOLVA**.
Alle foto's, tenzij anders vermeld: © **SOLVA**

INHOUDSTAFEL

01	BESCHRIJVEND GEDEELTE	13
1.1.	ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	15
1.2.	SAMENVATTING VAN HET ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK EN DE RESULTATEN	17
1.3.	DE ONDERZOEKSOPDRACHT	19
1.3.1.	VRAAGSTELLING	19
1.3.2.	DE RANDVOORWAARDEN	19
1.3.3.	BESCHRIJVING GEPLANEDE WERKEN (BIJ OPGRAVINGEN IN HET KADER VAN BODEMVERSTORINGEN)	19
1.3.3.1.	DE BESTAANDE TOESTAND	19
1.3.3.1.	DE ONTWERPEN TOESTAND	20
1.4.	WERKWIJZE EN STRATEGIE VAN DE OPGRAVING	21
1.4.1.	MOTIVERING VAN DE ONDERZOEKSSTRATEGIE, -METHODE EN -TECHNIEKEN	21
1.4.1.1.	OPGRAVINGSSTRATEGIE	21
1.4.1.2.	METHODEN EN TECHNIEKEN	21
1.4.2.	BESCHRIJVING VAN DE ORGANISATIE VAN DE OPGRAVING	22
1.4.3.	BESCHRIJVING VAN HET GEBRUIKTE MATERIAAL	23
1.4.4.	BESCHRIJVING EN MOTIVERING VAN EVENTUELE AFWIJKENDE METHODIEK EN VAN EVENTUELE BIJSTELLINGEN VAN DE OORSPRONKELIJKE STRATEGIE	23
1.4.5.	MOTIVATIE VAN DE KEUZE TEN AANZIEN VAN DE SELECTIE VAN VONDSTEN	23
1.4.6.	MOTIVATIE VAN DE KEUZE TEN AANZIEN VAN DE STAALNAME	23
1.4.7.	TEKSTUELE OMSCHRIJVING VAN DE INBRENG VAN SPECIALISTEN	23
1.4.8.	TEKSTUELE OMSCHRIJVING VAN DE ALGEMENE WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING DOOR PERSONEN DIE BUITEN HET PROJECT STONDEN	23
02	ASSESSMENTRAPPORT	25
2.1.	TEKSTUELE BESCHRIJVING EN MOTIVERING VAN DE BIJ HET ASSESSMENT GEHANTEERDE METHODEN, TECHNIEKEN EN CRITERIA	27
2.2.	BESCHRIJVING VAN DE OBSERVATIES EN REGISTRATIES UIT HET ASSESSMENT	27
2.2.1.	ASSESSMENT VAN VONDSTEN	27
2.2.2.	ASSESSMENT VAN STALEN	27
2.2.3.	CONSERVATIE-ASSESSMENT	27
2.2.4.	ASSESSMENT VAN SPOREN, SPOORCOMBINATIE EN ARCHEOLOGISCHE STRUCTUREN	27

2.2.5. ASSESSMENT VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE	27
2.3. TEKSTUELE BESCHRIJVING VAN HET POTENTIEEL VOOR WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK EN DE AARD DAARVAN, MET WAARDERING	27
2.4. TEKSTUELE BESCHRIJVING VAN HET UIT TE VOEREN ONDERZOEK	28
2.4.1. TE BEANTWOORDEN ONDERZOEKSVRAGEN	28
2.4.2. STRATEGIE VOOR DE VERWERKING	28
2.4.3. CONSERVATIESTRATEGIE	28
2.4.4. ONDERZOEKSVRAGEN VOOR VERVOLGONDERZOEK	28
03 INTERPRETATIE VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE	31
3.1. BESCHRIJVING VAN HET KADER VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE	33
3.1.1. BESCHRIJVING VAN DE LANDSCHAPPELIJKE LIGGING	33
3.1.1.1. ALGEMENE LANDSCHAPPELIJKE EN GEOGRAFISCHE SITUERING	33
3.1.1.2. AARDKUNDIGE EN HYDROGRAFISCHE SITUERING	33
3.1.1.3. FYSISCH-GEOGRAFISCHE SITUERING	36
3.1.1.3. GRONDGEBRUIK	39
3.1.2. HISTORISCH KADER	41
3.1.2.1. GESCHIEDENIS VAN HET PROJECTGEBIED	41
3.1.2.2. INVENTARIS ONROEREND ERFGOED	43
3.1.2.3. HISTORISCH-CARTOGRAFISCHE DOCUMENTEN	43
3.1.2.3.1. VILLARETKAART (1745 – 1748)	43
3.1.2.3.2. JOZEF JOHAN FRANS FERRARIS – KABINETSKAART DER OOSTENRIJKSE NEDERLANDEN EN HET PRINSBISDOM LUIK: AELST (1771-1778)	44
3.1.2.3.3. ATLAS DER BUURTWEGEN (CA. 1841)	44
3.1.2.3.4. PHILIPPE VANDERMAELEN – CARTES TOPOGRAPHIQUES DE LA BELGIQUE (1846-1854)	45
3.1.2.3.5. PHILIPPE CHRÉTIEN POPP - ATLAS CADASTRAL PARCELLAIRE DE LA BELGIQUE (1842-1879)	45
3.1.2.3.6. LUCHTFOTO'S	46
3.1.3. ARCHEOLOGISCH KADER	47
3.2. BESCHRIJVING VAN DE BODEMS EN ANDERE COMPLEXEN VAN AARDKUNDIGE EENHEDEN	48
3.2.1. GENESE VAN DE BODEMS OF ANDERE COMPLEXEN VAN AARDKUNDIGE EENHEDEN	48
3.2.2. BEWARING VAN DE BODEMS OF ANDERE COMPLEXEN VAN AARDKUNDIGE EENHEDEN	48
3.2.3. EFFECTEN VAN DE AANWEZIGE BODEMS EN SEDIMENTEN OP DE BEWARING VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE EN DE ARCHEOLOGISCHE ARTEFACTEN DAARBINNEN	49
3.2.4. REFERENTIE AAN GELIJKAARDIGE BODEMS EN ANDERE COMPLEXEN VAN AARDKUNDIGE EENHEDEN OP	

GEKENDE ARCHEOLOGISCHE SITES	49
3.3. BESCHRIJVING VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE AAN DE HAND VAN HET SPORENBESTAND OF DE VONDSTENS PREIDING	49
3.3.1. ANALYSE VAN DE OPBOUW VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE	49
3.3.1.1. DE WERKPUTTEN	49
3.3.1.1. WERFBEGELEIDING	56
3.3.2. ANALYSE VAN ARCHEOLOGISCHE STRUCTUREN, SPOORCATEGORIEËN, SPOORCOMBINATIES EN INDIVIDUELE SPOREN	57
3.3.2.1. NIET GEFASEERDE ALLESPORENKAART	57
3.3.2.2. ZONE I	57
3.3.2.3. ZONE II	65
3.3.2.4. WERFBEGELEIDING	70
3.4. BESCHRIJVING VAN HET BESTAND AAN CULTURELE VONDSTEN EN NATUURWETENSCHAPPELIJKE VONDSTEN	75
3.4.1. BESCHRIJVING VAN DE ANALYSEMETHODEN EN -TECHNIEKEN	75
3.4.2. BESCHRIJVING VAN DE UITWERKINGSMETHODEN	75
3.4.3. BESCHRIJVING VAN DE VONDSTEN	75
3.5. DATERING EN INTERPRETATIE VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE	75
3.6. SYNTHESE VAN DE KENNIS OVER DE ARCHEOLOGISCHE SITE	75
3.6.1. GEMOTIVEERDE INTERPRETATIE VAN DE VONDSTEN, VONDSTCATEGORIEËN, SPOREN, SPOORCOMBINATIES, SPOORCATEGORIEËN, ARCHEOLOGISCHE STRUCTUREN, EN ACTIVITEITENZONES	75
3.6.2. BEVINDINGEN TEN OPZICHTE VAN DE RESULTATEN VAN EERDER UITGEVOERD ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK	76
3.6.3. GEMOTIVEERDE VERWACHTING TEN AANZIEN VAN DE AANWEZIGHEID EN AARD VAN ARCHEOLOGISCH ERFGOED	76
3.6.4. BESLUIT	76
3.6.5. BELANG EN DE BETEKENIS VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE BINNEN DE BESTAANDE KENNIS	77
3.6.6. AFBAKENING VAN ZONES WAAR GEEN ARCHEOLOGISCH ERFGOED AANWEZIG IS	77
3.7. DE ONDERZOEKSVRAGEN EN ONDERZOEKSDOELEN BEANTWOORD	77
3.8. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK (GERICHT OP GESPECIALISEERD PUBLIEK)	78
3.9. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK (GERICHT OP NIET-GESPECIALISEERD PUBLIEK)	78
04 BIBLIOGRAFIE	81
4.1. LITERATUUR	83
4.2. WEBSITES	83

05 BIJLAGEN	85
5.0. ALGEMEEN	87
5.1. TEKENINGENLIJST	88
5.2. FOTOLIJST	88
5.3. SPORENLIJST	89
5.4. VONDSTENLIJST	89
5.5. STALENLIJST	89
5.6. SKELETFORMULIEREN	89
5.7. CONSERVATIERAPPORT	89
5.8. RESULTATEN VAN AARDKUNDIGE EN NATUURWETENSCHAPPELIJKE ANALYSES (RUWE DATA)	89
5.9. PROFIELBESCHRIJVINGEN VAN DE REFERENTIEPROFIELEN	89

LIJST VAN FIGUREN

Fig. 1. Kadasterkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 18/02/2020).	15
Fig. 2. Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: NGI; digitaal aangemaakt op 18/02/2020).	16
Fig. 3. Topografische kaart (detail) met aanduiding van het projectgebied (bron: NGI; digitaal aangemaakt op 18/02/2020).	16
Fig. 4. Bodemkaart algemeen met aanduiding van de locatie van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 20/2/2020).	33
Fig. 5. Quartairgeologische typeprofielkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 20/2/2020).	35
Fig. 6. Tertiairgeologische typeprofielkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 20/2/2020).	35
Fig. 7. Digitaal terreinmodel met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 20/2/2020).	36
Fig. 8a. Digitaal terreinmodel met aanduiding van de hoogteprofielen (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 20/2/2020).	36
Fig. 8b. Digitaal terreinmodel met aanduiding van de hoogteprofielen (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 20/2/2020).	37
Fig. 8c. Digitaal terreinmodel met aanduiding van de hoogteprofielen (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 20/2/2020).	37
Fig. 9. Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 20/2/2020).	38
Fig. 10. Bodemkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 20/2/2020).	38
Fig. 11. Bodemassociatiekaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 20/2/2020).	39
Fig. 12. Bodemgebruikskaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 20/2/2020).	39
Fig. 13. Bodembedekkingskaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 20/2/2020).	40
Fig. 14. Luchtfoto uit 2015 met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 20/2/2020).	40
Fig. 15. CAI op GRB algemeen met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 26/2/2020).	41
Fig. 16. Kaart met het traject van de Fiertel met aanduiding van o.a. heidense plaatsen, sacrale bomen en begraafplaatsen. Het projectgebied is blauw omcirkeld.	42
Fig. 17. Villaretkaat met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 18/2/2020).	43
Fig. 18. Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 18/2/2020).	44
Fig. 19. Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 18/2/2020).	44
Fig. 20. Kaart Vandermaelen met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 18/2/2020).	45
Fig. 21. Poppkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 18/2/2020).	45
Fig. 22. Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 20/2/2020).	46
Fig. 23. Luchtfoto uit 1990 met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 20/2/2020).	46
Fig. 24. CAI op GRB met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 20/2/2020).	47
Fig. 25. Tekening van profiel A1B1 met aanduiding van de contextnummers.	50
Fig. 26. Tekening van profiel A2B2 met aanduiding van de contextnummers.	51
Fig. 27. Tekening van profiel A3B3 met aanduiding van de contextnummers.	52
Fig. 28. Tekening van profiel A4B4 met aanduiding van de contextnummers.	53
Fig. 29. Tekening van profiel A5B5 met aanduiding van de contextnummers.	54
Fig. 30. Tekening van profiel A6B6 met aanduiding van de contextnummers.	55
Fig. 31. Niet gefaseerde allesporenkaart grondplan A zone I. Digitaal aangemaakt op 23/11/2023.	59
Fig. 32. Niet gefaseerde allesporenkaart grondplan A zone II. Digitaal aangemaakt op 23/11/2023.	61
Fig. 33. Overzicht van het projectgebied (werfbegeleiding) met aanduiding van de twee zones (geel) in Schoonboeke.	62
Fig. 34. Tekening van profiel A5B5 met aanduiding van het pollenstaal.	68
Fig. 35. Tekening van profiel A6B6 met aanduiding van de OSL-stalen.	69

LIJST VAN AFBEELDINGEN

Afb. 1. Zicht op de Maagdenstraat richting het westen (Google Streetview 2019).	19
Afb. 2. Zicht op Schoonboeke richting het noorden (Google Streetview 2019).	20
Afb. 3. Zicht op Schoonboeke richting het noorden (Google Streetview 2019).	20
Afb. 4. Zone I, werkput 1, profiel A1B1 (= noordprofiel).	50
Afb. 5. Zone I, werkput 2, profiel A2B2 (= noordprofiel).	51
Afb. 6. Zone I, werkput 2, profiel A3B3 (= zuidprofiel).	52
Afb. 7. Zone I, werkput 2, profiel A4B4 (= oostprofiel).	53
Afb. 8. Zone II, werkput 3, profiel A5B5 (= zuidprofiel).	54
Afb. 9. Zone II, werkput 4, profiel A6B6 (= zuidprofiel).	55
Afb. 10. Profiel van het meest zuidelijke punt van Schoonboeke. Zicht op het zuidoosten.	56
Afb. 11. Profiel van de Maagdenstraat t.h.v. huisnummers 22 en 23. Zicht op het zuidelijk profiel.	57
Afb. 12. Zone I, werkput 1, grondplan A.	62
Afb. 13. Zone I, werkput 2, grondplan A met aanduiding van de spoornummers. Zicht op het noordwesten.	63
Afb. 14. Zone I, werkput 2, grondplan A met aanduiding van de spoornummers. Zicht op het noordoosten.	63
Afb. 15. Boring 1.	64
Afb. 16. Boring 2.	65
Afb. 17. Boring 3	65
Afb. 18. Zone II, werkput 3, grondplan A.	66
Afb. 19. Zone II, werkput 3, coupe AB.	66
Afb. 20. Zone II, werkput 3, detail profiel A5B5 met genomen pollenstaal.	67
Afb. 21. Zone II, werkput 4, grondplan A.	68
Afb. 22. Zone II, werkput 4, profiel A6B6 met genomen OSL-stalen.	69
Afb. 23. Zicht op het zuidelijke deel van Schoonboeke richting het zuidoosten.	71
Afb. 24. Zicht op het zuidelijke deel van Schoonboeke richting het zuiden, gevormd tot 'holle weg'.	71
Afb. 25. Zicht op het westelijk deel van de Maagdenstraat richting het oosten, gevormd tot 'holle weg'.	71
Afb. 26. Zicht op het oostelijke deel van de Maagdenstraat richting het westen. Hoe meer naar het westen, hoe groter het niveauverschil tussen de weg en de aangrenzende gronden.	72
Afb. 27. Zicht op de zuidelijke helft van Schoonboeke met de tertiaire pakketten in de zijbermen ter hoogte van Schoonboek 25. Rechts op de voorgrond is het straatniveau.	72
Afb. 28. Detail van de tertiaire pakketten ter hoogte van de zijberm van Schoonboeke 25.	72
Afb. 29. Zicht op de zuidelijke helft van Schoonboeke met de tertiaire pakket in de zijberm ten noorden van Schoonboeke 25.	73
Afb. 30. Detail van de tertiaire pakketten ter hoogte van de zijberm van Schoonboeke 25.	73
Afb. 31. Zicht op een akker ten westen van Schoonboeke richting het noorden. Het omgeploegde veld bevat tertiaire brokken. De helling loopt duidelijk af richting het noorden.	74
Afb. 32. Zicht op het oostelijk deel van de werken in de Maagdenstraat met aanduiding van verschillende wegniveaus.	74

LIJST VAN TABELLEN

tabel 1: De analytische resultaten en berekende OSL-ouderdommen.	70
--	----

01 | BESCHRIJVEND GEDEELTE

1. BESCHRIJVEND GEDEELTE

1.1. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	
Projectcode:	2020F315
Sitecode:	20-RON-SB
Wettelijk depotnummer:	D/2023/12.857/29
Naam en erkenningsnummer erkende archeoloog:	SOLVA OE/ERK/Archeoloog/2015/00038
Locatie:	Oost-Vlaanderen, Ronse, Schoonboeke, (Figuur 1)
Bounding box:	punt 1: x= 98837.8591842405, y= 159734.41744504136 punt 2: x= 100817.64036196888, y= 161060.26594639373
Kadastrale gegevens:	Ronse, afdeling 2, openbare weg (Figuur 1)
Topografische kaart:	zie Figuur 2 en Figuur 3
Betrokken actoren en specialisten:	- Erkend archeoloog: Ruben Pedé - Tekst: Louise Savels - Kaartmateriaal: Celine Clement - Redactie: Bart Cherretté
Wetenschappelijke advisering:	Niet van toepassing
Begin- en einddatum:	29 april 2020 tot 7 juni 2021

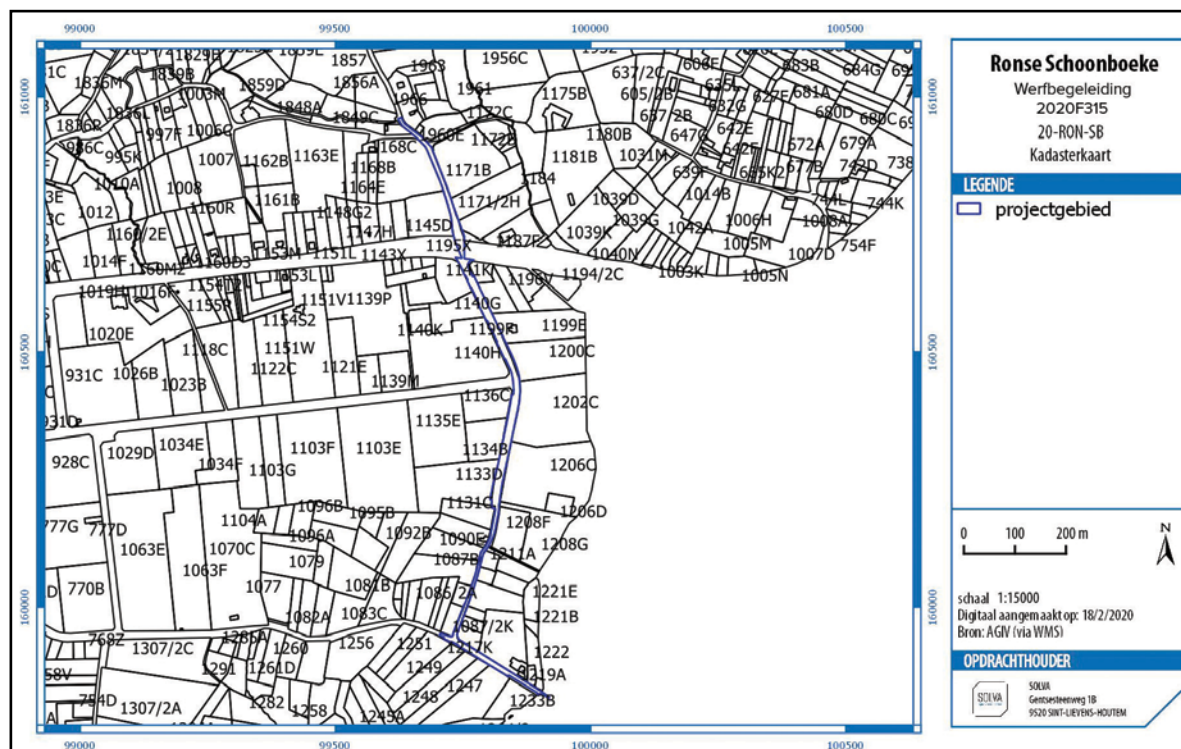

Fig. 1. Kadasterkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 18/02/2020).

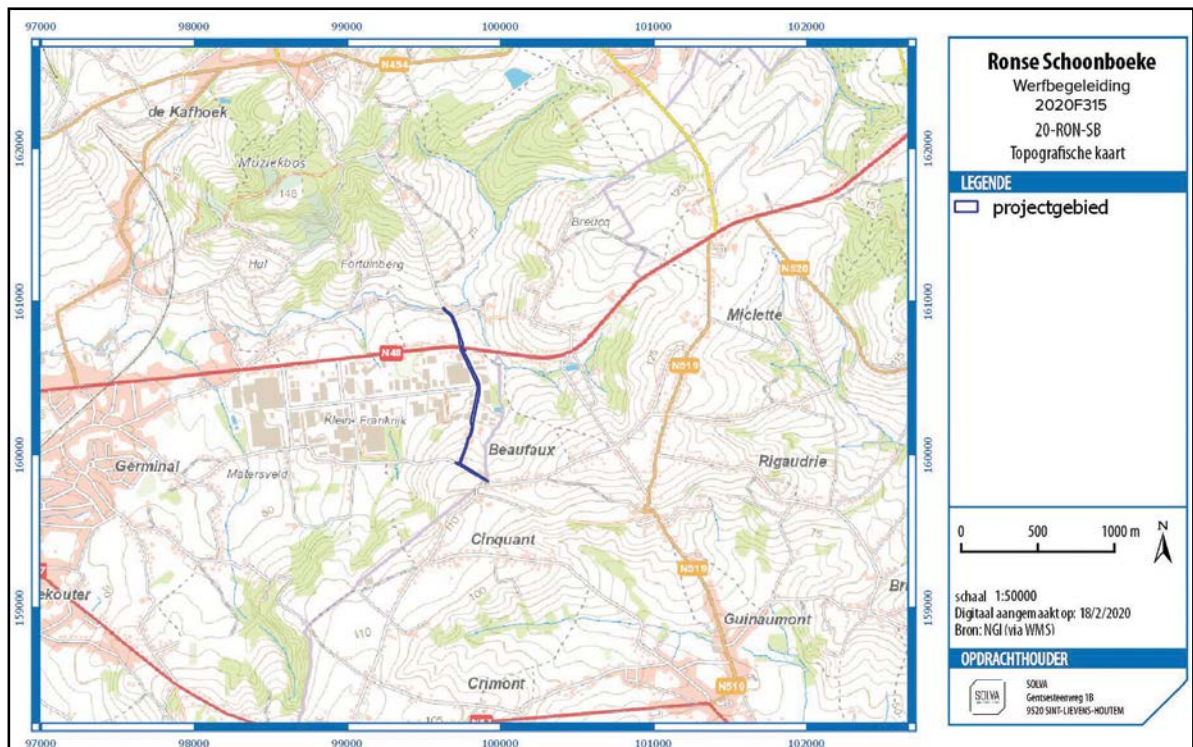

Fig. 2. Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: NGI; digitaal aangemaakt op 18/02/2020).

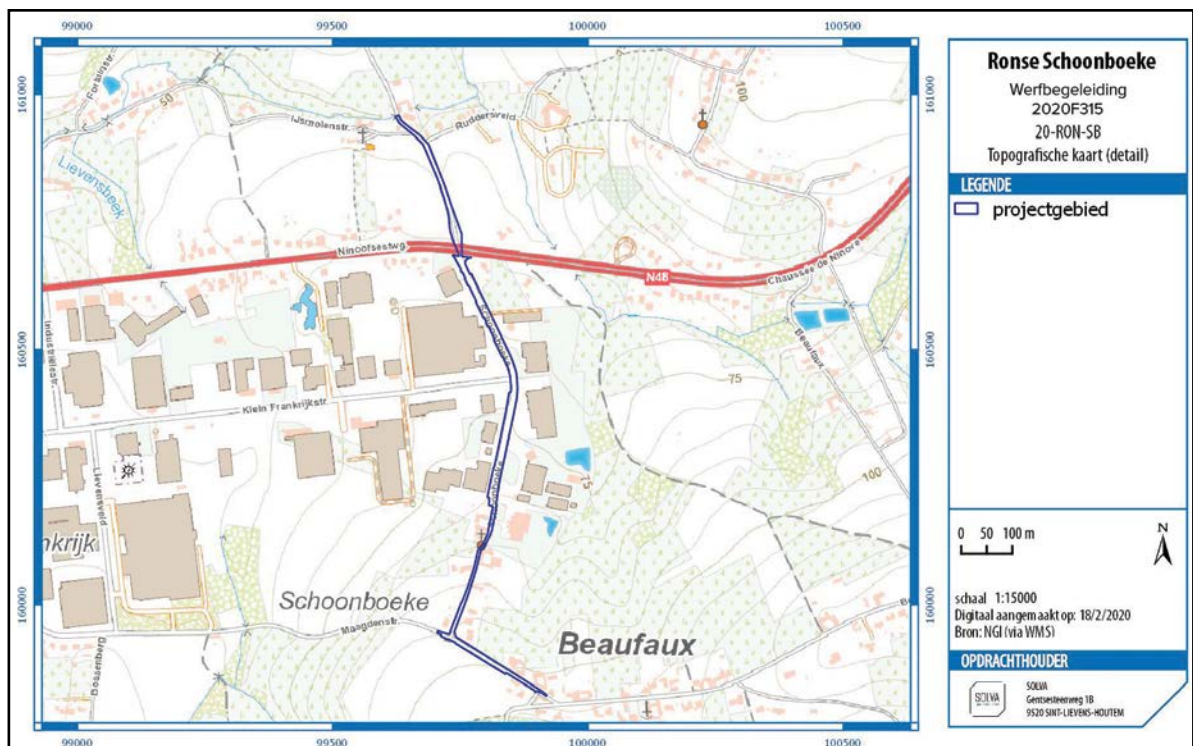

Fig. 3. Topografische kaart (detail) met aanduiding van het projectgebied (bron: NGI; digitaal aangemaakt op 18/02/2020).

1.2. SAMENVATTING VAN HET ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK EN DE RESULTATEN

De **Stad Ronse** wenst **wegenis- en rioleringswerken** uit te voeren ter hoogte van **Schoonboeke, de Maagdenstraat en Kanarieberg**.

De zone bevindt zich buiten een beschermde archeologische site of archeologische zone, maar de oppervlakte van het projectgebied bedraagt meer dan 3000 m² en de ingreep in de bodem meer dan 1000 m².

Derhalve diende in uitvoering van **art. 5.4.1 3°** van het Onroerend Erfgoeddecreet d.d.12 juli 2013, een archeologienota te worden opgesteld ten behoeve van het indienen van de **omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen** voor wegenis- en rioleringswerken. Er zijn voor dit dossier geen vrijstellingen van toepassing op bovenvermeld artikelnummer.¹

De Stad Ronse wil de wegenis- en riolering ter hoogte van Schoonboeke en een deel van de Maagdenstraat en de Kanarieberg te vernieuwen. Bij de rioleringswerken worden een aantal leidingen heraangelegd en op bepaalde plaatsen wordt nieuwe riolering gelegd.

Op de Kanarieberg worden enkele trottoirbanden geplaatst, maar verder wordt de bestaande verharding behouden.

De wegverharding van Schoonboeke en een deel van de Maagdenstraat wordt vernieuwd. Het niveau van het ontworpen maaiveld zal afwisselend hoger en lager komen te liggen dan het huidige maaiveld. Lokaal zal het ontworpen niveau maximaal 24 cm lager komen te liggen dan het huidige maaiveldniveau. Er worden afwisselend DWA en RWA-riolering aangelegd en heraangelegd. De dikte van de leidingen varieert tussen 250 en 800 mm. In het noorden van Schoonboeke nemen de leidingen de vorm aan van ellipsvormige betonbuizen met een diameter van 1,95 x 1,15 m, over een lengte van 50 m. Daarnaast worden ook een vijftal gresbuizen te Schoonboeke en een persleiding op de Kanarieberg aangelegd. Alle leidingen worden op dieptes variërend tussen 1,36 en 3,77 m aangelegd.

In de Maagdenstraat zal 223 m gracht worden aangelegd, in Schoonboeke 61 m. Deze grachten zullen een diepte hebben van 1 m en zullen 30 cm breed zijn op het diepste punt met aflopende wanden. De grachten worden begrensd door grachtelementen aan beide uiteinden. Op de Kanarieberg worden de bestaande grachten van nieuwe grachtelementen en kopmuur voorzien en de oprit tussen beide grachten wordt afgebroken en vernieuwd.

Het projectgebied ligt in de zandleemstreek. De bodemkaart toont aan dat er voornamelijk matig natte tot droge zandleembodems en in kleinere mate op matig natte leembodems gelegen zijn. In de omgeving van het projectgebied is er een laag tot hoge mate van bodemerosie. Het terrein is gelegen in de directe nabijheid van de Muziekberg en de Mont d'Ellezelles, waardoor het naar het zuiden toe redelijk sterk helt. Het is dan ook mogelijk dat het zuidelijke deel van het projectgebied onderhevig is geweest aan erosie en het noordelijke deel door colluvium bedekt wordt.

Het projectgebied is gelegen in een historisch interessante zone. Het tracé Kanarieberg-Schoonboeke is onmiskenbaar een oud tracé. Mogelijk ligt het tracé op een (pre)-Romeinse weg, dat zich later ontwikkelde tot stadgrens van Ronse en daarmee ook op het traject van de Fiertel kwam te liggen. De omgeving evolueerde mee als sacrale zone, waarbij zowel landschappelijke elementen als prechristelijke archeologische monumenten (bronstijdgrafheuvels, "tombelle", ...) een rituele betekenis kregen en later onder invloed van

¹ Het uit te voeren archeologisch onderzoek valt onder de toepassing van het Onroerend Erfgoeddecreet van 12 juli 2013, het Besluit van de Vlaamse regering van 16 mei 2014 betreffende de uitvoering van het Onroerend Erfgoeddecreet, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse regering van 4 december 2015 en de Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en de rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4.0 van 1 april 2019.

het christendom werden gekerstend.

Er zijn een aantal gegevens die het mogelijk maken om de verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed in te schatten. Ons baserend op landschappelijke gegevens, cartografisch materiaal en historische bronnen kunnen we in deze fase een verwachtingspatroon formuleren voor het projectgebied.

- Het projectgebied bevindt zich **buiten (ten oosten van) de historische kern van Ronse**. Het projectgebied ligt in een zone die minstens sinds de 18de eeuw gekenmerkt wordt door akker- en weiland.
- Het projectgebied is reeds **volledig ingericht als rijweg** (asfaltering), en op een groot deel van het traject is reeds **riolering** aanwezig. De geplande werken zijn niet overal ingrijpend. Op de Kanarieberg beperken de werken zich tot lokale aanpassingen of herstellingen. In Schoonboeke en Maagdenstraat worden het wegdek vernieuwd en gedeeltelijk nieuwe grachten aangelegd. Op Schoonboeke wordt tevens de riolering vernieuwd.
- De **wegen** van het projectgebied hebben duidelijk een **lange gebruiksfase**. De historische kaarten tonen aan dat de tracés van deze wegen ten minste sinds de late 18de eeuw bestonden, maar het traject kent met zekerheid een veel oudere oorsprong. Het projectgebied ligt namelijk op een as die mogelijk teruggaat op een (voor)romeinse weg, waaruit de stadsgrenzen van Ronse zijn geëvolueerd. Daarnaast is dit ook het traject van de Fiertelommegang, waarmee het projectgebied zich in een historisch sacrale zone bevindt.
- Er zijn meerdere archeologische en historische aanwijzingen voor **occupatie** in de omgeving van het projectgebied in het **paleolithicum tot de Romeinse periode**. De sterke Romeinse aanwezigheid in de regio blijkt o.a. uit de CAI en uit de vele Romaanse namen in Ronse, waaronder ook *Schoonboeke* zelf.
- Een **bijzondere vraagstelling** stelt zich naar de ouderdom van het traject Kanarieberg-Schoonboeke. Dat het een oud wegtracé betreft, staat buiten kijf. De aanwezigheid van (pre)christelijke archeologische structuren (bronstijdgrafheuvels, toponymie die naar Romeinse tumuli verwijst, ...) en de aanwezigheid van latere, christelijke, “liminale” plaatsen (galgen, maar ook kapellen) **én** het gebruik van dit traject voor de Fiertelommegang roept vragen op naar de ouderdom van dit traject en de betekenis ervan voor de christelijke processie. Wordt een ouder landschap hier geïncorporeerd in latere christelijke beleving? (zie ook het recente colloquium “Walking with Saints”).² Wellicht gaat dit traject terug op een (pre) Romeinse weg, waartoe ook het zuidelijker gelegen rechtlijnig traject *Cinquant-Crimont-Tombelle* kan gerekend worden.
- Er kan aangenomen worden dat de huidige verharding en riolering vanzelfsprekend reeds voor verstoring heeft gezorgd van het oorspronkelijk bodemarchief. Bovendien valt op grote delen van dit traject tevens veel erosie te verwachten, gelet op het uitgesproken reliëf van de omgeving. In het zuidelijk deel van het projectgebied zullen oudere wegtracés door erosie weggespoeld zijn, en door sediment van hogerop weer aangevuld zijn, m.a.w. een sterk dynamisch gegeven. In de lagere zones zal anderzijds meer accumulatie van materiaal te verwachten zijn. Ter hoogte van het noordelijk deel van Schoonboeke vult het reliëf af, waardoor hier potentieel het meeste kans is dat oudere wegniveaus zouden kunnen bewaard zijn. Deze zone biedt interessant onderzoekspotentieel voor een onderzoek naar de exacte ouderdom van dit sacraal beladen wegtracé.

² Devos, Meurice & Morel, 2018.

Samenvattend kan dus gesteld worden dat het projectgebied een interessant onderzoekspotentieel heeft inzake de *longue durée* van een landschap en de rol die mogelijks oude verbindingstrajecten in het landschap spelen. De exacte ouderdom kan echter maar verder gestaafd worden door een archeologisch onderzoek. Bovenstaande elementen doen besluiten dat verder onderzoek wenselijk is.

1.3. DE ONDERZOEKSOPDRACHT

1.3.1. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is het achterhalen van de ouderdom van het traject Kanarieberg-Schoonboeke. Dat het traject een hoge ouderdom heeft, staat buiten kijf. Hoe oud, is evenwel niet precies geweten. Er wordt uitgegaan van een (pre)Romeinse ouderdom. Om de hypothese te staven dat een prechristelijk landschap en weg geïncorporeerd werd in een christelijke belevingswereld, is archeologisch onderzoek op terrein noodzakelijk dat aandacht heeft voor de opbouw en ouderdom van dit traject.

Volgende (niet-limitatieve) onderzoeksvragen worden behandeld:

- Zijn er nog oude wegniveaus bewaard?
- Indien wel, hoe is de opbouw? Waaruit zijn wegdekken opgebouwd?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren? Zijn er randfenomenen waar te nemen (bijvoorbeeld afwateringsgreppels)?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes? Is er een evolutie/fasering in het wegdek waar te nemen?
- Wat is de ouderdom van de aangetroffen niveaus?

1.3.2. De randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.3.3. Beschrijving geplande werken (bij opgravingen in het kader van bodemverstoringen)

1.3.3.1. De bestaande toestand

Zie bijlage 1 voor het grondplan van de bestaande toestand voor de wegenis- en rioleringswerken.

Momenteel wordt het projectgebied ingenomen door een verharde rijweg (Foto 1 en Foto 2). Over bijna de volledige lengte van het projectgebied is reeds riolering aanwezig, met uitzondering van een deel van Schoonboeke en de Maagdenstraat.

De percelen in de omgeving worden ingenomen door bewoning, akker- en weiland. Een deel van het projectgebied loopt door industrieterrein (Foto 3).

Afb. 1. Zicht op de Maagdenstraat richting het westen (Google Streetview 2019).

Afb. 2. Zicht op Schoonboeke richting het noorden (Google Streetview 2019).

Afb. 3. Zicht op Schoonboeke richting het noorden (Google Streetview 2019).

1.3.3.1. De ontworpen toestand

Zie bijlagen 2 en 3 voor grondplannen en profielen van de ontworpen toestand voor de wegenis- en rioleringswerken.

De Stad Ronse wil de wegenis- en riolering ter hoogte van Schoonboeke en een deel van de Maagdenstraat en de Kanarieberg te vernieuwen. Bij de rioleringswerken worden een aantal leidingen heraangelegd en op bepaalde plaatsen wordt nieuwe riolering gelegd.

Wegenis

De wegverharding van Schoonboeke en een deel van de Maagdenstraat wordt vernieuwd. Op de Kanarieberg worden enkele trottoirbanden geplaatst, maar verder wordt de bestaande verharding behouden.

Het niveau van het ontworpen maaiveld op Schoonboeke en Maagdenstraat zal afwisselend hoger en lager te komen liggen dan het huidige maaiveld. Lokaal zal het ontworpen niveau maximaal 24 cm lager komen te liggen dan het huidige maaiveldniveau.

Riolering

Er wordt een nieuwe DWA-leiding aangelegd in de Maagdenstraat en Schoonboeke tot aan de Ninoofsesteenweg (diameter 250 mm en 315 mm). Vanaf het punt waar Schoonboeke verbreedt tot aan de kruising met de Klein Frankrijkstraat wordt een tweede reeds bestaande DWA-leiding opgevuld. De aanlegdieptes van de DWA-leiding variëren tussen 1,36 en 2,24 m diep in de Maagdenstraat en tussen 1,34 en 3,77 m in Schoonboeke ten opzichte van het huidige maaiveld. Ter hoogte van Schoonboeke worden 5 gresbuizen aangelegd met een diameter van 300mm.

Een nieuwe RWA-leiding wordt aangelegd in de Maagdenstraat (diameter 400 mm), waar deze wordt afgewisseld met grachten. Ook te Schoonboeke wordt een nieuwe RWA-leiding voorzien (diameter 400 mm), tot aan de kapel. Tussen de kapel en de verbreding van de rijweg zal de bestaande gemende riolering (diameter 600 mm) gebruikt worden als RWA-riool. Op het bredere deel van Schoonboeke wordt de RWA-leiding vernieuwd. In het noorden van Schoonboeke nemen de leidingen de vorm aan van ellipsvormige betonbuizen met een diameter van 1,95 x 1,15 m, over een lengte van 50 m. Hierbij worden een 9-tal aansluitingen uitgebroken. De aanlegdieptes van de RWA-leiding variëren tussen 0,91 en 1,34 m diep in de Maagdenstraat en tussen 1,84 en 3,21 m in Schoonboeke ten opzichte van het huidige maaiveld.

In de Maagdenstraat zal 223 m gracht worden aangelegd, in Schoonboeke 61 m. Deze grachten zullen een diepte hebben van 1 m en zullen 30 cm breed zijn op het diepste punt met aflopende wanden. De grachten worden begrensd door grachtelementen aan beide uiteinden.

De riolering zal de Ninoofsesteenweg doorsteken naar de Kanarieberg. Hiervoor worden een betonbuis van 70m en 800 mm diameter en een persleiding aangelegd. De rioolsleuf zal 2 m breed zijn.

Op de Kanarieberg zal de bestaande RWA-riolering (diameter 800 mm) deels vernieuwd worden. Daarnaast zal ook een persleiding (dia 63 mm en -80 cm aanlegdiepte) aangelegd worden, deels mede met de rioleringsbuizen en deels in de zijberm van de bestaande gracht. De bestaande grachten worden van nieuwe grachtelementen en kopmuur voorzien en de oprit tussen beide grachten wordt afgebroken en vernieuwd.

1.4. WERKWIJZE EN STRATEGIE VAN DE OPGRAVING

1.4.1. Motivering van de onderzoeksstrategie, -methode en -technieken

1.4.1.1. Opgravingsstrategie

We menen dat de vooropgestelde onderzoeksvragen doeltreffender kunnen onderzocht worden via een **werfbegeleiding** dan via een volwaardige opgraving. Werfbegeleiding laat immers toe om enkel die zones die tijdens de opbraakwerken archeologisch potentieel tonen te onderzoeken. Voor de realisatie van het kennispotentieel is met andere woorden geen volwaardige opgraving vereist (Code van Goede Praktijk 4.0, hoofdstuk 19, punt 4). Een beperkte registratie op de plaatsen waar relevante informatie wordt aangereikt is voldoende. Een goede afstemming tijdens de werken is vanzelfsprekend een noodzakelijkheid, zodat de registraties tijdens de werfbegeleiding met voldoende tijd kunnen geschieden.

1.4.1.2. Methoden en technieken

De definities die gehanteerd worden, zijn overeenkomstig de Code van Goede Praktijk 4.0:

Methode van archeologische opgraving waarbij de regie van de graafwerken bij de uitvoerder van de werken berust en het archeologisch onderzoek zich beperkt tot wat mogelijk is binnen het gegeven kader van deze werken.

De archeoloog staat 'bij de kraan' op het moment dat de werken door de aannemer uitgevoerd worden. Werfbegeleiding kan enkel gebruikt worden door summiere archeologische vaststellingen als de verwachting op archeologische sporen klein is of er enkel gefragmenteerde / sterk verstoorte sporen kunnen worden aangetroffen.

Daardoor is de werfopvolging onderworpen aan dezelfde decretale bepalingen als de opgraving. aangezien de werfbegeleiding tot doel heeft ingrepen op het bodemarchief te vermijden (behoud *in situ*), streeft het onderzoek naar een zo beperkt mogelijke impact op de sporen en artefacten. Deze worden nadien op gepaste wijze afgedekt en beschermd tegen degradatie. De werfbegeleiding zal gescheiden volgens de bepalingen van de CGP 4.0: de technieken van opgraving, het assessment en de verwerking van de opgravingsresultaten, de rapportering over het onderzoek, de conservatie en de omgang met het archeologisch ensemble gebeuren op dezelfde wijze als bepaald voor opgravingen.

Het gebruik van **gestandaardiseerde fiches** en een gestandaardiseerde nummering van de sporen en de lagen in een spoor – en alles wat daarmee samenhangt (foto's, plannen, vondsten...) – heeft niet alleen te maken met het stroomlijnen van de registratie op het veld, maar ook met de verwerking van deze gegevens tijdens de rapportage.

De dienst archeologie van SOLVA heeft in de loop van 2009 de ontwikkeling van een **databank** geïnitieerd. Haar doel is zowel het kunnen invoeren en opslaan, als raadplegen en beheren van alle gegevens – velddata en externe informatie – in één systeem. Daarenboven is het de opzet om met de databank overzichtelijke lijsten te kunnen genereren, die als bijlagen kunnen dienen in de rapporten.

De absolute basis van de databank, de kleinste atomaire eenheid als het ware, is het **spoor**. Dit valt uiteen in acht types: 'laag', 'muur', 'vloer', 'skelet', 'hout', 'vondst', '*vertical feature interface*' of 'VFI' en '*horizontal feature interface*' of 'HFI'. Voor elk type spoor bestaat één gestandaardiseerde fiche in de databank. Aan deze kleinste eenheid wordt alles gekoppeld: plannen, tekeningen, foto's én vondsten. Bovendien worden op dit niveau de eerste relaties gelegd tussen de sporen onderling: een spoor 'is recenter', 'is ouder', 'gelijktijdig met' of 'hetzelfde als' een ander spoor.

Op een tweede niveau in de databank staan de **spoorcombinaties** (= **contexten**). Deze groeperen één of meerdere sporen. Elke spoorcombinatie krijgt een individueel nummer, namelijk het nummervan het eerste spoor dat tot deze spoorcombinatie behoort. Het is evenwel niet zo dat elk spoor noodzakelijk deel uitmaakt van een spoorcombinatie. Verstoringen en 'negatieve sporen', sporen die na couperen geen of een natuurlijk spoorblijken te zijn, worden niet tot het niveau van een spoorcombinatie gebracht, maar bestaan enkel tot op het spoorniveau. De plannen, tekeningen, foto's en vondsten die gekoppeld zijn aan een spoor worden door de databank automatisch verbonden aan de spoorcombinatie waartoe ze behoren. Vanuit dit niveau kan men dus makkelijk navigeren in de verschillende sporen van die spoorcombinatie en waaraan de vondsten, plannen, tekeningen en foto's verbonden zijn. Op dit niveau laat de databank eveneens toe chronologische/stratigrafische relaties te leggen tussen de spoorcombinaties onderling.

Het derde niveau in de databank bevat de **structuren**. Structuren groeperen op hun beurt één of meerdere spoorcombinaties. Ook zij krijgen een individueel nummer, met name het eerste spoorcombinatienummer dat tot deze structuur behoort. Indien bijvoorbeeld een gebouwplattegrond (structuurniveau) is vastgesteld, bestaande uit verschillende paalsporen(spoorcombinatieniveau), dan zal deze gebouwplattegrond het nummer dragen van een spoorcombinatie (een paalspoor) die deel uitmaakt van deze structuur. Elk paalspoor(spoorcombinatieniveau) kan op zijn beurt bestaan uit een paalkern (spoorniveau) en een insteek (spoorniveau). Opnieuw is het zo dat niet elke spoorcombinatie tot een structuur hoeft te behoren. De databank groepeerd onder een structuur telkens de plannen, tekeningen, foto's en vondsten die gekoppeld zijn aan de spoorcombinaties die deel uitmaken van de structuur. Opnieuw is vanuit het structuurniveau gemakkelijk te navigeren tussen de verschillende spoorcombinaties die ertoe behoren en zo, verder afdalend, uiteindelijk tussen de verschillende sporen. Op dit niveau kunnen eveneens chronologische/stratigrafische relaties gelegd worden tussen structuren.

Wat de vondsten en de staalnames betreft, wensen we mee te geven dat de databank een uitgebreide mogelijkheid tot determinatie, datering en assessment voorziet. Dit gebeurt zoals vermeld op het spoorniveau. Hieraan zijn de verschillende vondst- en staalnummers van de vondsten gekoppeld. Bij het ingeven van de vondsten wordt 'automatisch' een datering gegenereerd, maar deze kan manueel overschreven worden. Dit geldt op spoor-, spoorcombinatie- en structuurniveau. De databank laat eveneens toe de vondstgegevens te bevragen en te exporteren naar Excel. Bovendien kan voor elke vondst een logboek van de verschillende behandelingen aangemaakt worden.

De databank bevat tot slot alle relevante documenten met betrekking tot een project in een map '**bijlagen**': rapporten, plannen, overzichtsfoto's, rapporten natuurwetenschappelijk onderzoek, totaalplan...

1.4.2. Beschrijving van de organisatie van de opgraving

De werfbegeleiding van het terrein gebeurde onder leiding van Louise Savels (veldwerkleider) en Ruben Pede (erkend archeoloog). Het opvolgen van de werken liep van 29/04/2020 tot en met 07/06/2021.

Inhoudelijke keuzes en afwegingen op het terrein zijn gemaakt door Ruben Pede, Louise Savels, Cateline Clement, Sigrid Klinkenborg en Bart Cherretté.

1.4.3. Beschrijving van het gebruikte materiaal

De afgraving gebeurde met een graafmachine van 14 ton met een platte bak van 2 m breed. De foto's zijn genomen met een Canon EOS 200D. De vondsten zijn per laag gerecupereerd en in vondstenzakjes gestoken. Deze werden vervolgens onmiddellijk voorzien van een uniek volgnummer (= vondstnummer). Het digitaal inmeten van de sporen en het bepalen van de hoogte van het terrein en de afgegraven niveaus (in TAW) werden gedaan met een totaal station (Trimble R6 GNSS). De registratie van de archeologische sporen gebeurde met een tablet met de *Filemaker 15 go* app.

1.4.4. Beschrijving en motivering van eventuele afwijkende methodiek en van eventuele bijstellingen van de oorspronkelijke strategie

De werfbegeleiding is uitgevoerd conform het programma van maatregelen van archeologienota 2020B220. De enige afwijking op het programma is gebeurd in Schoonboeke. Om zeker genoeg tijd te hebben om de vraagstelling in Schoonboeke te onderzoeken, werd geopteerd om via twee doorsnedes op de weg, zicht te krijgen op de bodemopbouw en de eventuele bewaring van oudere wegniveaus. Aan de hand van strategisch gekozen plaatsen werd een twee zones afgebakend waar een werkput werd uitgezet over de volledige breedte van de straat. Omwille van de verkeerssituatie is zowel de werkput in zone I als de werkput in zone II niet in één moment bekeken. Per zone werden twee werkputten aangelegd die in elkaars verlengde lagen waardoor een volledige doorsnede op Schoonboeke is verkregen. Daarbij werd de eerste werkput gedempt alvorens de tweede werkput werd opgebroken.

1.4.5. Motivatie van de keuze ten aanzien van de selectie van vondsten

Tijdens het terreinwerk is geen selectie gebeurd bij het recupereren van de vondsten. Om een zo compleet mogelijk beeld van de site en de archeologische restanten te verkrijgen, is **alles** verzameld, voorzien van een vondstnummer (=uniek volgnummer) en opgenomen in de SOLVA-Archeologiedatabank..

1.4.6. Motivatie van de keuze ten aanzien van de staalname

Tijdens het terreinwerk zijn OSL-, houtskool-, pollen- en natte stalen genomen. Deze zijn verzameld, voorzien van een staalnummer (= uniek volgnummer) en opgenomen in de SOLVA-Archeologiedatabank.

1.4.7. Tekstuele omschrijving van de inbreng van specialisten

Tijdens het terreinwerk zijn OSL-staalnames genomen. Deze zijn door Dimitri Vandenberghe (Universiteit Gent) onderzocht.

1.4.8. Tekstuele omschrijving van de algemene wetenschappelijke advisering door personen die buiten het project stonden

Niet van toepassing.

02 | ASSESSMENTRAPPORT

2. ASSESSMENTRAPPORT

2.1. TEKSTUELE BESCHRIJVING EN MOTIVERING VAN DE BIJ HET ASSESSMENT GEHANTEERDE METHODEN, TECHNIEKEN EN CRITERIA

Voor de gehanteerde methoden en technieken van het assessment van vondsten en stalen: zie bijlage 4 en 5.

Voor het conservatie-assessment: zie 2.2.3

Voor het assessment van sporen, spoorcombinaties en structuren: zie 2.2.4

2.2. BESCHRIJVING VAN DE OBSERVATIES EN REGISTRATIES UIT HET ASSESSMENT

2.2.1. Assessment van vondsten

Het assessment van de vondsten gebeurt op spoorcombinatieniveau en is terug te vinden in de lijsten in bijlage 4 en 5.

Het gerecupereerde materiaal is reeds integraal gedetermineerd, vanuit die hoek valt dus geen bijkomende informatie meer te verwachten.

2.2.2. Assessment van stalen

In bijlage 4 is eveneens een overzicht van de staalnames terug te vinden. Het gaat om OSL-stalen uit lagen II-30, II-34, II-36, II-38 en II-40. De houtskoolstalen zijn afkomstig uit lagen I-10, I-12, I-16, I-20, I-22, I-23, II-29, II-32, II-34 en II-36. De pollenstalen bevat informatie over de lagen II-30, II-32 en II-33. De natte stalen zijn afkomstig uit lagen I-6, I-7, II-30, II-32 en II-34. Uit lagen I-2 en I-3 zijn natte stalen genomen als referentiestaal.

2.2.3. Conservatie-assessment

Alle gegenereerde data die in het kader van dit eindverslag tot stand komen, worden door SOLVA digitaal bewaard op een centrale server die dagelijks “in-huis” wordt geback-up’t en off-site wordt gekopieerd. Alle gegenereerde data en rapporten zijn geïntegreerd in de SOLVA-Archeologiedatabank raadpleegbaar. De vondsten zijn gewassen en gedroogd en conform de regels van de Code van Goede Praktijk v4.0 bewaard in het Onroerend Erfgoeddepot van SOLVA. De stalen zijn eveneens conform de regels van de Code van Goede Praktijk v4.0 bewaard in het Onroerend Erfgoeddepot van SOLVA.

2.2.4. Assessment van sporen, spoorcombinatie en archeologische structuren

Tijdens de werfbegeleiding zijn in totaal 40 individuele sporen geregistreerd. Deze kunnen worden terug gebracht tot 24 contexten (= spoorcombinaties). Qua interpretaties zijn er 15 spoorcombinaties te identificeren als weg gebruik, 2 als colluvium, 2 als greppel, 2 als karrespoor, 2 als moederbodem en 1 als laag ongedefinieerd.

2.2.5. Assessment van de archeologische site

Het projectgebied is gelegen in Ronse, aan de grens met Elzele dat gelegen is in het Waalse gewest. In deze zone van de stad gebeurden nog geen archeologische vaststellingen. Schoonboeke en de Maagdenstaat zijn met zekerheid wegen van hoge ouderdom. De werfbegeleiding laat toe om zicht te krijgen op het archeologisch potentieel van de straten.

2.3. TEKSTUELE BESCHRIJVING VAN HET POTENTIEEL VOOR WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK EN DE AARD DAARVAN, MET WAARDERING

De werfbegeleiding liet toe om over het volledige tracé zicht te krijgen in de bodemopbouw. Daarenboven is door het uitgraven van twee strategisch gekozen werkputten, die voor de aanvang van de werken werden onderzocht, mogelijk om gerichte staalnames te nemen.

Hoewel de werkputten slechts een beperkte oppervlakte hebben, geven ze informatie die het niveau van de site kan overstijgen. Hierdoor kan dit onderzoek ook op ruimere regionale schaal bijdragen tot de studie van historische wegen.

2.4. TEKSTUELE BESCHRIJVING VAN HET UIT TE VOEREN ONDERZOEK

2.4.1. Te beantwoorden onderzoeksvragen

Het doel van het onderzoek is het achterhalen van de ouderdom van het traject Kanarieberg-Schoonboeke. Dat het traject een hoge ouderdom heeft, staat buiten kijf. Hoe oud, is evenwel niet precies geweten. Er wordt uitgegaan van een (pre)Romeinse ouderdom. Om de hypothese te staven dat een prechristelijk landschap en weg geïncorporeerd werd in een christelijke belevingswereld, is archeologisch onderzoek op terrein noodzakelijk dat aandacht heeft voor de opbouw en ouderdom van dit traject.

Volgende (niet-limitatieve) onderzoeksvragen worden behandeld:

- Zijn er nog oude wegniveaus bewaard?
- Indien wel, hoe is de opbouw? Waaruit zijn wegdekken opgebouwd?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren? Zijn er randfenomenen waar te nemen (bijvoorbeeld afwateringsgreppels)?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes? Is er een evolutie/fasering in het wegdek waar te nemen?
- Wat is de ouderdom van de aangetroffen niveaus?

2.4.2. Strategie voor de verwerking

De verzamelde terreingegevens zullen verder verwerkt worden in de archeologiedatabank van SOVLA. Nadien zullen deze gegevens door Louise Savels en Ruben Pede geconfronteerd worden met de verschillende historische bronnen. Tot slot volgt een interpretatie in functie van de vraagstelling.

2.4.3. Conservatiestrategie

Alle vondsten worden conform de vigerende norm bewaard in het erkende depot van SOLVA. Gezien de beperkte hoeveelheid ingezameld materiaal is er geen bijkomende noodzaak tot conservatie. Het scherfje aardewerk en de brok natuursteen zijn gewassen, gedroogd en gedetermineerd en worden volgens de regels van de kunst opgeslagen in het depot. Er werden geen organische vondsten verzameld die een bijzondere conservatiestrategie vragen.

2.4.4. Onderzoeksvragen voor vervolgonderzoek

Niet van toepassing.

03 | INTERPRETATIE VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

3. INTERPRETATIE VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

3.1. BESCHRIJVING VAN HET KADER VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

3.1.1. Beschrijving van de landschappelijke ligging

3.1.1.1. Algemene landschappelijke en geografische situering

Ronse is gesitueerd in het zuiden van de provincie Oost-Vlaanderen. De stad is gelegen in de zandleemstreek, maar het stadscentrum zelf is gekarteerd als antropogene zone (Figuur 4). Het projectgebied situeert zich ten oosten van het stadscentrum.

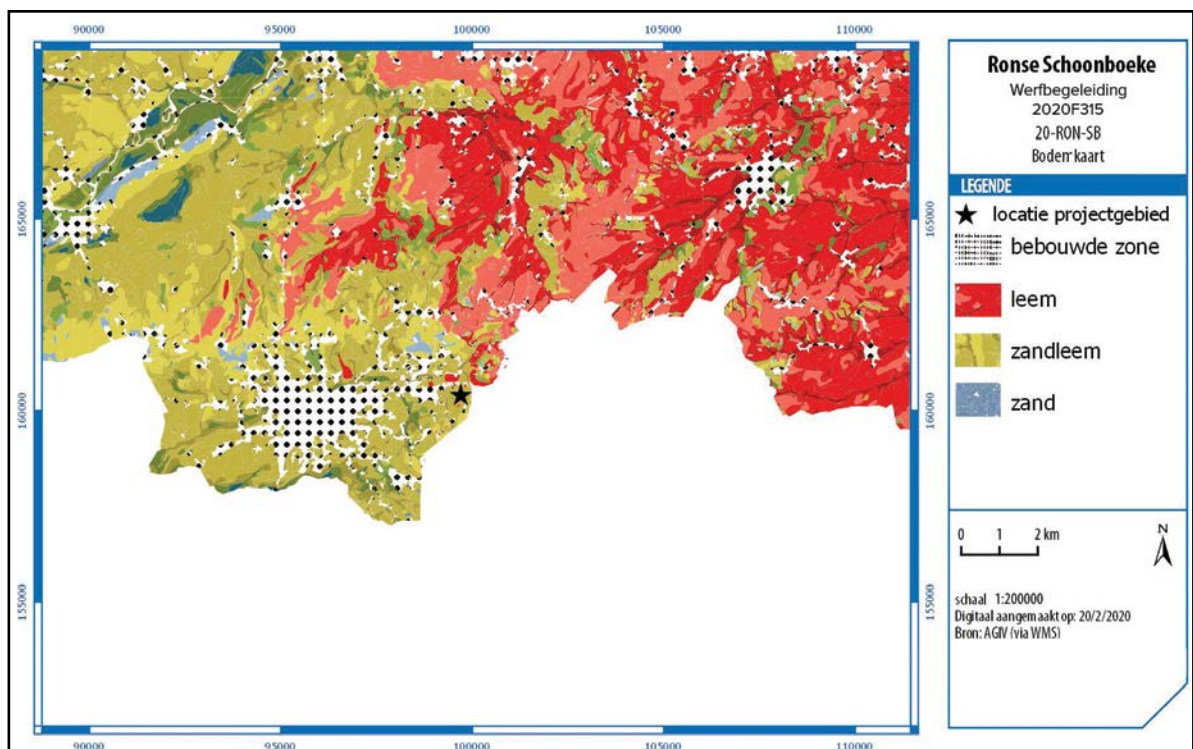

Fig. 4. Bodemkaart algemeen met aanduiding van de locatie van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 20/2/2020).

Het projectgebied valt volgens het gewestplan in het zuiden in agrarisch waardevol gebied met kleine delen woongebied met landelijk karakter. Ten noorden hiervan valt een groot deel van het projectgebied in industrieterrein. Het noordelijke deel valt in recreatiegebied. Ook hier liggen een paar zones woongebied met landelijk karakter.

3.1.1.2. Aardkundige en hydrografische situering

ALGEMENE GEOLOGISCHE EN GEOMORFOLOGISCHE SCHETS VAN DE REGIO³

Het projectgebied ligt in de 'ecoregio van de zuidwestelijke heuvelzone', en meer bepaald in het deel van het Zuid-Vlaams lemig heuveldistrict. Tot dit ecodistrict behoren de Vlaamse Ardennen, de Kesterberg en Oudenberg (Pajottenland), maar ook zijn uitlopers. Typisch binnen

³We baseren ons voor deze beschrijving op de definitie en karakterisering van de ecodistricten in Vlaanderen. In het concept 'ecodistrict' worden diverse geologische, geomorfologische, bodemkundige, hydrografische en historisch-geografische aspecten, die ook een determinerende invloed hebben gehad op het menselijk handelen in het verleden, in relatie tot elkaar besproken: Sevenant et al. 2002.

dit gebied is het voorkomen van veelvuldige bronnen, dit op de kleilaag van de Formatie van Gent, Lid van Merelbeke. Verder zijn ook de Diestiaanheuvelds (ten zuiden) typerend voor het gebied. Het volledige gebied bezit (vrij) grote reliëfverschillen, met voornamelijk lemige afzettingen.

De sterke erosie op het einde van het tertiair en tijdens het pleistoceen veroorzaakte het huidig golvend tot sterk golvend reliëf. Dit levert een opeenvolging op van open kouters op de leemruggen en, in de beekdalen, depressies met een gesloten begroeiing. In het zuiden wordt het landschap bepaald door de zogenaamde Zuid-Vlaamse Heuvelrij. De valleien zijn daar zeer sterk ingesneden, soms bijna kloofdalen, en de ruggen zijn zacht hellend. Er is een opeenvolging te zien van langgerekte leemruggen met relatief vlakke delen en zachte hellingen, gescheiden door talrijke beekvalleien en depressies, die dikwijls begrensd zijn door een steile rand. Typisch is het voorkomen van asymmetrische dalen, door de ongelijkmatige afzetting van de lösspakketten tijdens de laatste ijstijd.

Het reliëf in het district is golvend tot sterk golvend, zelfs plaatselijk heuvelig in het zuidelijke deel, met hellingsgraden van 9 % en meer. Het wordt gekenmerkt door een opeenvolging van ruggen, afgewisseld met diep ingesneden beekvalleien en secundaire depressies. Het zuidelijk deel bestaat uit een aantal westzuidwest-oostnoordoost georiënteerde heuvelrijen, wier absolute hoogte van zuid naar noord progressief afneemt. De hoogste heuvelrij situeert zich in de buurt van de taal- en gewestgrens, met onder andere de Kluisberg, de Spinnessenberg, de Hotondberg, de Muziekberg, de Pottelberg en de Mont de Rode, maar ook de Oudenberg (Geraardsbergen). Op het raakpunt van de oostwest en noordzuid gerichte heuvelkammen van de Vlaamse Ardennen bevindt zich het hoogste punt (d'Hoppe, 157,5m) in het bos van Pottelberg. Deze kam vormt de geologische ruggengraat van het fysisch landschap en is een onderdeel van een groter geheel van getuigenheuvelds dat zich uitstrekt van Frans-Vlaanderen via het West-Vlaams Heuvelland, de Vlaamse Ardennen, het Pajottenland en het Hageland tot Midden-Limburg waar het tegen het Kempisch Plateau uitwigt. Een lagere, structurele kamlijn waarvan de hoogste delen met de hoogtelijn van 100 m flirten en die ten opzichte van het hydrografisch stelsel duidelijk contrasterend is, omvat van west naar oost volgende plateaus: Eikenberg-Kapelleberg-Boigneberg (Maarkedal), Varentberg-Hoogkouter (Horebeke), plateau Pottenberg-Leberg-Valkenberg (Brakel), Steenberg-Potaardeberg (Zottegem) en tenslotte de Biezelenberg (Herzele). Vermits de weerstandbiedende ijzerzandsteenlagen er volledig weggespoeld zijn, profileren deze plateaus zich als open akker- en kouterlandschappen.

HET PROJECTGEBIED

De **Quartairgeologische profieltypekaart** (Figuur 5) karakteriseert het projectgebied als geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie (type 2).

Op de **Tertiairgeologische profieltypekaart** (Figuur 6) is te zien dat het projectgebied grotendeels gelegen is op de Formatie van Kortrijk, meer bepaald het Lid van Moen. In het zuiden van het projectgebied ligt een deel op de Formatie van Kortrijk, meer bepaald het Lid van Aalbeke, en een deel op de Formatie van Tielt.

Voor het gebied is **geen geomorfologische kaart** beschikbaar.

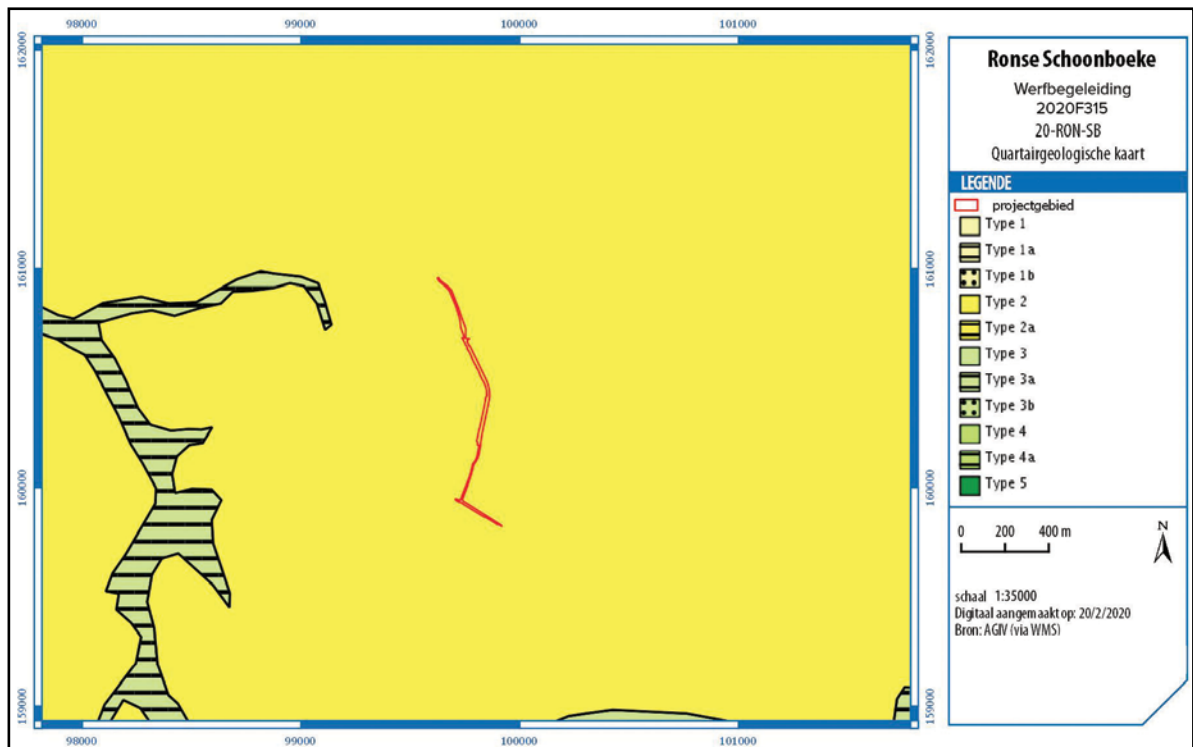

Fig. 5. Quartaairgeologische typeprofielkaart met aanduiding van het projectgebied (bron AGIV; digitaal aangemaakt op 20/2/2020).

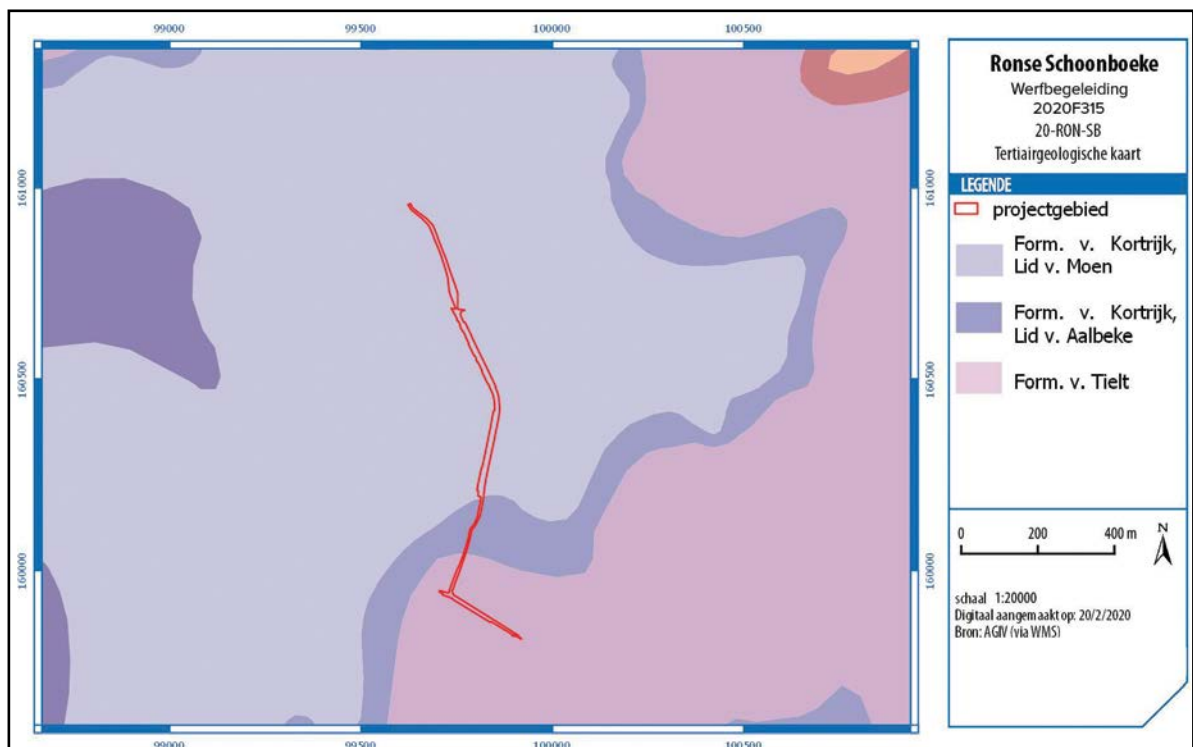

Fig. 6. Tertiairgeologische typeprofielkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 20/2/2020).

3.1.1.3. Fysisch-geografische situering

De stad Ronse is gelegen ten zuiden van de getuigenheuvels van de Vlaamse Ardennen Kluisberg – Hotondberg – Muziekberg (Figuur 7). Op het **hoogtemodel** is te zien hoe het projectgebied ten zuiden van de Muziekberg gelegen is en ten westen van de Mont d'Ellezelles.

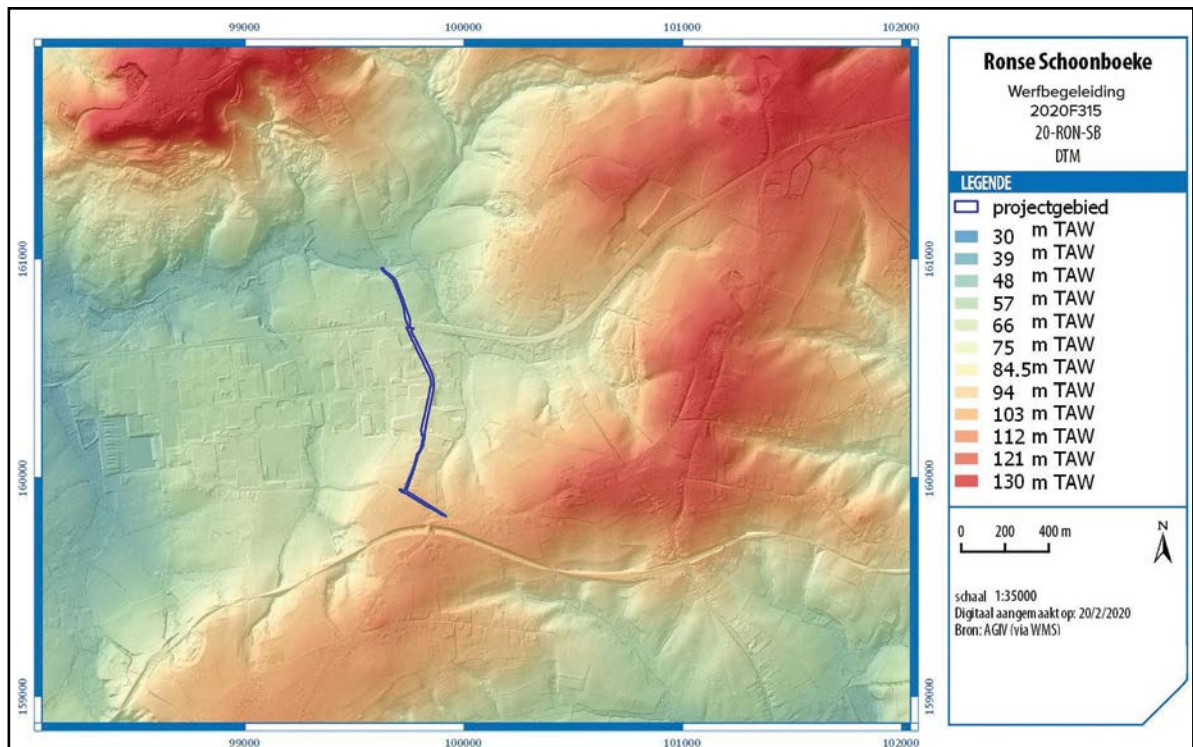

Fig. 7. Digitaal terreinmodel met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 20/2/2020).

Het projectgebied zelf is **sterk hellend** met hoogtes schommelend tussen +50 m en +110 m TAW (Figuur 8).

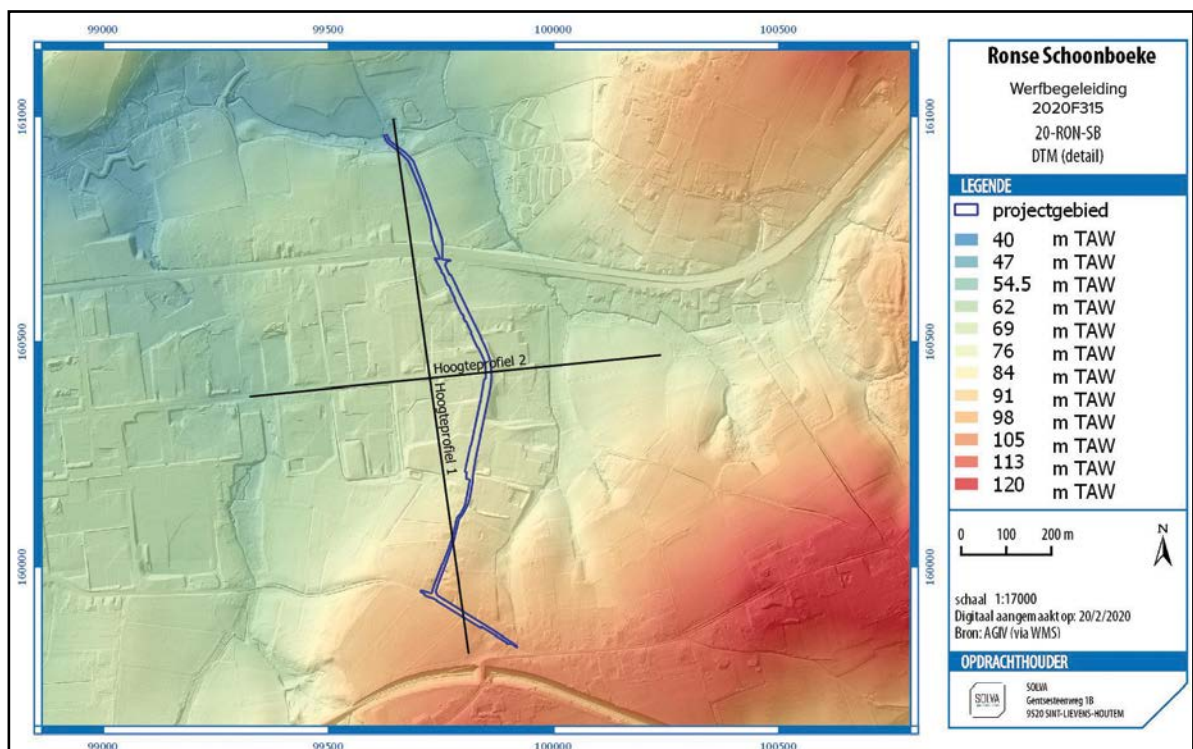

Fig. 8a. Digitaal terreinmodel met aanduiding van de hoogteprofielen (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 20/2/2020).

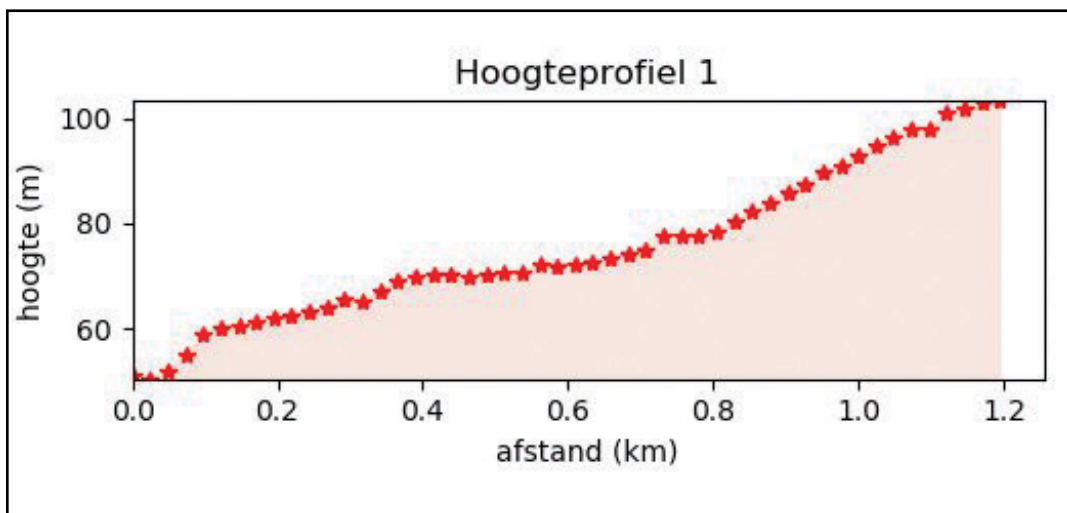

Fig. 8b. Digitaal terreinmodel met aanduiding van de hoogteprofielen (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 20/2/2020).

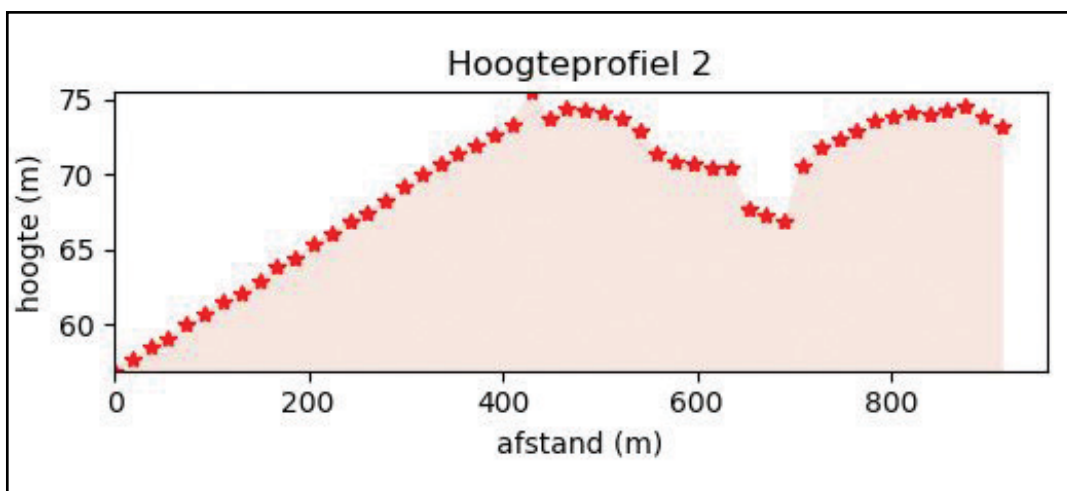

Fig. 8c. Digitaal terreinmodel met aanduiding van de hoogteprofielen (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 20/2/2020).

De **potentiële bodemerosiekaart** (Figuur 9) geeft voor het projectgebied zelf geen concrete informatie. De dichtstbij gelegen percelen waarvoor wel informatie beschikbaar is, geven blijk van een lage tot hoge kans op bodemerosie ten noorden van het projectgebied, en laag tot zeer hoog in het zuiden.

De **bodemkaart** (Figuur 10) geeft aan dat de gronden van het projectgebied in het noorden gelegen is op matig natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Ldc) en in kleinere mate op matig natte leembodem met textuur B horizont (Ada), in het midden op matig droge zandleembodem met textuur B horizont (Lca) en in kleinere mate opnieuw op een Lcd bodem, en naar het zuiden toe op matig droge tot matig natte zandleembodem met onbepaald profiel (wLDx) en droge zandleembodem met onbepaald profiel (wLBx).

De **bodemassociatiekaart** (Figuur 11) biedt in principe geen concrete informatie over het projectgebied, maar het is waarschijnlijk dat het projectgebied meer westelijk geprojecteerd moet worden waardoor het in associatie 29 zou vallen, leemgronden met textuur B horizont en een matig natte associatie.

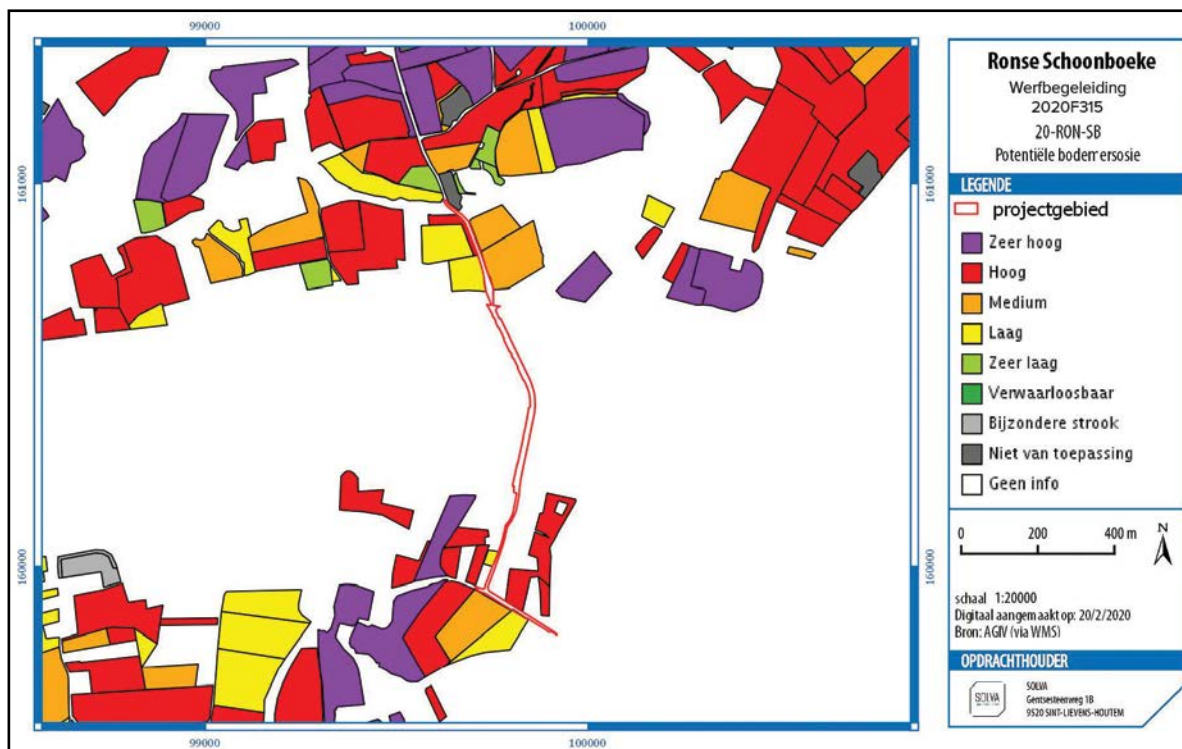

Fig. 9. Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 20/2/2020).

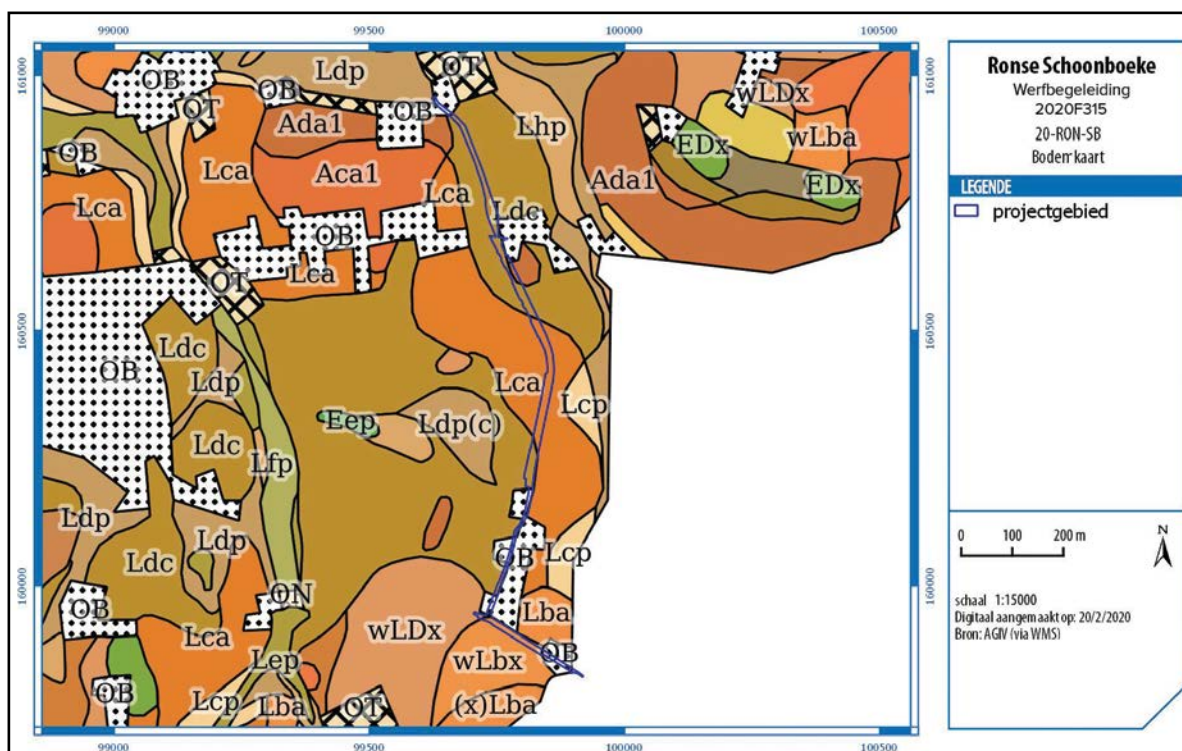

Fig. 10. Bodemkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 20/2/2020).

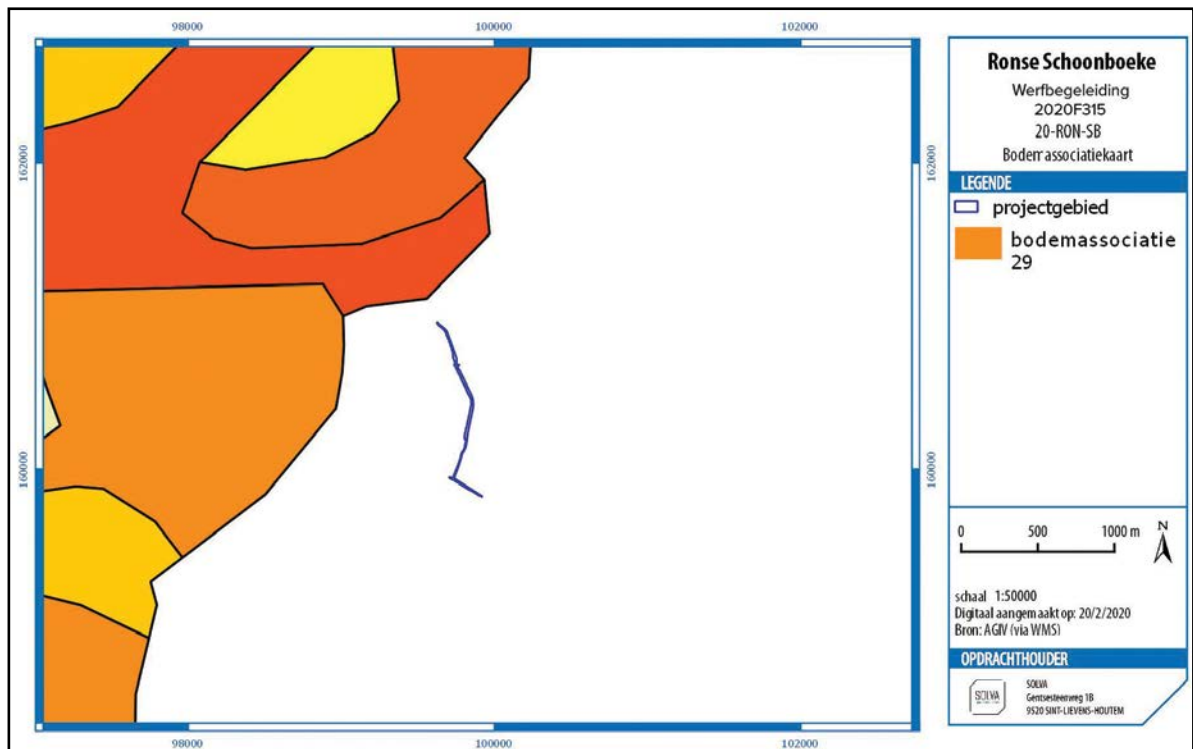

Fig. 11. Bodemassociatiekaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 20/2/2020).

3.1.1.3. Grondgebruik

Volgens de **bodemgebruikskaat** (Figuur 12) wordt het projectgebied ingenomen door 'andere bebouwing', industrie- en handelsinfrastructuur en akkerbouw en wordt gekruist door een gewestweg (Ninoofsesteenweg).

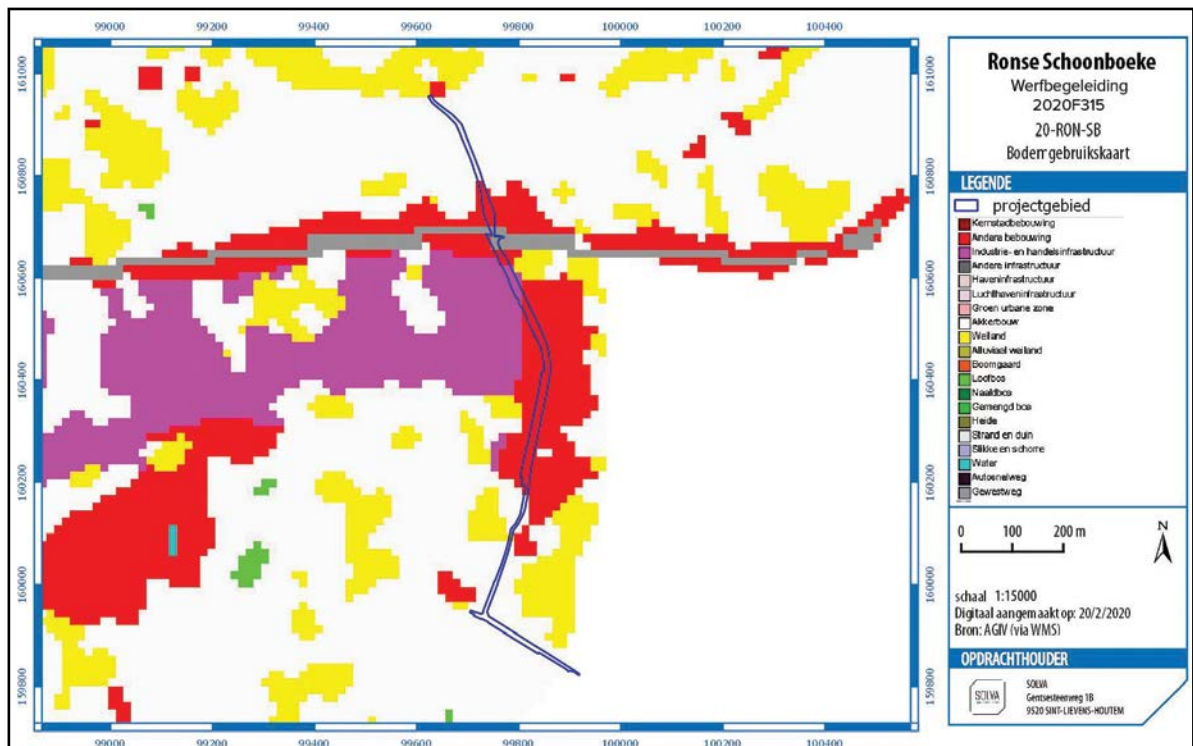

Fig. 12. Bodemgebruikskaat met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 20/2/2020).

Ook de **bodembedekkingskaart** (Figuur 13) toont een meer genuanceerd beeld waarop te zien is dat het projectgebied zelf is ingericht met een rijweg (Schoonboeke, Maagdenstraat en Ninoofsesteenweg) en omgeven wordt door bewoning, akkerbouw en industrieterrein.

Fig. 13. Bodembedekkingskaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 20/2/2020).

Een **recente luchtfoto** uit 2015 (Figuur 14) geeft een gelijkaardig beeld weer.

Fig. 14. Luchtfoto uit 2015 met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 20/2/2020).

Een gedetailleerde beschrijving van de bestaande toestand van het projectgebied wordt beschreven in de archeologienota 2020B220 – verslag van resultaten onder punt 2.1.2.1.

3.1.2. HISTORISCH KADER

3.1.2.1. Geschiedenis van het projectgebied

De CAI (Figuur 15) toont duidelijk aan dat de omgeving van het projectgebied reeds een lange geschiedenis kent. Wat betreft het projectgebied zelf, is de Romeinse periode en later wellicht het meest interessant. De sterke Romeinse aanwezigheid in de regio blijkt niet alleen uit de CAI, maar ook uit de vele Romaanse toponiemen in Ronse, waaronder ook Schoonboeke.⁴ Het grondgebied van Ronse wordt begrensd door een drietal assen waarvan men zou kunnen veronderstellen dat ze teruggaan op drie (voor)romeinse wegen: de as Zandstraat-Ommegangstraat, de as Paillaertstraat-Karnemelkbeekstraat (as Kerkhove-Blicquy) en de as Kanarieberg-Schoonboeke-Crimont-Tombelle.⁵

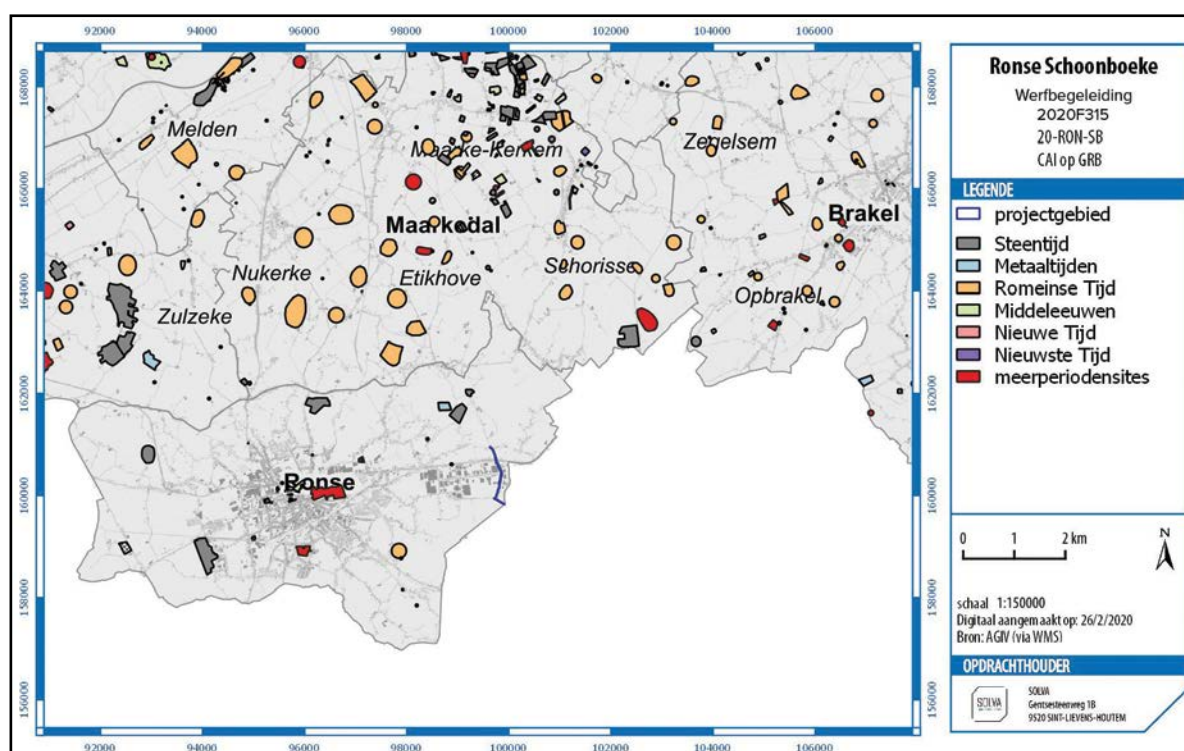

Fig. 15. CAI op GRB algemeen met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 26/2/2020).

De omgeving van het projectgebied vertoont een aantal aspecten die duiden op een landschap met liminale betekenis en die vanuit die hypothese pleiten voor een hoge ouderdom van het traject Kanarieberg-Schoonboeke. Langsheen deze as zien we verschillende indicaties voor archeologische aanwezigheid, zoals de gekende bronstijdgrafheuvels van het Muziekbos, begraafplaatsen, toponymie (tombelle) enz. Deze elementen, samen met een aantal natuurlijke aspecten in het landschap zoals bossen, hadden een rituele betekenis of waren vaak een bron voor volksverhalen in het mythische wereldbeeld dat bestond in de vroege middeleeuwen. In dit wereldbeeld werden de kerk en de dorpskern gerekend tot een gecultiveerde goddelijke zone, terwijl de 'vreemde elementen' tot een buitencirkel behoorden waarbij ze geassocieerd werden met het kwade. De heidense elementen speelden in deze zone ook een rol van grenspunt. Voorbeelden zijn de 17 grafcircles van de Muziekberg en de boom op de grens tussen Ellezelles en Schoonboeke (Figuur 16). Bovendien wijst ook

⁴Van Durme 2007, 27.

⁵Devos 2008, 198-199.

het toponiem 'Tombelles', ten zuiden van het projectgebied, op de aanwezigheid van kleine grafheuvels in de omgeving.⁶

Het projectgebied (Figuur 16) aangeduid in het blauw) ligt bovendien ook op het traject van de Fiertel, de ommegang waarbij de Sint-Hermes relieken, die sinds ca. 860 in Ronse zijn, worden rondgedragen.⁷ De Fiertel vond vermoedelijk voor het eerst plaats in 1090, naar aanleiding van een uitbraak van ziekte die leidde tot hallucinaties en de dood door het eten van besmet rogge. De processie liep langs de stadsgrenzen van Ronse, en passeerde dus deze verscheidene heidense plaatsen zoals sacrale bomen, prehistorische begravingen, etc. Onder invloed van het Christendom werden deze plekken gekerstend, door o.a. het bouwen van een kapel of door het kappen van een heidense sacrale boom. Op een aantal van deze plaatsen werden galgen geplaatst, zodat deze als executieplaatsen voor criminelen gebruikt konden worden. Het doel van de kerstening was om een beschermende cirkel rond de stad te trekken.⁸

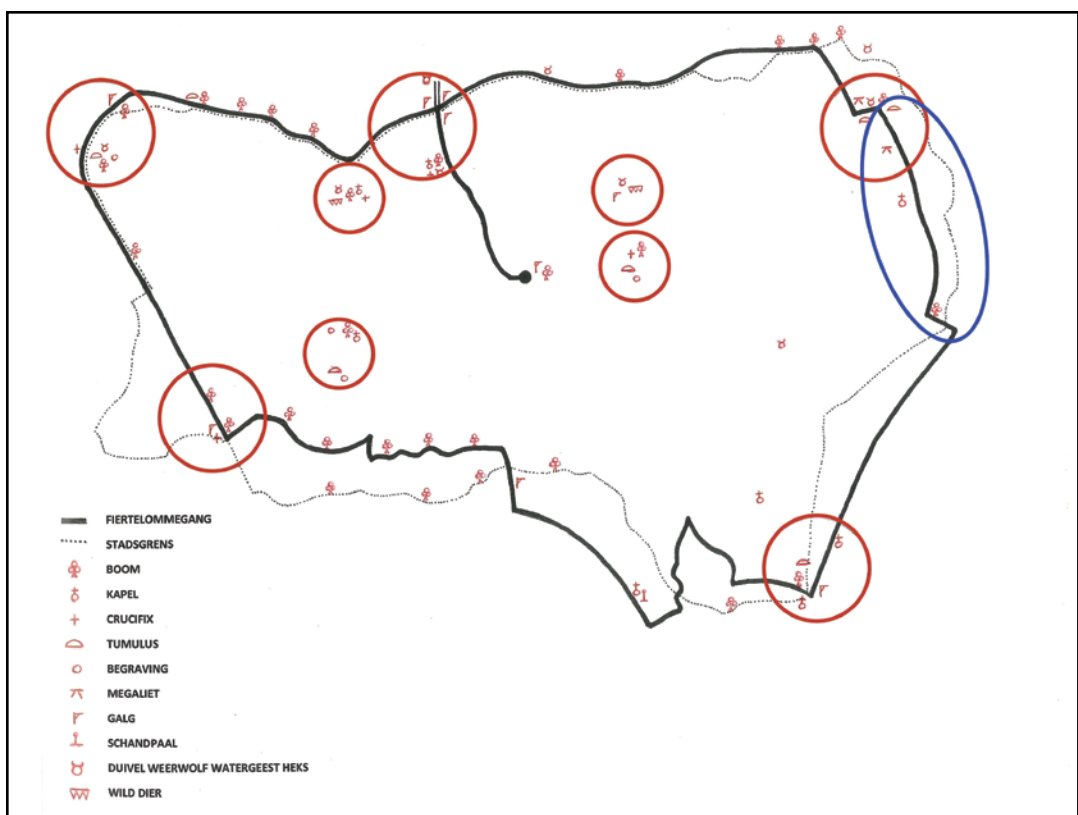

Fig. 16. Kaart met het traject van de Fiertel met aanduiding van o.a. heidense plaatsen, sacrale bomen en begraafplaatsen (Bron: Devos 2015, Fig. 2, 40). Het projectgebied is blauw omcirkeld.

Er kan dus zeker gesteld worden dat het projectgebied gelegen is in een zone en op een traject dat op historisch en archeologisch vlak een aantoonbaar zeer oude geschiedenis heeft. De redenering dat de Fiertel een beschermende cirkel rond de stad oogde op te trekken, waarbij een traject wordt afgelegd langs voorchristelijke aspecten in het landschap, impliceert derhalve ook een hoge ouderdom voor het traject zelf. Mogelijks is het traject kanarieberg-Schoonboeke een (pre)Romeins traject.

Strikte archeologische bewijzen voor een (pre)Romeinse ouderdom van dit traject zijn er echter niet op heden, hoewel het toponiem zelf een Romaanse en wellicht ook Romeinse oorsprong kent.

⁶ Devos 2015, 19, 24; gebaseerd op Roymans, 1995.

⁷ <https://www.fiertel.be/nl/historiek.html>

⁸ Devos 2018, 31-35, Devos 2015, 22.

3.1.2.2. Inventaris onroerend erfgoed

Te Schoonboeke bevindt zich een voormalig hoevetje, sinds 1962 gerenoveerd tot villa, dat reeds in 1684 werd gekarteerd. Het betreft een voormalig boerenhuis van het langgestrekt type met gewitte gevel onder zadeldak, en een stalgedeelte.⁹

Daarnaast valt een tweede gerestaureerde hoeve op te merken, ook reeds vroeg terug te vinden op historisch kaartmateriaal (1684). De hoeve omvat een woonhuis met een steil zadeldak en sporen van jaarankers uit de 18de eeuw, een schuur en stallen. Er bevindt zich ook een waterput overkluisd met gemetseld half koepelgewelf.¹⁰

Ten slotte kan ook een kapelletje aan Schoonboeke vermeld worden. Het betreft een bakstenen kapel met een plaasteren beeld van Sint-Antonius van Padua met Kind op een eenvoudige altaartafel. Het werd gebouwd in 1905.¹¹

3.1.2.3. Historisch-cartografische documenten

3.1.2.3.1. Villaretkaart (1745 – 1748)

Op de Villaretkaart (Figuur 17) valt op dat het toenmalige tracé van het wegennet reeds goed overeenkomt met het huidige. Zowel Schoonboeke als de Maagdenstraat (hier aangeduid als 'Grand Chemin de Renay) kunnen al herkend worden. Het verloop van Schoonboeke komt niet één-op-één met de overeenkomstige weg op de Villaretkaart, maar dit kan ook gelegen zijn aan de georeferentie van de historische kaart. Langs de betreffende wegen bevindt zich historische bebouwing. Zowel ten noorden als ten zuiden van het projectgebied staat een kapel weergegeven.

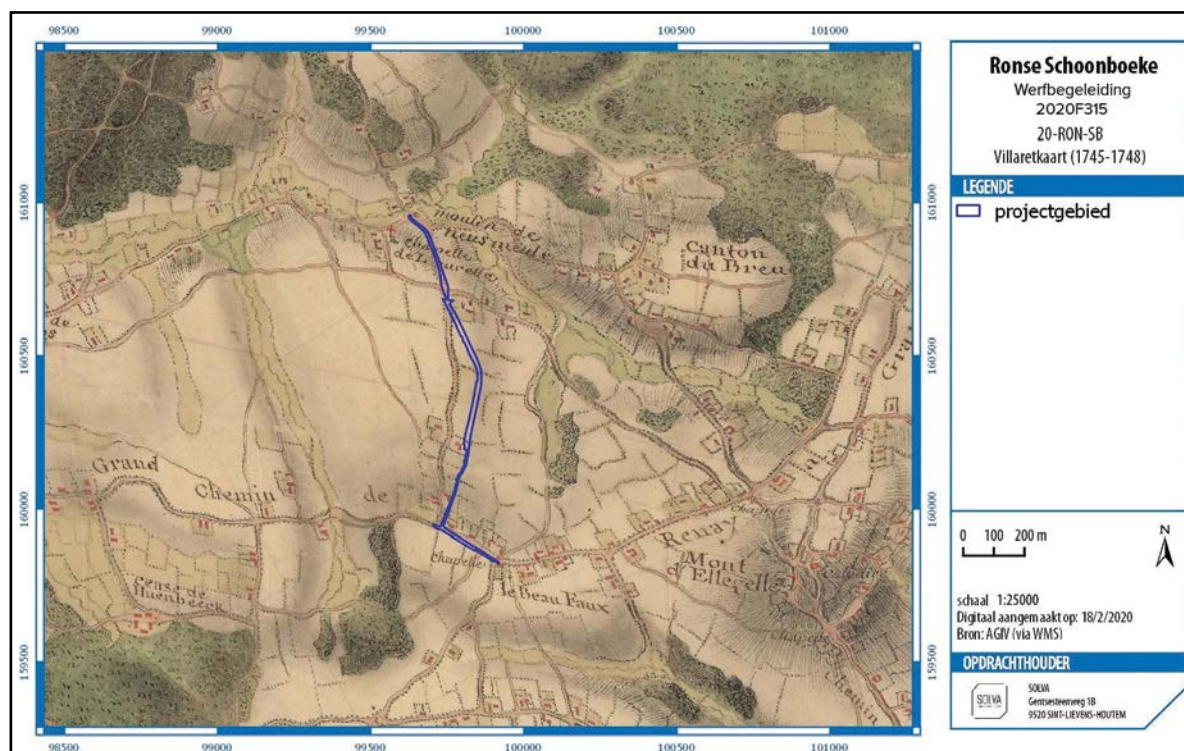

Fig. 17. Villaretkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 18/2/2020).

⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Langgestrekte hoeve Shamrock [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/29037> (Geraadpleegd op 20-02-2020).

¹⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Gesloten hoeve [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/29036> (Geraadpleegd op 20-02-2020).

¹¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Kapel [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/29038> (Geraadpleegd op 20-02-2020).

3.1.2.3.2. Jozef Johan Frans Ferraris – Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik: Aelst (1771-1778)

De situatie weergegeven op de Ferrariskaart (Figuur 18) is zeer gelijkaardig aan die op de Villaretkaart. Op deze kaart komt de projectie van Schoonboeke nog beter overeen met de historische kaart. De huidige Ninoofsesteenweg kan hier echter nog niet herkend worden. Naast de bewoning langs de wegen, wordt de omgeving voornamelijk gebruikt als akkerland.

Fig. 18. Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 18/2/2020).

3.1.2.3.3. Atlas der buurtwegen (CA. 1841)

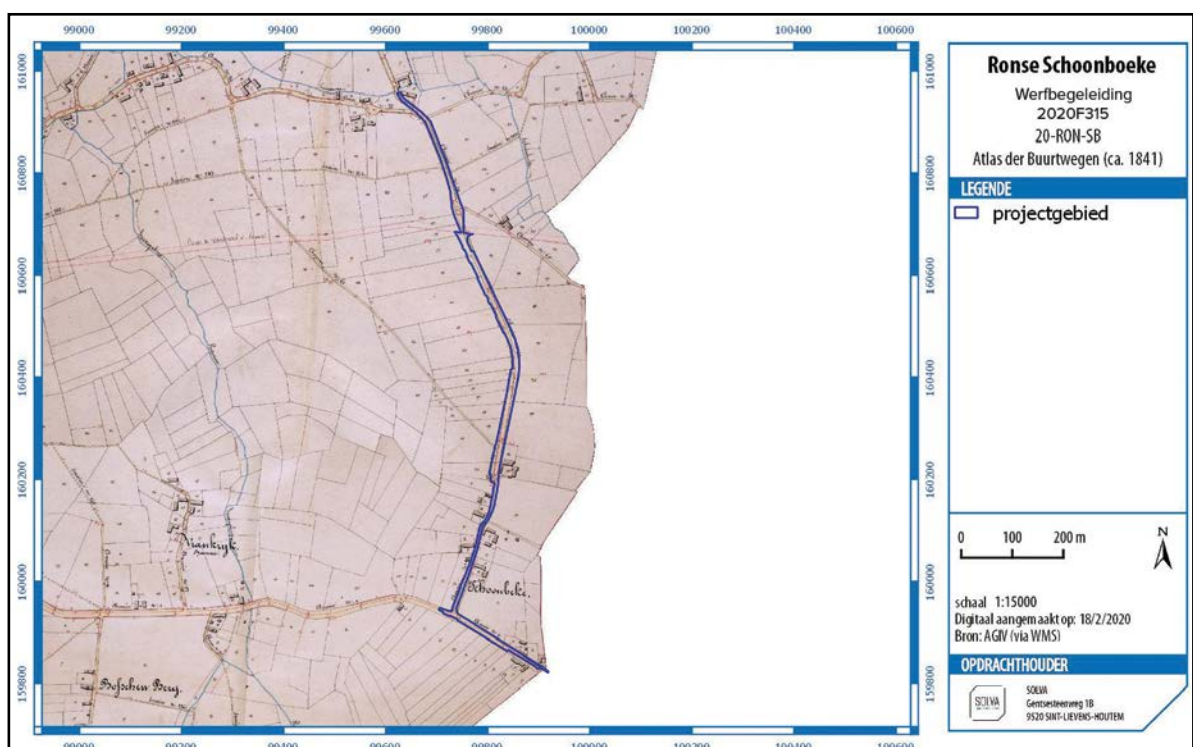

Fig. 19. Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 18/2/2020).

De Atlas der Buurtwegen (Figuur 19) geeft weinig nieuwe informatie ten opzichte van de voorgaande historische kaarten. Het toponiem 'Schoonbeke' staat voor het eerst weergegeven. De huidige Ninoofsesteenweg staat aangeduid, maar lijkt nog niet aangelegd te zijn.

3.1.2.3.4. Philippe Vandermaelen – Cartes topographiques de la Belgique (1846-1854)

De kaart Vandermaelen (Figuur 20) geeft weinig nieuwe informatie ten opzichte van de voorgaande historische kaarten. De Ninoofsesteenweg is op dit moment aangelegd.

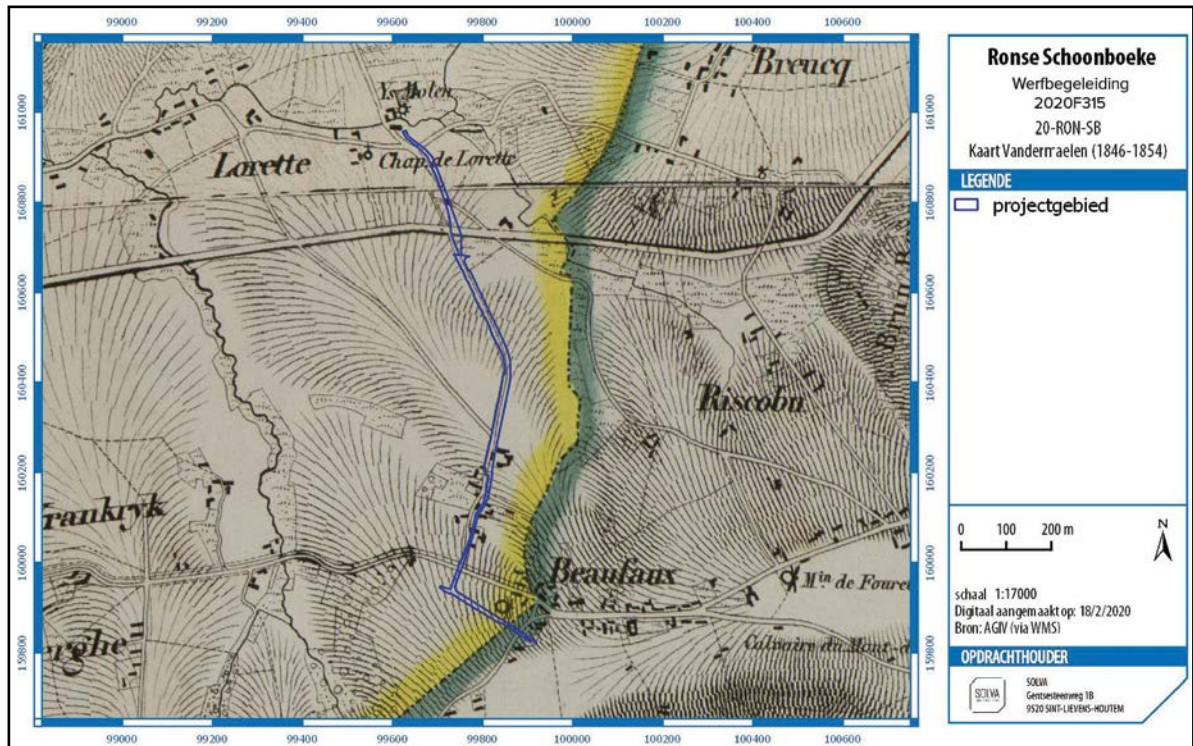

Fig. 20. Kaart Vandermaelen met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 18/2/2020).

3.1.2.3.5. Philippe Chrétien Popp - Atlas cadastral parcellaire de la Belgique (1842-1879)

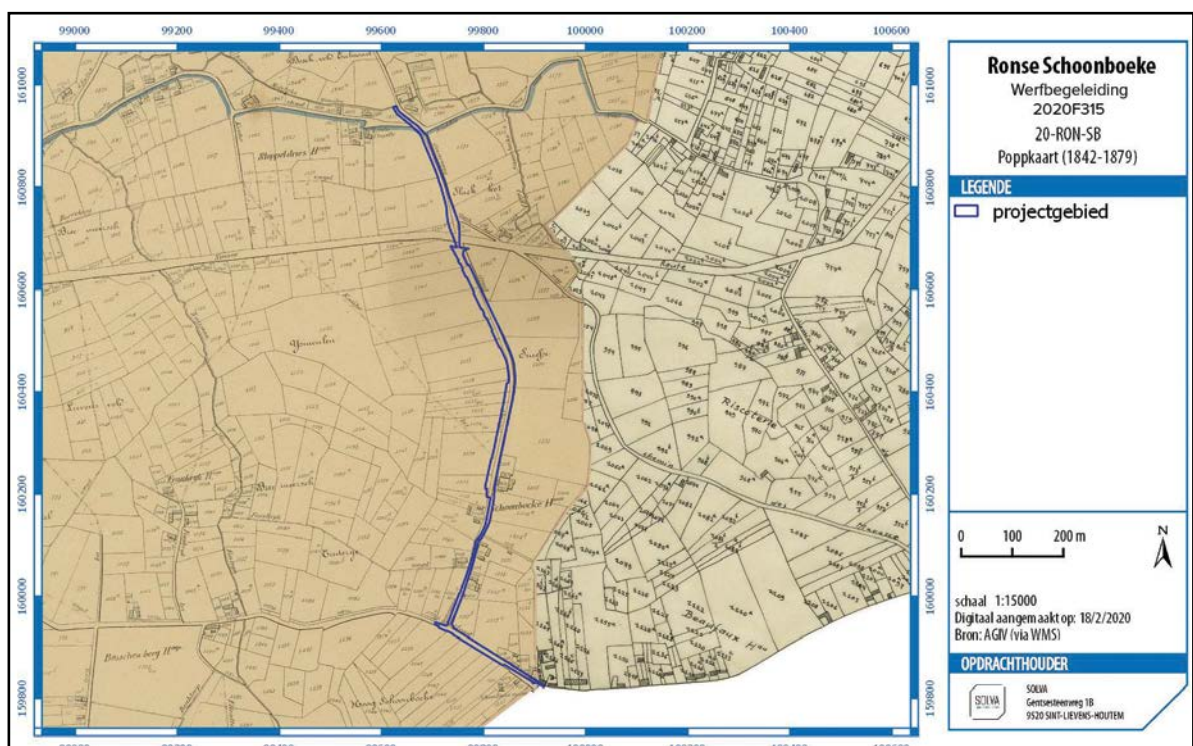

Fig. 21. Poppkaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 18/2/2020).

De Popp-kaart (Figuur 21) biedt weinig bijkomende informatie. Het toponiem ‘Schoonboeke’ wordt hier gebruikt. Een aantal zijstraten van Schoonboeke zijn verdwenen.

3.1.2.3.6. Luchtfoto's

De recente luchtfoto's (Figuur 22 en Figuur 23) geven een gelijkaardig beeld weer aan dat van de meest recente historische kaarten. De bebouwing is vooral langs de Ninoofsesteenweg geïntensifieerd. Op de luchtfoto van 1990 is te zien dat het industrieterrein langs Schoonboeke is uitgebouwd.

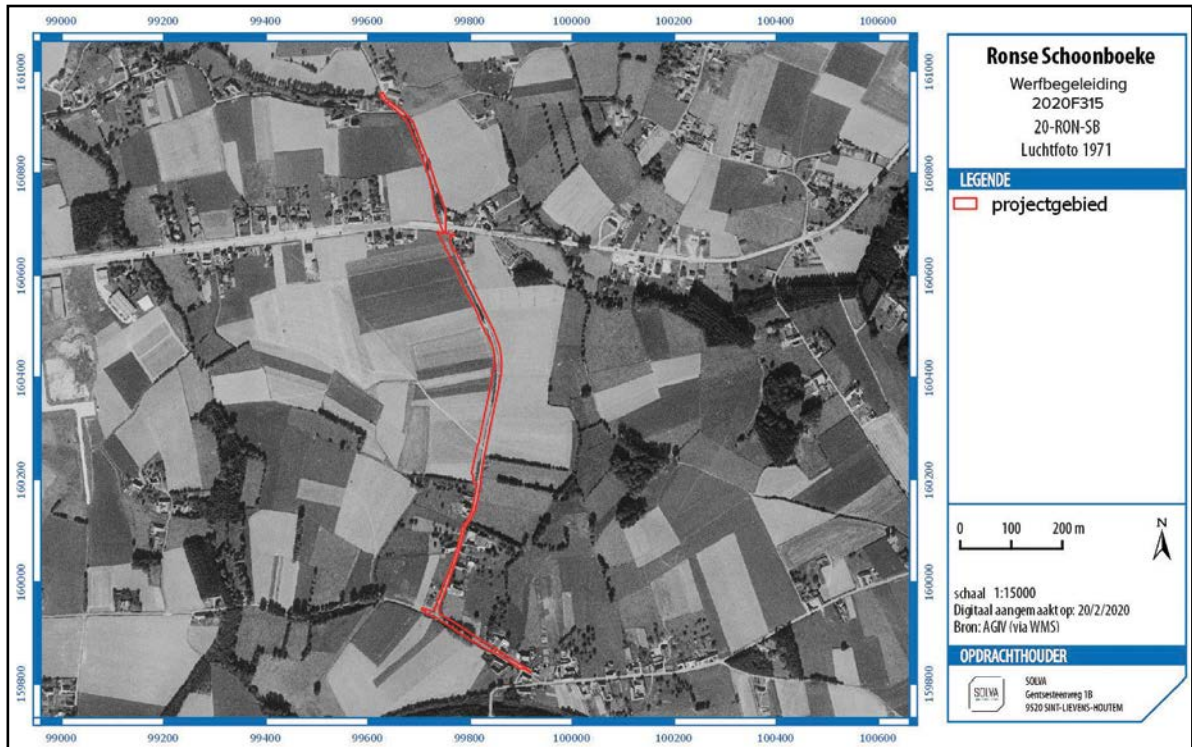

Fig. 22. Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 20/2/2020).

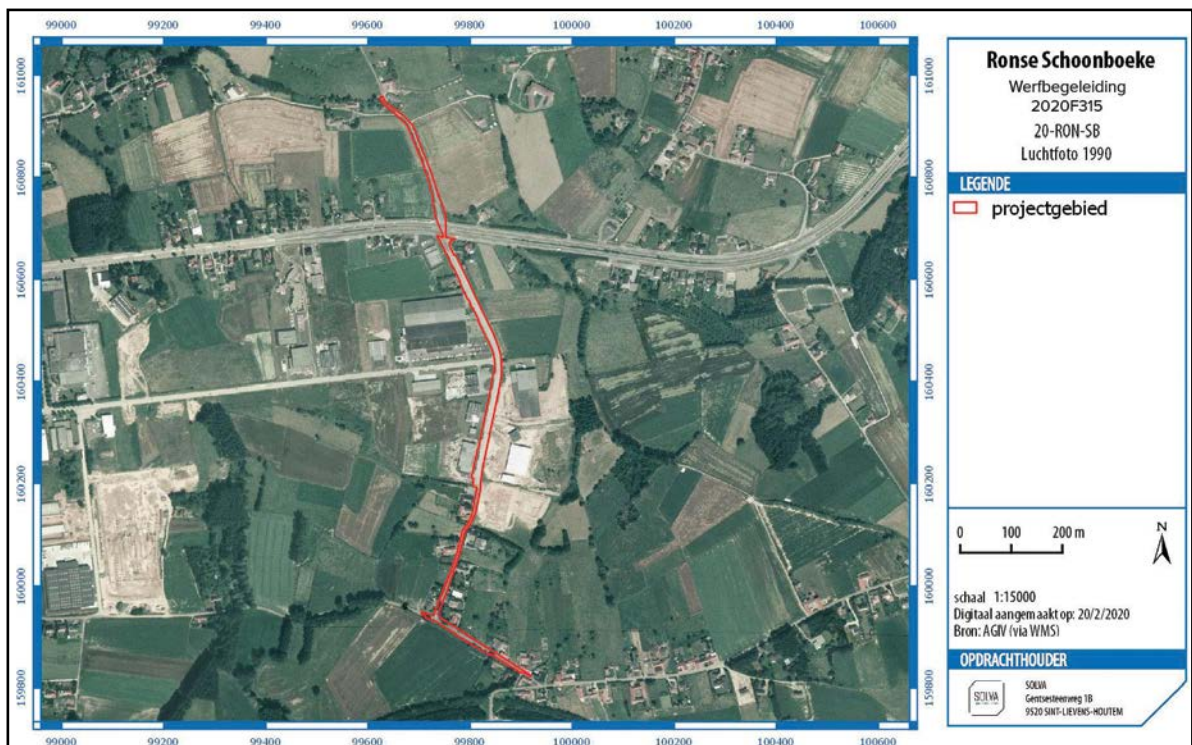

Fig. 23. Luchtfoto uit 1990 met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 20/2/2020).

3.1.3. Archeologisch kader

Voor het **projectgebied** zijn geen archeologische sites gekend (Figuur 24).

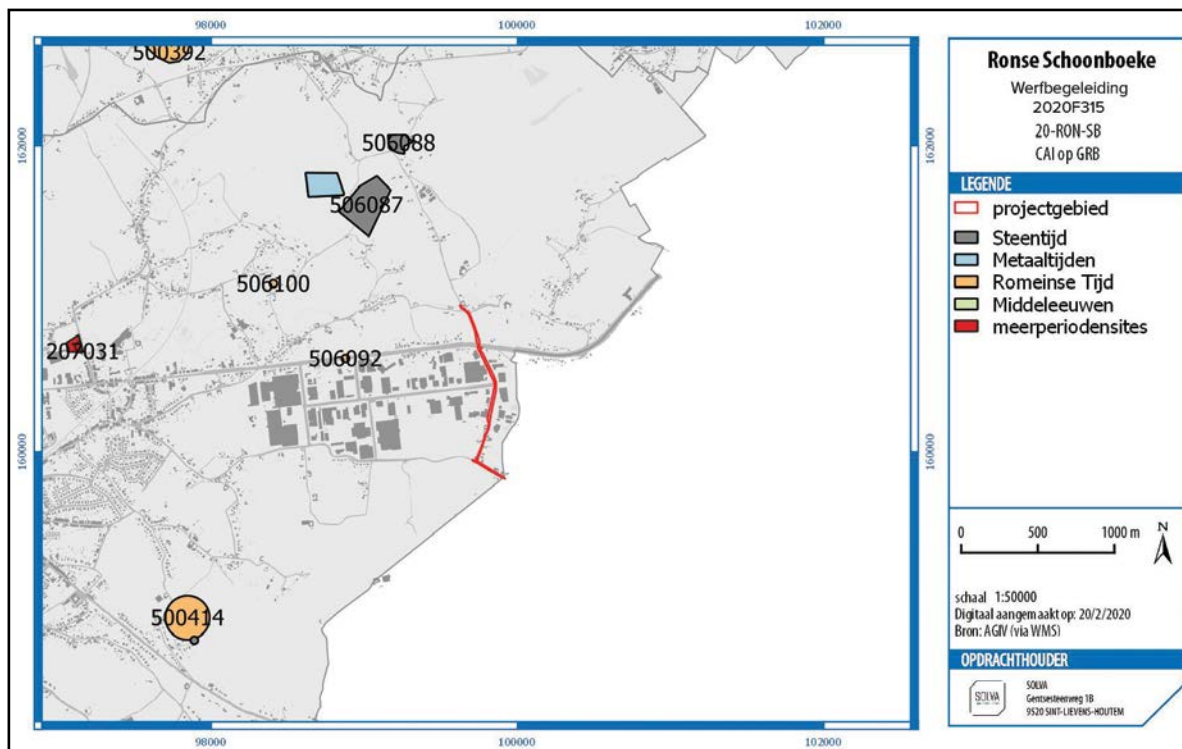

Fig. 24. CAI op GRB met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV; digitaal aangemaakt op 20/2/2020).

In de **ruimere omgeving** van het projectgebied toont de centrale archeologische inventaris (**CAI**) verschillende locaties met archeologische resten.

Ten noorden van het projectgebied is CAI-locatie **506087** gelegen, op de zuidelijke flank van de Muziekberg. Tijdens veldprospectie werden hier archeologische sporen uit verschillende periodes vastgesteld. Zo werden er lithisch materiaal, een megalietgraf uit het laat-neolithicum en een reeks gepatineerde paleolithische vuursteenartefacten (o.a. fragment van een kern met centripetale negatieven, een Lacan-steker en enkele afslagen met gefacetteerde hiel) gekarteerd. Daarnaast werden Bronstijd pijlpunten met schachtdoorn en weerhaken en een grafheuvel aangetroffen op deze site. Ten werden ook een aantal Romeinse vondsten geregistreerd: een aantal bronzen munten uit de periode van de Constantijnen (1ste-3de eeuw n.Chr.), twee tangetjes, een grafheuvel en twee omgekeerd op elkaar geplaatste urnen met beenderresten.

Nog iets meer noordelijk gelegen bevindt zich CAI-locatie **506088**: Muziekberg-Boekzitting. Hier werd een groot aantal vondsten uit het finaal-paleolithicum aangetroffen. Het betreft ca. 180 lithische artefacten onder een tumulus, een kleine houtskoolconcentratie, een aantal artefacten uit de “Verzameling Cambier” (burin caréné en een aantal andere artefacten (met witgrijze patina)) en uit de “Verzameling Deconinck” (laat-paleolithische steker) en andere. In de verzamelingen waren ook mesolithische artefacten aanwezig. Voor het neolithicum werd hier een bewoningssite geïnterpreteerd. Er werd een grote vondstenconcentratie gevonden met o.a. schrabbers, fragment gepolijste bijl, afslagbijl, boren, pijlpunten, mes, stekers, ruimer, pijlpunten, kernen, kloppers, etc., nu in de verzamelingen van Cambier, Noël en J. Deconinck. Verder bracht de site ook drie grafheuvels met zes urnen van het Drakensteintype op, met in bepaalde tumuli bijzettingen uit de Romeinse periode. Er werden ook Romeinse penningen aangetroffen.

Ten slotte werden in de omgeving van het projectgebied twee Romeinse graven geregistreerd: een incineratiegraf ter hoogte van Ten Hulle (Muziekberg, CAI-locatie **506100**), gevonden in 1838, en een vlakgraf (CAI-locatie **506092**).

Aan Waalse zijde zijn tevens verscheidene sites in de (ruimere) omgeving bekend, die de archeologische rijkdom van de omgeving bevestigen (niet op kaart).¹²

3.2. BESCHRIJVING VAN DE BODEMS EN ANDERE COMPLEXEN VAN AARDKUNDIGE EENHEDEN

3.2.1. Genese van de bodems of andere complexen van aardkundige eenheden

De bodemkaart geeft aan dat de gronden van het projectgebied in het noorden gelegen is op matig natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Ldc) en in kleinere mate op matig natte leembodem met textuur B horizont (Ada), in het midden op matig droge zandleembodem met textuur B horizont (Lca) en in kleinere mate opnieuw op een Lcd bodem, en naar het zuiden toe op matig droge tot matig natte zandleembodem met onbepaald profiel (wLDx) en droge zandleembodem met onbepaald profiel (wLBx).

Om de opbouw van de bodem te documenteren in de noordelijke helft van Schoonboeke, zijn er zes profielen gezet. In alle profielen was er een verstoringslaag van ca. 1 m aanwezig. Op sommige plaatsen kon de verstoringsdiepte oplopen tot anderhalve meter. Daaronder zijn er onder de oostelijke helft van de rijbaan, beperkte sporen waar te nemen. Onder de sporen is een dik pakket colluvium aanwezig. Deze is afkomstig van het terrein ten westen van het projectgebied. In het landschap is het niveauverschil nog steeds duidelijk zichtbaar. Het colluvium ligt rechtstreeks op de tertiaire lagen.

In de zuidelijke helft van Schoonboeke zijn geen sporen of colluvium te vinden. Onder de verstoringslaag van de wegkoffer werden direct tertiaire lagen aangetroffen. Ditzelfde verhaal komt grotendeels overeen met de situatie in de Maagdenstraat. Uitgezonderd in het meest oostelijke punt van de onderzoeksgebied. Daar zijn nog sporen bewaard onder het asfalt.

De natuurlijke bodem die werd aangetroffen tijdens de werfbegeleiding komt niet overeen met bovenstaand beschreven gronden van de bodemkaart. Dit is een niet te verwonderende vaststelling aangezien de originele bodemopbouw niet bewaard is door de aanwezigheid van de wegenisopbouw en het historische wegtracés. Naar alle waarschijnlijkheid is er sprake van een dynamisch gegeven waarbij zich op de helling een soort van holle weg heeft ontwikkeld. Dit heeft vermoedelijk geleid tot erosie van bodempakketten die zich lager op de helling hebben afgezet. De aangetroffen natuurlijke gronden zijn tertiaire pakketten die bestonden uit kleiige en zandige lagen waarbij ook lagen van glauconiethoudende zandsteen zichtbaar waren. Gezien de kenmerken en de diepte van deze natuurlijke bodem hebben we naar alle waarschijnlijkheid te maken met afzettingen uit het paniseliaan.¹³

3.2.2. Bewaring van de bodems of andere complexen van aardkundige eenheden

Op alle plaatsen werd de natuurlijke bodem bereikt.

Op basis van de werkputten in de noordelijke (en dus laagst gelegen) helft van het projectgebied, kan worden aangetoond dat de gemiddelde verstoringsdiepte reikt tot ca. 1,20 m onder het huidige maaiveld. Plaatselijk fluctueert deze opmaaklaag voor de huidige weg met maximum 30 cm verschil. Daaronder bevinden zich op sommige plaatsen antropogene sporen. Dit is echter in beperkte mate. Onder de antropogene sporen (ca. 20 cm lager) bevindt zich een colluviumpakket. Ter hoogte van de werkput in zone I kent het colluvium een dikte van ca. één meter. Hoe meer naar het oosten, hoe dikker het pakket. In de werkput in zone II is er echter maar een heel beperkt laagje colluvium te zien. Daar wordt al snel moederbodem

¹² Brulet 2008.

¹³ Louis & Sanders 1986, 12, 26.

aangesneden die bestaat uit tertiaire lagen.

Tijdens de verdere opvolging van de werfbegeleiding werd op de meeste plaatsen de natuurlijke bodem aangetroffen. Dit was niet het geval in het meest oostelijk gelegen deel van het projectgebied. Daar werden antropogene sporen aangesneden.

3.2.3. Effecten van de aanwezige bodems en sedimenten op de bewaring van de archeologische site en de archeologische artefacten daarbinnen

De fysisch-geografische situering (Figuur 7 en Figuur 8) van het projectgebied toont aan dat gelegen is in een geaccidenteerd landschap. Hierdoor moet rekening gehouden worden met een erosieproces doorheen de tijd.

3.2.4. Referentie aan gelijkaardige bodems en andere complexen van aardkundige eenheden op gekende archeologische sites

In de regio is al regelmatig onderzoek gedaan van wegen waarvan geweten is dat het traject een hoge ouderdom heeft. In Mater werd een gelijkaardig archeologisch onderzoek gevoerd in Boskant, Kloosterweg, Ruiteweg en de Sint-Amelbergestraat.¹⁴ Daarbij zijn de bodemprofielen zeer herkenbaar aan elkaar. Ook daar werd onder de nivelleringslagen van de huidige wegenis antropogene sporen aangetroffen die rustten op de natuurlijk bodem. Opvallend dat deze natuurlijkbodem ook bestond tertiaire pakketten die, gezien de diepte, uit het paniseliaan dateren.

3.3. BESCHRIJVING VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE AAN DE HAND VAN HET SPORENBESTAND OF DE VONDSTENSPREIDING

3.3.1. Analyse van de opbouw van de archeologische site

3.3.1.1. De werkputten

De opbouw van de archeologische site is het best te beschrijven aan de hand van de geregistreerde profielen (zie 3.3.2) in de werkputten. De stratigrafie in de werkputten in zone I en zone II vertonen een gelijkaardige opbouw.

De bovenste pakken horen tot de bestaande toestand. Het gaat om opmaak- en nivelleringslagen voor de huidige wegenis. Deze lopen tot circa een diepte van 1,20 m onder het maaiveld. Deze lagen zijn gearceerd als verstoring.

Hieronder bevinden zich de antropogene sporen. In zone I beperken deze antropogene lagen zich tot het meest oostelijke deel van de sleuf. Deze sporen bestaan uit greppels/gracht (C. I-9, C. II-29 en C. II-31), karrensporen (C. I-11 en C. II-28) en voornamelijk postmiddeleeuwse straatniveaus. Deze lagen hebben een beperkte diepte. In zone I zijn deze 20 tot 30 cm dik. In zone II kent dit pakket een dikte van 30 tot 40 cm.

Onder de antropogene sporen zit een colluvium. In zone I (C. I-1) is dit een pakket van ongeveer 1 m tot 1,2 m dik. In zone II (de lager gelegen zone) is slechts een tiental centimeter (C. II-29).

Daaronder bevindt zich de natuurlijke bodem. In zone I is C. I-2 met zekerheid een tertiair pakket en vermoedelijk terug te voeren naar het paniseliaan. De moederbodem in zone II (C. II-30) is afkomstig uit het quartair.

Afb. 4. Zone I, werkput 1, profiel A1B1 (= noordprofiel).

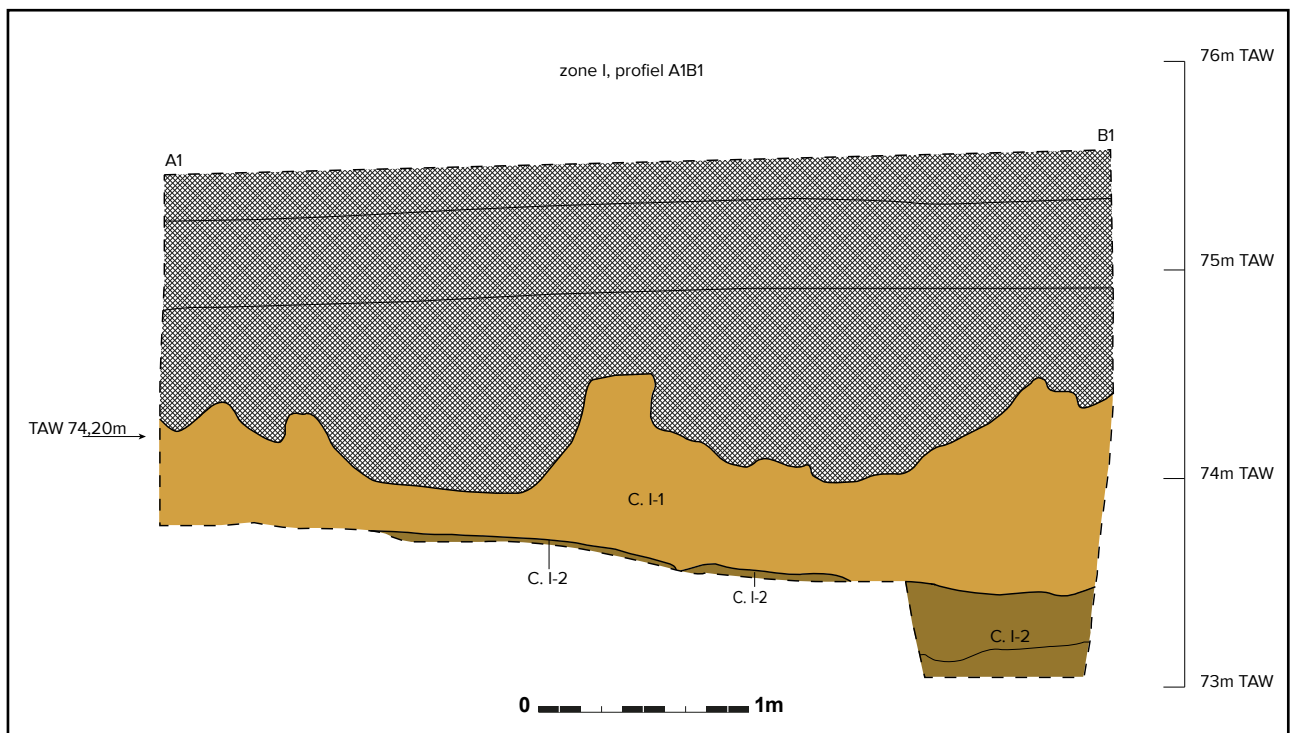

Fig. 25. Tekening van profiel A1B1 met aanduiding van de contextnummers.

Afb. 5. Zone I, werkput 2, profiel A2B2 (= noordprofiel).

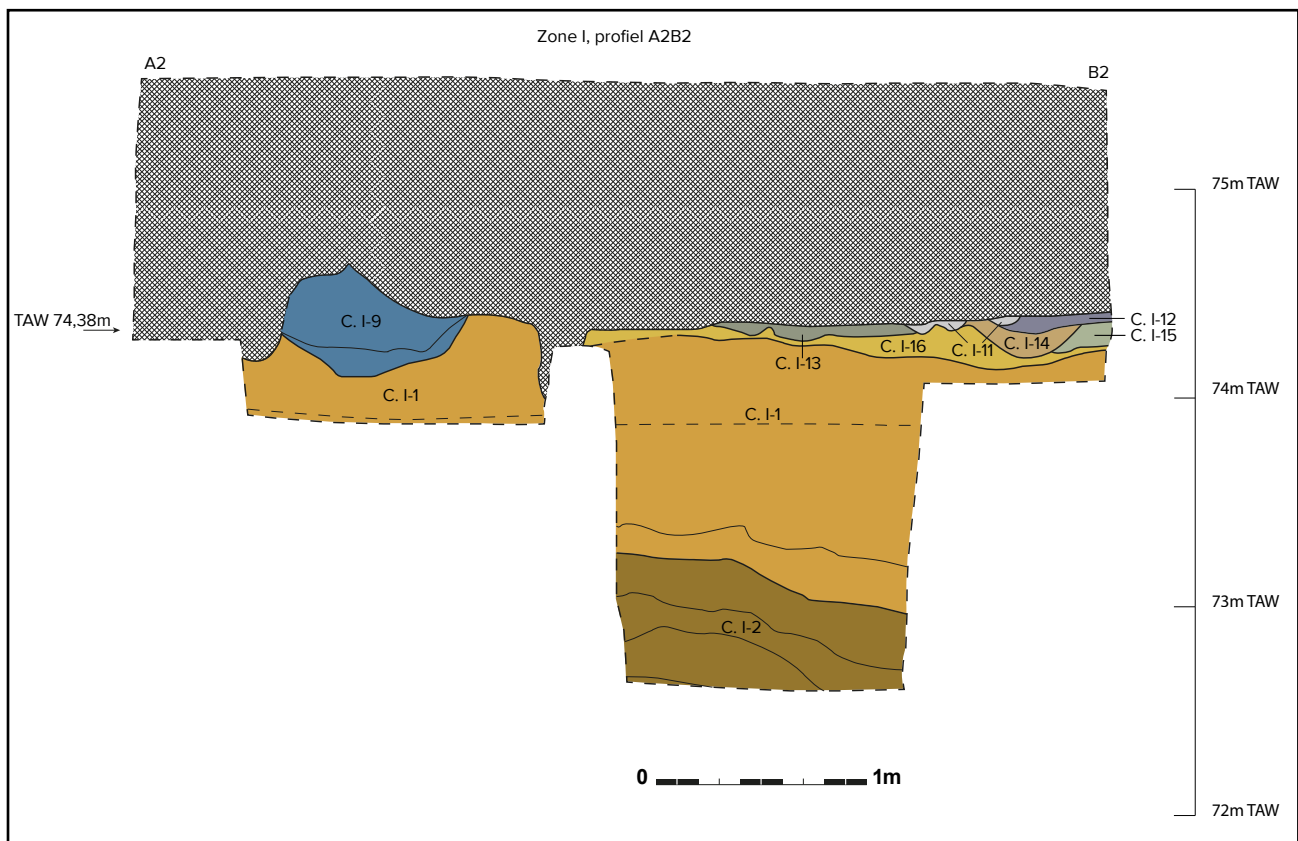

Fig. 26. Tekening van profiel A2B2 met aanduiding van de contextnummers.

Afb. 6. Zone I, werkput 2, profiel A3B3 (= zuidprofiel).

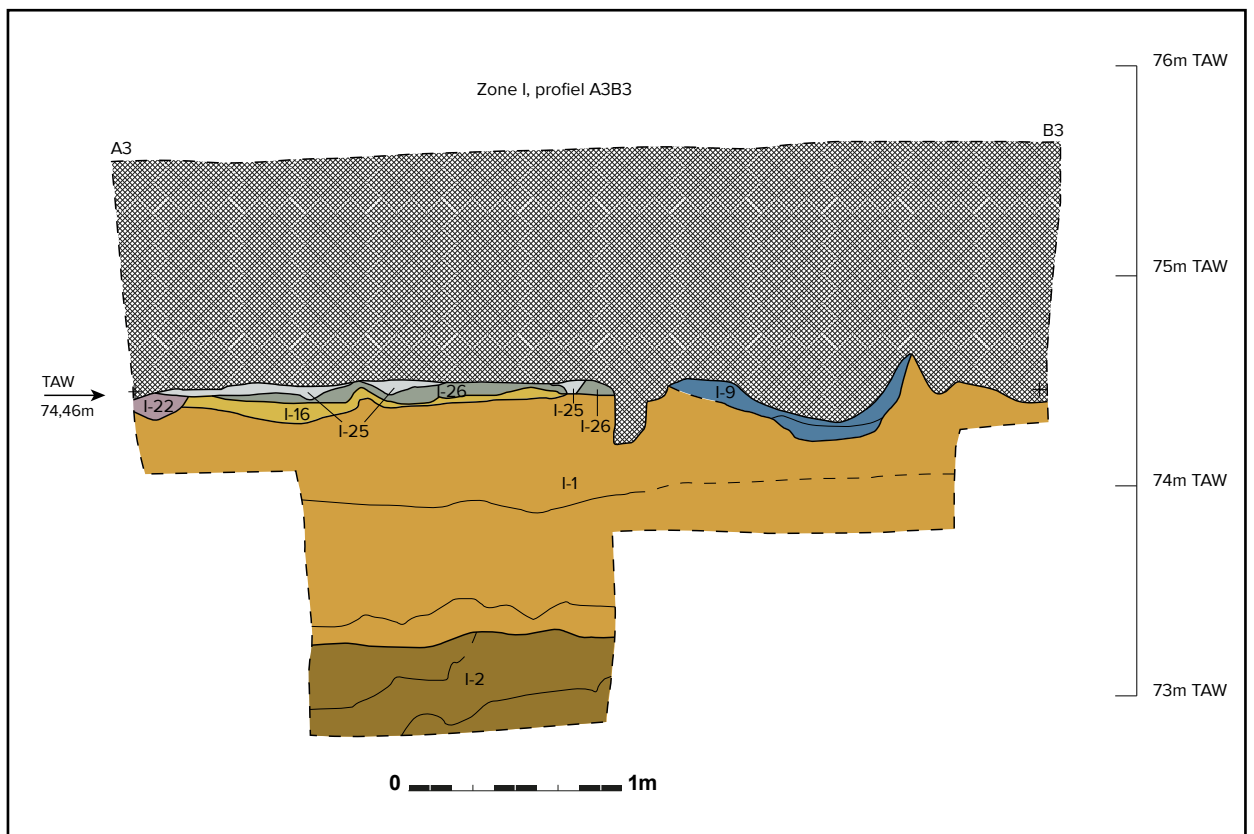

Fig. 27. Tekening van profiel A3B3 met aanduiding van de contextnummers.

Afb. 7. Zone I, werkput 2, profiel A4B4 (= oostprofiel).

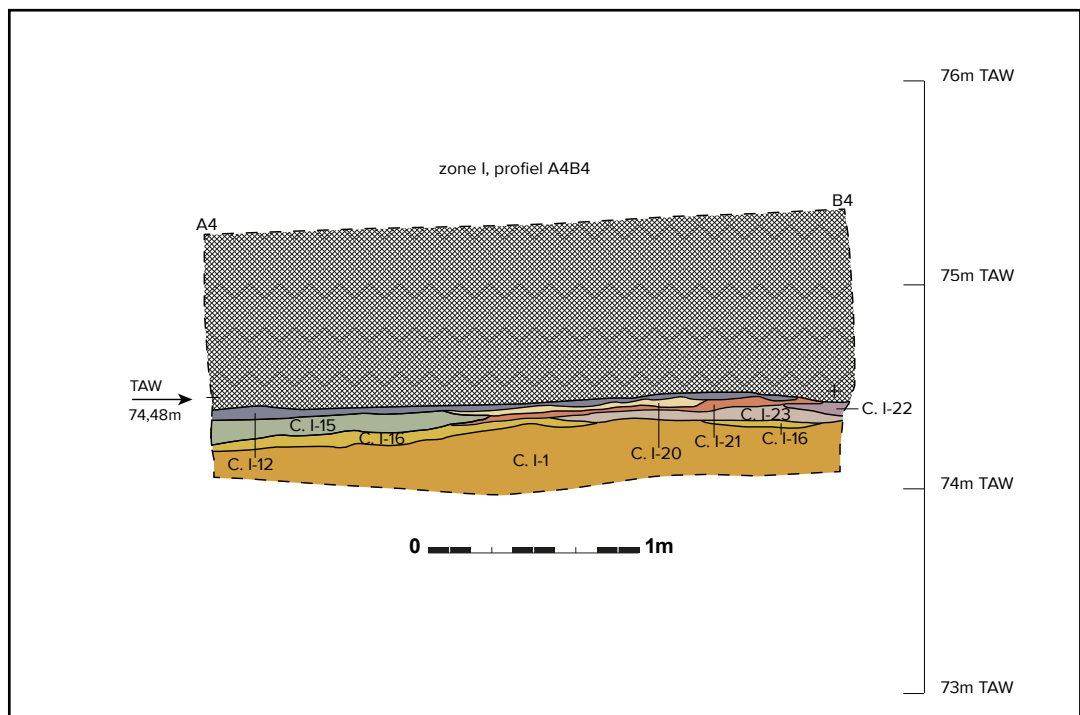

Fig. 28. Tekening van profiel A4B4 met aanduiding van de contextnummers.

Afb. 8. Zone II, werkput 3, profiel A5B5 (= zuidprofiel).

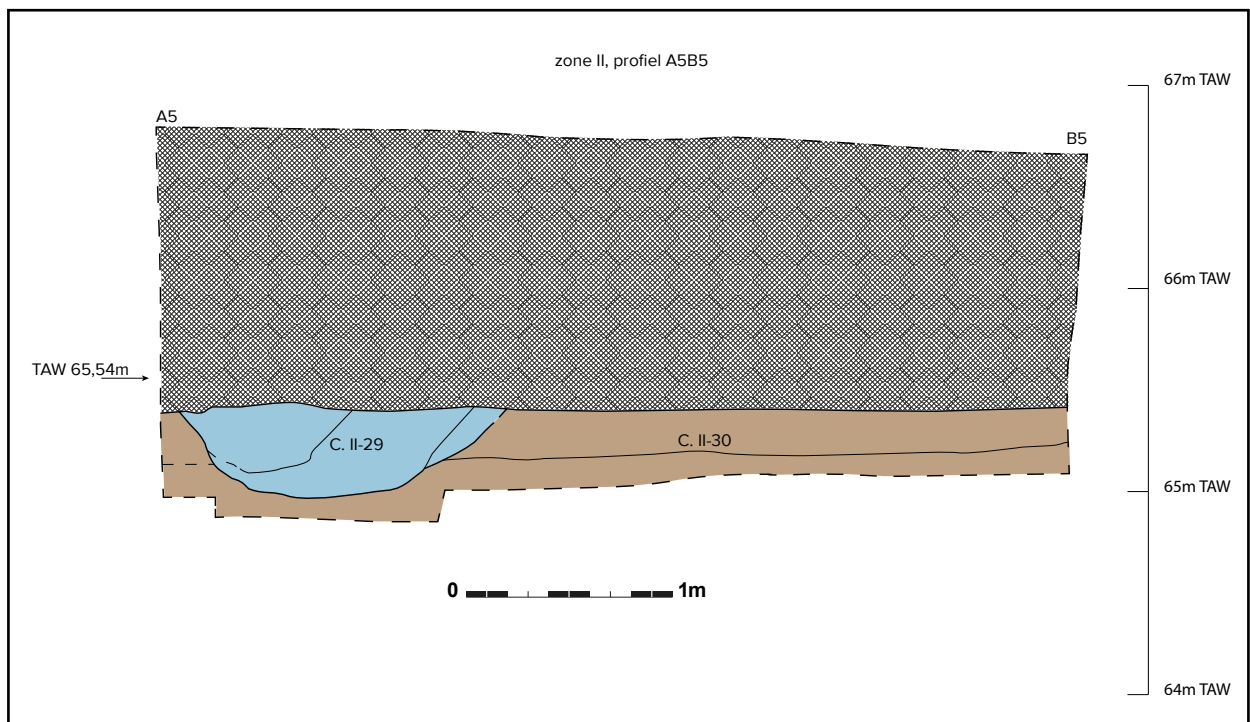

Fig. 29. Tekening van profiel A5B5 met aanduiding van de contextnummers.

Afb. 9. Zone II, werkput 4, profiel A6B6 (= zuidprofiel).

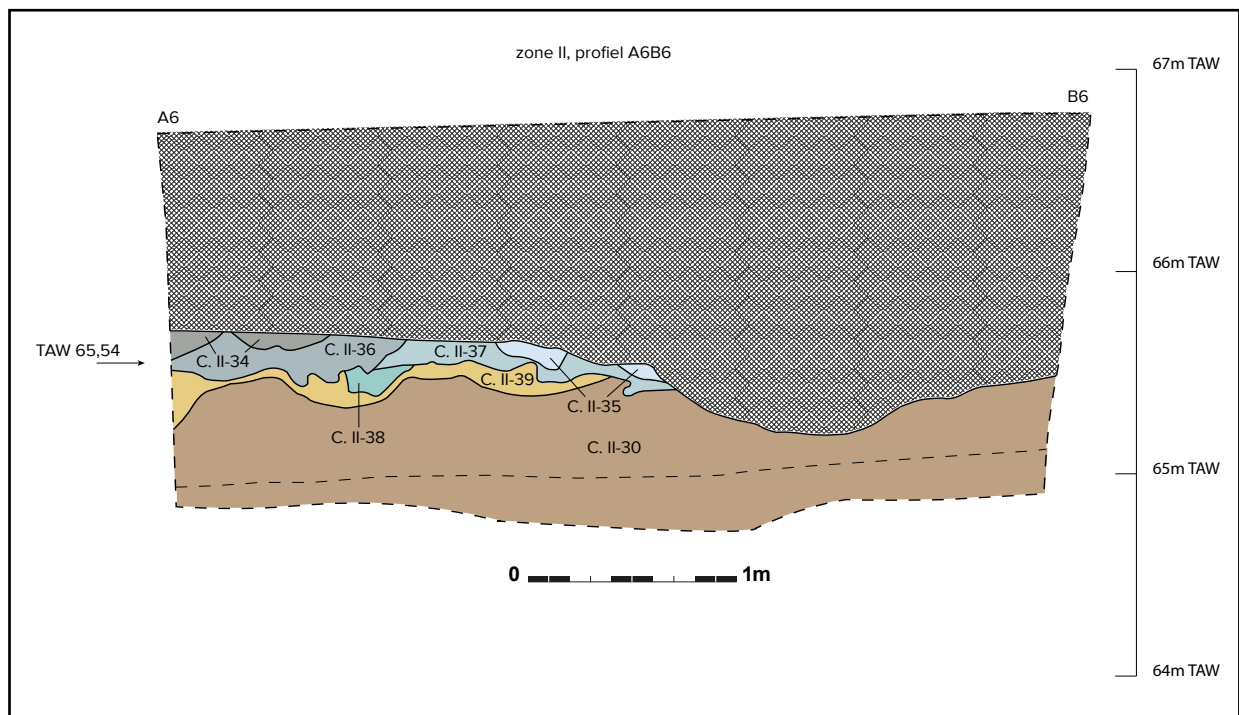

Fig. 30. Tekening van profiel A6B6 met aanduiding van de contextnummers.

3.3.1.1. Werfbegeleiding

De stratigrafische opbouw voor de rest van het projectgebied, dit betreft de hoger gelegen delen (**zuidelijke helft van Schoonboeke en de Maagdenstraat**), kennen een iets ander verloop.

In eerste instantie zijn de bovenste lagen eveneens toe te schrijven aan de **bestaande toestand**. De opbouwlagen zijn hier circa 40 cm dik.

Direct onder dit recente pakket bevindt zich de **natuurlijke bodem**. Ook hier hebben we wederom te maken met tertiaire pakketten.

Afb. 10. Profiel van het meest zuidelijke punt van Schoonboeke. Zicht op het zuidoosten.

Afb. 11. Profiel van de Maagdenstraat t.h.v. huisnummers 22 en 23. Zicht op het zuidelijk profiel.

Een uitzondering is te vinden in het meest **oostelijke punt** van het projectgebied in de **Maagdenstraat**. De **bestaande toestand** loopt hier eveneens tot een diepte van circa 30 cm onder het maaiveld.

Daaronder bevinden zich **antropogene sporen** die gerelateerd zijn aan oude straatniveaus. De sporen bestaan uit afwisselend wegniveaus en opvullingspakketten. Deze lopen tot ongeveer 1,10 m onder het maaiveld.

3.3.2. Analyse van archeologische structuren, spoorcategorieën, spoorcombinaties en individuele sporen

3.3.2.1. Niet gefaseerde allesporenkaart

Figuur 31: Niet gefaseerde allesporenkaart grondplan A zone I. Digitaal aangemaakt op 23/11/2023.

Figuur 32: Niet gefaseerde allesporenkaart grondplan A zone II. Digitaal aangemaakt op 23/11/2023.

3.3.2.2. Zone I

Werkput 1

De eerste werkput bevindt zich onder de westelijke helft van de rijweg ter hoogte van Schoonboeke 11 (Figuur 33). De put, van ca. 4,50 m op 3,50 m, is uitgezet op het hoger gelegen deel van de straat. Hierbij wordt nagegaan wat de impact is van erosie op het bodemarchief.

De werkput werd aangelegd op een eerste niveau (grondplan A) waarbij er machinaal werd verdiept tot ongeveer 1,20 m onder het maaiveld (Foto 12 en Figuur 31). Op dit niveau zijn nog verstoringen zichtbaar. Dit is het gevolg van het (zware) vrachtverkeer dat door het industriegebied passeert. Het verstoringspakket voor de opbouw van de verharding is opvallend dik. Daarbij moet een deel van het archeologisch niveau reeds zijn weggegraven. Vervolgens is er verder machinaal gegraven tot een diepte van ongeveer 1,80 m. Op dit niveau werd de natuurlijke bodem aangetroffen. Om zeker te zijn dat dit een natuurlijke laag was en geen oud wegtracé, werd in de noordoostelijke hoek van de put, een halve meter

99840.000

99845.000

160375.000

160370.000

160365.000

99840.000

99845.000

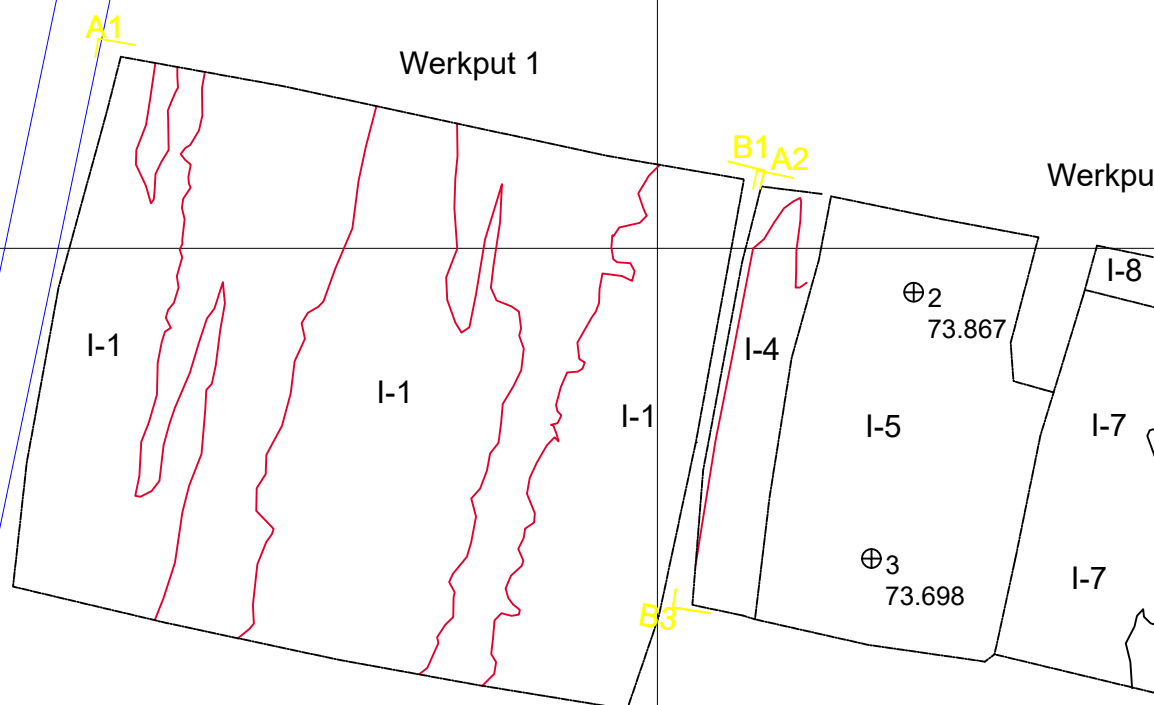
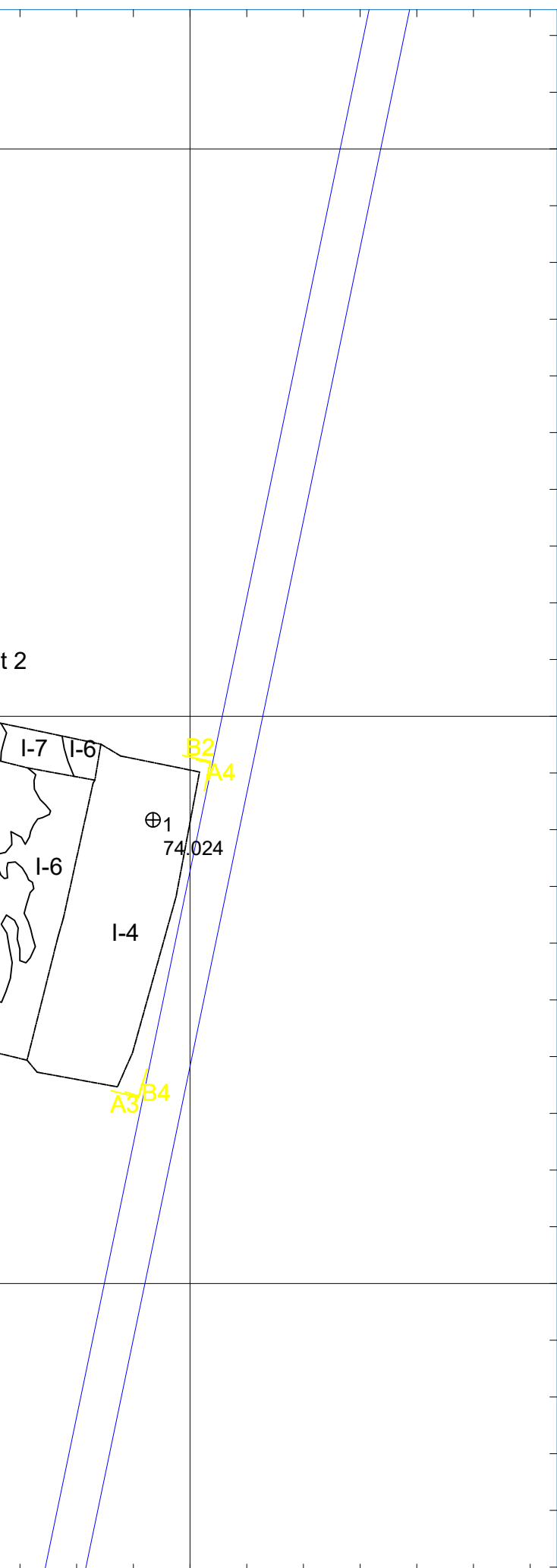

Fig. 31. Niet gefaseerde allesporenkaart grondplan A zone I.
Digitaal aangemaakt op 23/11/2023.

99850.000

160375.000

160370.000

160365.000

99850.000

Ronse Schoonboeke werfbegeleiding 2020F315 20-RON-SB Zone I

LEGENDE

- werkput
- verstoring
- huidige wege
- sporen
- boorpunt

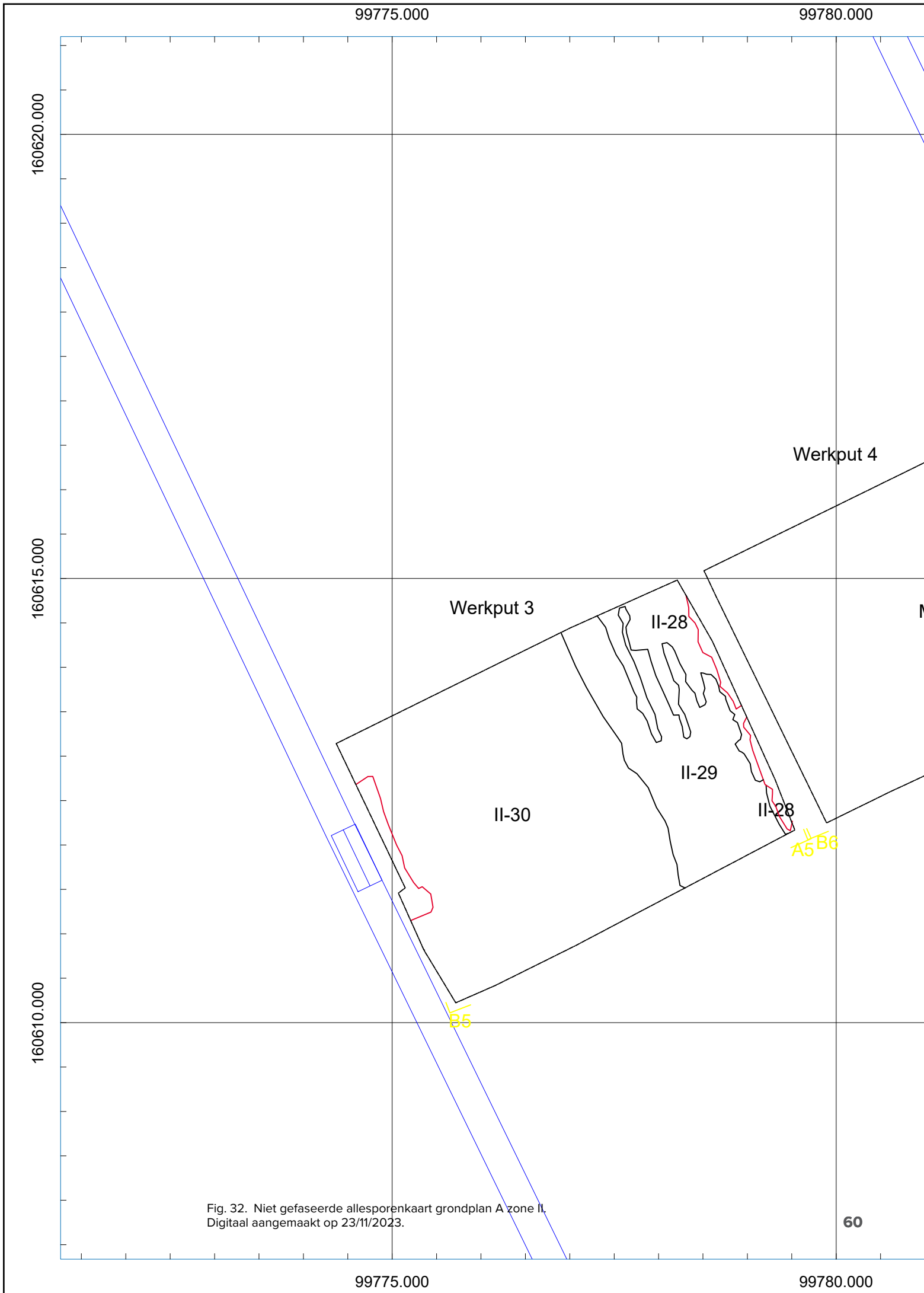

Schaal 1:50
Digitaal aangemaakt op: 23/11/2023
Bron: SOLVA & AGIV

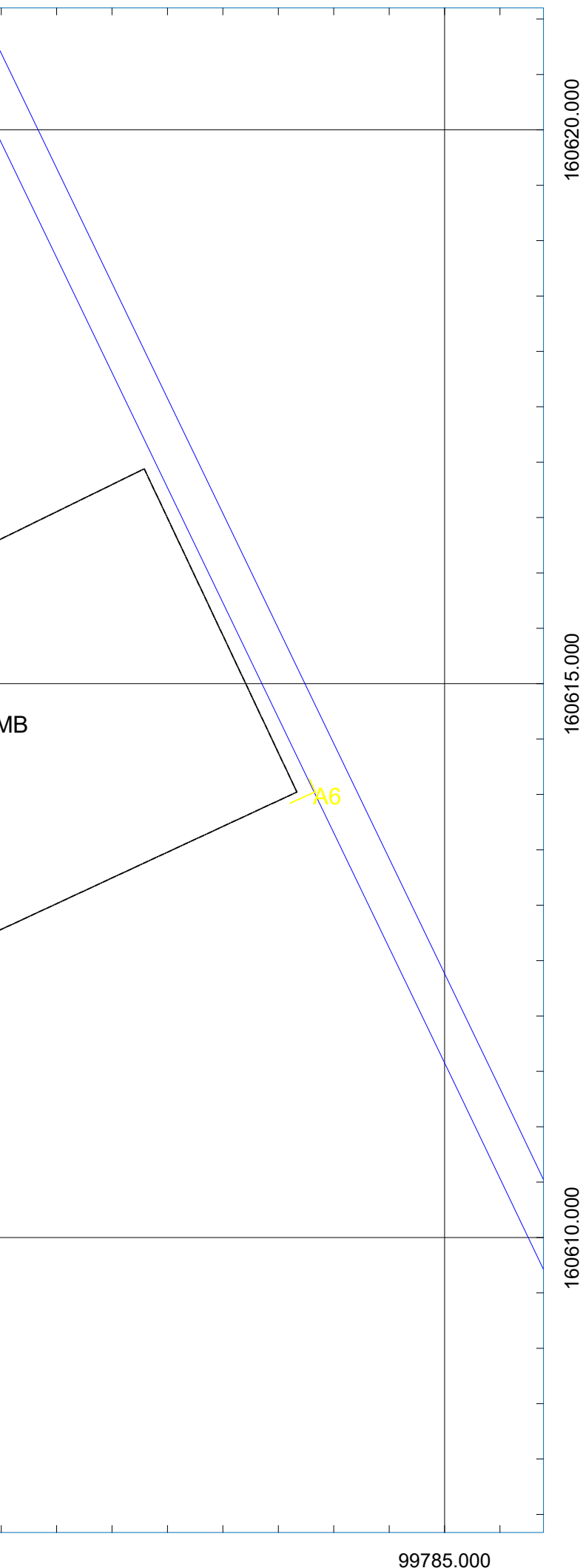
OPDRACHTHOUDER

SOLVA
Gentsesteenweg 1B
9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM

99785.000

Ronse Schoonboeke werfbegeleiding 2020F315 20-RON-SB Zone II

LEGENDE

- werkput
- verstoring
- huidige wegenis
- sporen

Schaal 1:50
Digitaal aangemaakt op: 23/11/2023
Bron: SOLVA & AGIV

OPDRACHTHOUDER

SOLVA
Gentsesteenweg 1B
9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM

handmatig verdiept. Dit bevestigde het resultaat dat de moederbodem was bereikt. Deze laag bestond uit kleiige en zandige pakketten, soms afgewisseld met lagen glauconiethoudende zandsteen. Er werden geen vondsten aangetroffen. Het noordelijke profiel van de werkput werd geregistreerd als A1B1 (Foto 4; Figuur 25).

In het profiel is slechts één laag te interpreteren. Dit pakket (C. I-1) wordt aanzien als colluvium. Het bestaat uit een steriel pakket van gevlekte bruine zandleem. Er werden geen vondsten aangetroffen. Door het gebrek aan houtskool konden eveneens geen stalen worden genomen in functie van een C14- datering. Bijgevolg is het niet mogelijk om zicht te krijgen op de ouderdom van deze laag.

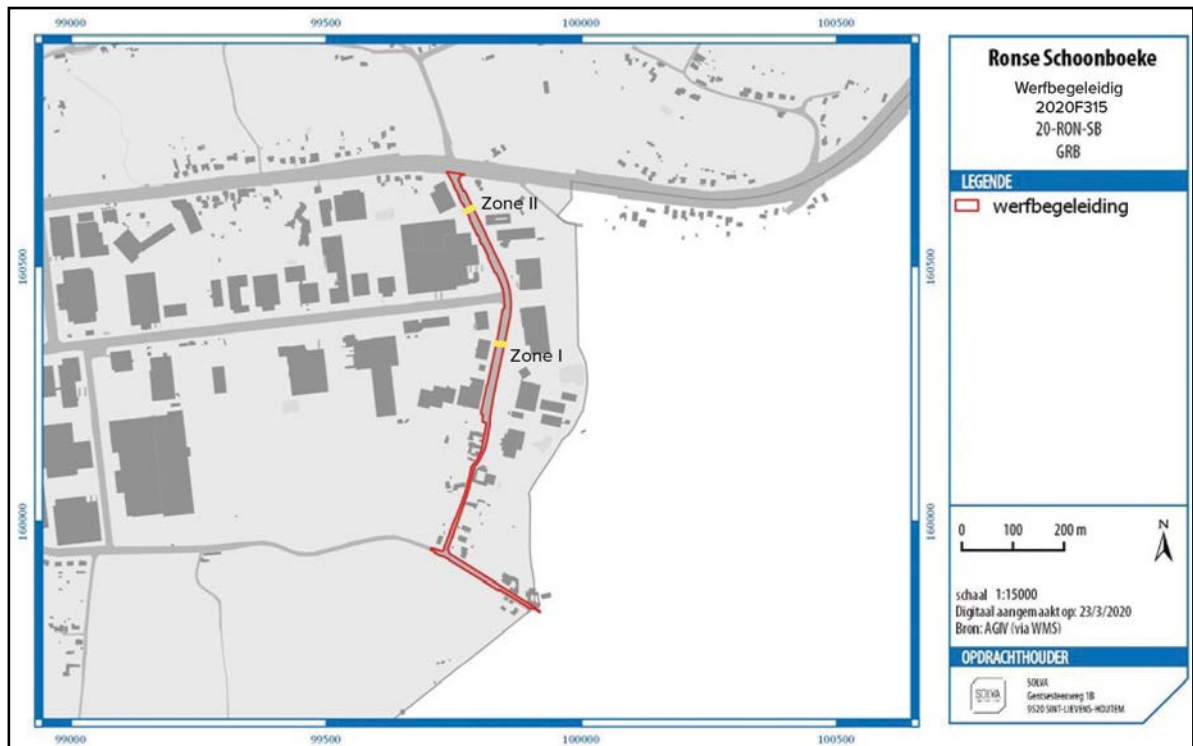
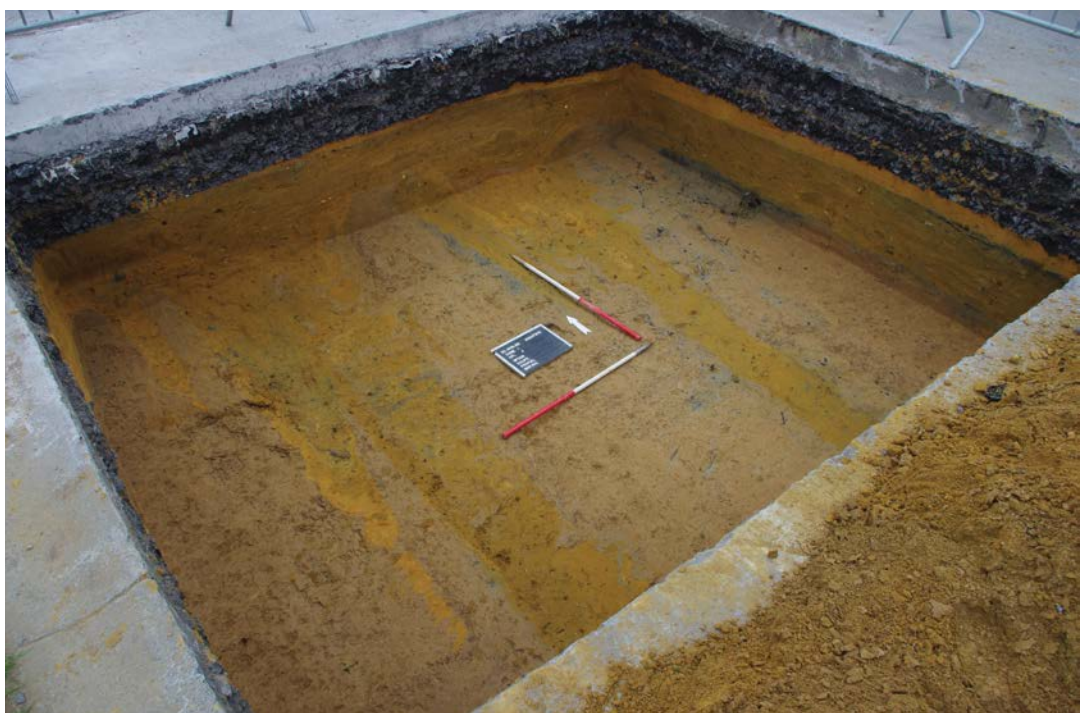

Fig. 33. Overzicht van het projectgebied (werfbegeleiding) met aanduiding van de twee zones (geel) in Schoonboeke.

Afb. 12. Zone I, werkput 1, grondplan A.

Werkput 2

De tweede werkput in zone I bevindt zich logischerwijs aan de oostelijke helft van de rijweg. De afmetingen van deze put zijn ca. 4,50 m op 3 m en er werd wederom machinaal afgegraven tot een diepte van 1,20 m onder het maaiveld. Vanaf dat niveau werd plaatselijk verdiept tot maximaal drie meter onder het maaiveld. Om veiligheidsredenen werd geopteerd om dit slechts op één plek te doen. Er werden geen tussentijdse grondplan aangelegd of geregistreerd. Het uiteindelijke grondvlak (grondplan A) dat bestaat uit verschillende niveauverschillen, werd wel geregistreerd (Foto 13 en Foto 14). Verder werd het noordelijk, oostelijk en zuidelijk profiel geregistreerd als respectievelijk A2B2 (Foto 5 en Figuur 26), A4B4 (Foto 7 en Figuur 28) en A3B3 (Foto 6 en Figuur 27).

Afb. 13. Zone I, werkput 2, grondplan A met aanduiding van de spoornummers. Zicht op het noordwesten.

Afb. 14. Zone I, werkput 2, grondplan A met aanduiding van de spoornummers. Zicht op het noordoosten.

Onder de dikke laag verstoring werd, in de as van Schoonboeke, een greppel aangetroffen (C. I-9). Deze lagen zijn gereduceerd en bevatten kleine spikkels baksteen. Ten oosten van de gracht, parallel aan de greppel, zijn karresporen (C. I-11) en verschillende wegniveaus aangetroffen (C. I-12, C. I-13, C. I-14, C. I-15, C. I-20, C. I-21, C. I-22, C. I-23, C. I-25 en C. I-26). Het zijn gecompacteerd straatniveaus waarin weinig spikkels houtskool en/of baksteen aanwezig zijn. C. I-12, C. I-15 en C. I-21 bevatten roestbandjes. De wegtracés rustten op het colluviumpakket (C. I-1). Hoe meer naar het oosten, hoe dikker het afspoelingspakket. Plaatselijk werd er één kraanbakbreedte verdiept tot onder het colluvium. Daarbij werd gebotst op tertiaire lagen. Tijdens het verdiepen in het colluvium kwamen geen bijkomende relevante archeologische niveaus aan het licht. Op enkele houtskoolstalen na, konden ook in deze werkput geen (dateerbare) vondsten worden ingezameld.

Om zeker te zijn dat elders in de werkput geen archeologische lagen waren gemist, werden nog drie boring uitgevoerd (Figuur 31). Daarbij werd gebruik gemaakt van een edelmanboor (diameter 7 cm). Boring 1 (Foto 15) situeert zich op de meest oostelijke bank van het colluvium. Er werd een boring geplaatst tot een diepte van ca. 1,50 m. Er werden geen andere lagen aangetroffen, behalve in de laatste 30 cm. Daarbij werd de natuurlijke bodem aangesneden.

Afb. 15. Boring 1.

Boring 2 (Foto 16) werd geplaatst onder de loop van gracht C. I-9 vlak bij het noordprofiel. Er werd geboord tot een diepte van ca. 90 cm. Op ca. 80 cm diepte werd de moederbodem bereikt.

De laatste boring (Foto 17) werd op dezelfde lijn geplaatst als voorgaande boring, maar meer naar het zuiden toe. In totaal werd er 50 cm diep geboord. Na 30 cm werden de tertiaire pakketten aangetroffen. Wederom werden er geen andere antropogene lagen aangesneden.

De archeologische resultaten in zone I zijn beperkt. Onder het oostelijke deel van de wegenis zijn nog oude straatniveaus en karresporen bewaard. Centraal onder Schoonboeke loopt een greppel. Wat doet veronderstellen dat het historisch wegtracé zich iets ten oosten van de huidige wegenis bevond. De beperkte antropogene sporen liggen op een colluviale laag en dit rust dan weer op tertiaire pakketten. Het bodemarchief is duidelijk sterk onderhevig geweest aan de erosieprocessen.

Gezien er geen dateerbare vondsten konden worden ingezameld, is de datering van de verschillende fases onduidelijk.

Afb. 16. Boring 2.

Afb. 17. Boring 3

3.3.2.3. Zone II

Werkput 3

Zone II situeert zich ten noorden van zone I en is gelegen in het lagere gedeelte van Schoonboeke (Figuur 33). De verwachting was dat erosie hier minder impact zal hebben gehad in de bodemopbouw. De werkput is uitgezet tussen huisnummer 1 en huisnummer 3 en bevindt zich op de westelijke helft van de rijweg. De afmetingen bedragen 4,50 m op 3,50 m.

Werkput 3 werd wederom machinaal verdiept tot 1,40 m onder het maaiveld. Op dit eerste archeologische niveau werd grondplan A geregistreerd (Foto 18 en Figuur 32). Aan de oostelijke rand van de put, centraal onder Schoonboeke, zijn karresporen (C. II-28) en een greppel (C. II-29) zichtbaar. Het gaat om gereduceerde lagen die weinig spikkels en brokjes houtskool, mangaan en baksteen bevatten. De rest van het bodem valt onder context II-30 en is de natuurlijke bodem en bestaat uit grove zandleem.

Afb. 18. Zone II, werkput 3, grondplan A.

Vervolgens werd er nog 30 cm verder machinaal verdiept tot er over de volledige oppervlakte moederbodem was bereikt. Alle randen van de werkput werden opgekuist, maar niet alles werd geregistreerd. Om de aflijning van de greppel duidelijker te krijgen, werd onder de greppel nog 10 cm handmatig verdiept. Het zuidprofiel werd volledig geregistreerd (gefotografeerd, ingetekend en beschreven) en kreeg de naam A5B5 (Foto 8 en Figuur 29). De noordelijke zijde van de werkput (coupe AB) werd enkel gefotografeerd (Foto 19). De doorsneden van de greppel toont duidelijk aan dat er verschillende heruitgravingen zijn geweest. Alle lagen zijn (licht) gereduceerd waarbij duidelijke inspoelingsbandjes zichtbaar zijn. Om deze bandjes te determineren, werd een pollenstaal genomen (Foto 20 en Figuur 34). Verder werden er slechts twee fragmenten aardewerk gevonden. Het gaat om twee postmiddeleeuwse rode scherven waarvan één stuk is geglaazuurd. Het is niet mogelijk om ze verder te determineren. Bijgevolg leveren deze scheven een ruime datering op van 1126 tot 1940.

Afb. 19. Zone II, werkput 3, coupe AB.

Afb. 20. Zone II, werkput 3, detail profiel A5B5 met genomen pollenstaal.

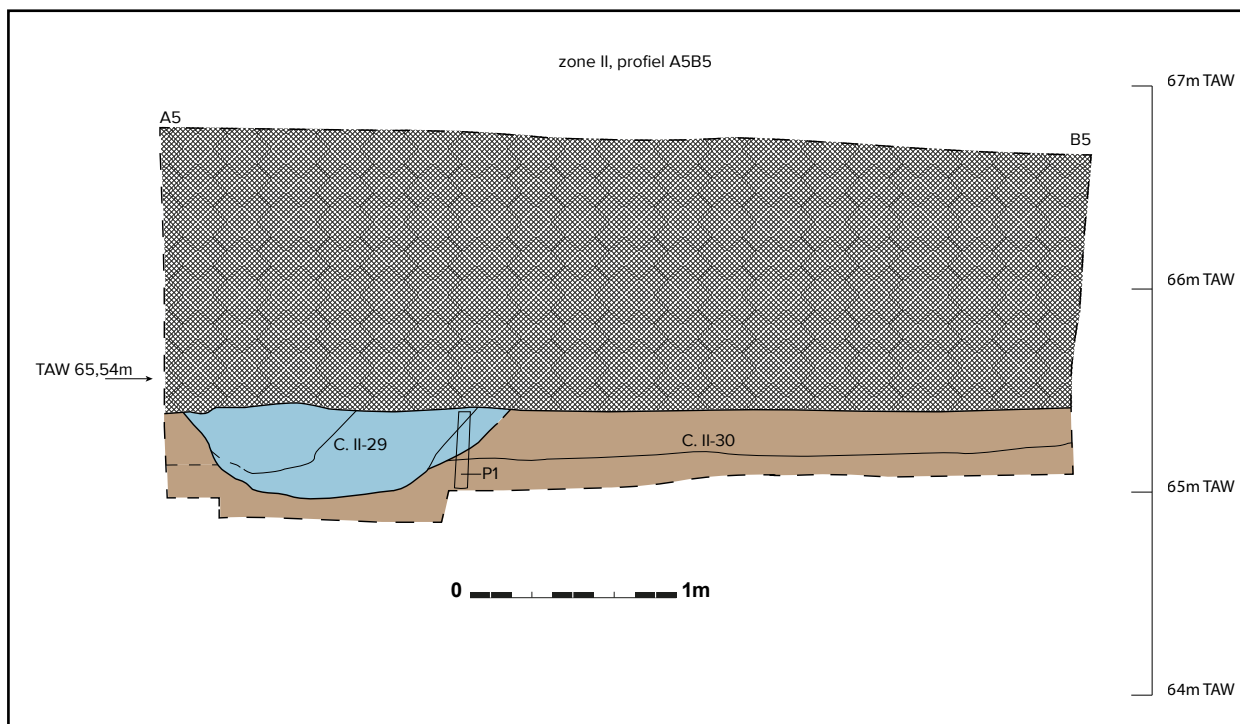

Fig. 34. Tekening van profiel A5B5 met aanduiding van het pollenstaal.

Werkput 4

De laatste werkput werd uitgezet in het verlengde van werkput 3. Daarbij werd de oostelijk helft van de rijbaan opgebroken. De grootte van de put bedraagt 4,50 m op 3,50 m.

De werkput werd machinaal uitgegraven tot ca. 2 m onder het maaiveld. Daarbij werden geen tussentijdse grondplannen aangelegd. Op dit niveau werd overal de natuurlijke bodem bereikt (Foto 21 en Figuur 32). Enkel het zuidelijke profiel werd volledig opgemeten en werd geregistreerd als A6B6 (Foto 9 en Figuur 30).

Afb. 21. Zone II, werkput 4, grondplan A.

Deze werkput vertelt in grote lijnen hetzelfde verhaal als werkput 2. Onder een dik verstoringspakket zijn opnieuw in het oosten van de put verschillende wegniveaus aanwezig (C. II-34, C. II-35, C. II-36, C. II-37 en C. II-38). Het zijn licht gereduceerde lagen waarbij zeer weinig spikkels houtskool zichtbaar waren. II-35 bevat zeer weinig spikkels baksteen en C. II-34 zeer weinig brokjes veldsteen. C. II-37 en C. II-38 zijn gelaagd met roestbandjes. C Deze lagen zijn gelegen op laag colluvium, weliswaar veel minder uitgesproken dan in zone I. De dikte varieert van enkele centimeters tot ca. 25 cm. Onder dit afspoelingspakket situeert zich de natuurlijke bodem. Deze bestaat uit quataire zandleem. Ook hier waren duidelijk dateerbare vondsten afwezig.

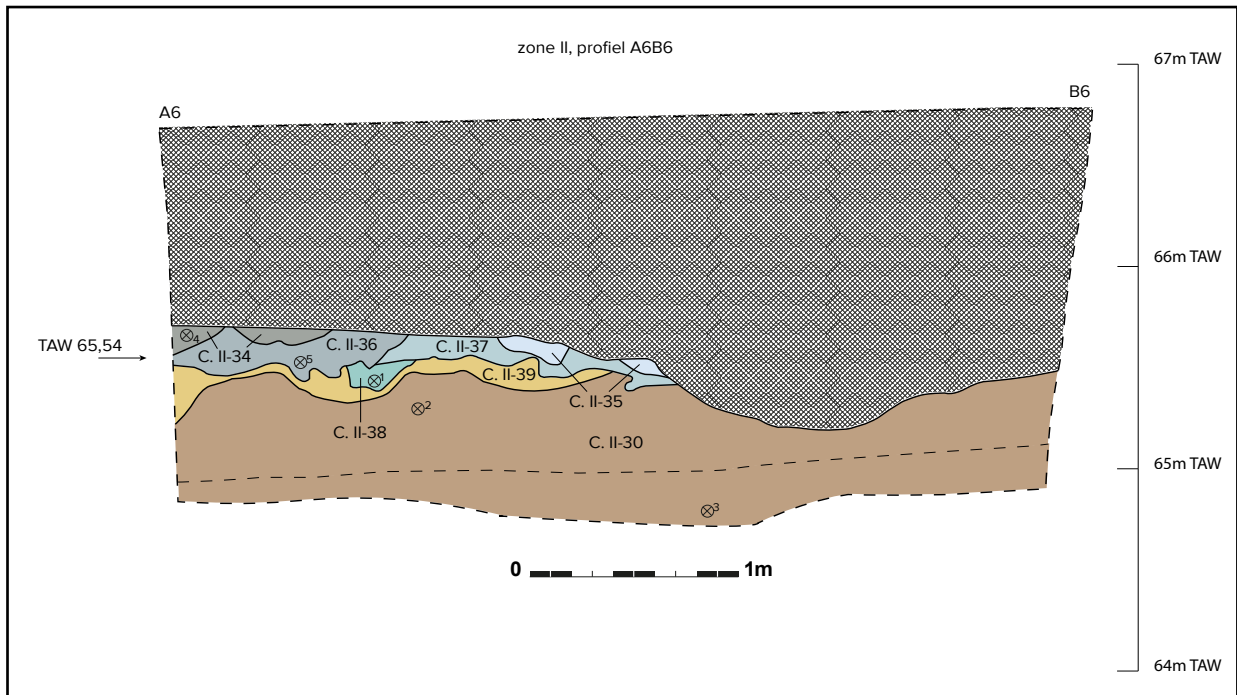

Fig. 35. Tekening van profiel A6B6 met aanduiding van de OSL-stalen.

Afb. 22. Zone II, werkput 4, profiel A6B6 met genomen OSL-stalen.

Om toch een zicht te krijgen op de ouderdom van deze sporen werden in deze werkput staalnames genomen in functie van een OSL-onderzoek (Foto 22 en Figuur 35). Dit gebeurde op vijf diverse plaatsen in profiel A6B6, zodat de verschillende straatniveaus, alsook de natuurlijke bodem werd onderzocht. De reden dat ook de moederbodem werd bemonsterd is omdat er twijfel was over de interpretatie van spoor II-30 (zie grondplan A, werkput 3) tijdens het terreinwerk. Het was echter niet helemaal duidelijk of de laag alsnog deel uitmaakte van het colluvium of reeds onderdeel was van de natuurlijke bodem.

De OSL-resultaten (Tabel 1) tonen aan dat alle wegniveaus postmiddeleeuws zijn. C. II-34 is te dateren in de eerste helft van de 18de eeuw. De resultaten van C. II-36 en C. II-38 liggen heel dicht bij elkaar en situeren zich in de tweede helft van de 15de eeuw – eerste helft van de 16de eeuw. Gezien de stratigrafie kan worden aangenomen dat C. II-37 ook binnen deze tijdspanne moet worden geplaatst. De resultaten van C. II-30 tonen aan dat het gaat om natuurlijke bodem uit het quartair.

TABEL 1: DE ANALYTISCHE RESULTATEN EN BEREKENDE OSL-OUDERDOMMEN.

GLL-code	Your code	⁴⁰ K (Bq kg ⁻¹)	²³⁴ Th (Bq kg ⁻¹)	²²⁶ Ra (Bq kg ⁻¹)	²¹⁰ Pb (Bq kg ⁻¹)	²³² Th (Bq kg ⁻¹)	w.c. (%)	Total dose rate (Gy ka ⁻¹)	De (Gy)	Age (ka)
GLL-202822	20-RON-SB-3 II38 - OSL1	375 ± 5	19 ± 2	25.0 ± 0.5	24 ± 2	26.9 ± 0.3	12 ± 3	2.04 ± 0.03	1.03 ± 0.07	0.50 ± 0.05
GLL-202823	20-RON-SB-4 II30 - OSL2	542 ± 4	29 ± 2	43 ± 2	36 ± 2	42.8 ± 0.4	20 ± 4	2.72 ± 0.03	40 ± 2	14.7 ± 1.3
GLL-202824	20-RON-SB-5 II40 - OSL3	519 ± 5	38 ± 2	40.8 ± 0.6	39 ± 2	43.4 ± 0.4	20 ± 4	2.71 ± 0.03	44 ± 1	16.1 ± 1.2
GLL-202825	20-RON-SB-2 II34 - OSL4	436 ± 6	32 ± 2	33.5 ± 0.7	28 ± 2	33.9 ± 0.5	12 ± 3	2.43 ± 0.03	0.71 ± 0.04	0.29 ± 0.02
GLL-202826	20-RON-SB-1 II36 - OSL5	436 ± 4	25 ± 2	28.9 ± 0.6	26 ± 2	30.1 ± 0.4	12 ± 3	2.30 ± 0.02	1.23 ± 0.10	0.53 ± 0.05

Conclusie

In **beide zones** heeft de wegnisopbouw een niet te bepalen hoeveelheid niveaus verstoord.

Zone I is hoger op de helling gelegen en daar heeft veel erosie te hebben plaatsgevonden. Het lijkt er op dat de grond geërodeerd is tot op de zandsteenbanken in de tertiaire lagen. Vervolgens zijn er colluviale lagen over gekomen en daarop hebben zich wegniveaus ontwikkeld.

Zone II ligt lager op de helling. Daar is er minder impact van erosie merkbaar. Er is wel een colluviaal pakket aanwezig waarop zich opnieuw wegniveaus hebben ontwikkeld. Via OSL-datering werd duidelijk dat de wegniveaus te dateren zijn in de postmiddeleeuwen.

Er is bewijs dat er een **historisch tracé** aanwezig is in Schoonboeke. Deze ligt echter iets meer naar het oosten ten opzichte van de huidige Schoonboeke. Dit is echter niet verder in de tijd terug te brengen dan de 2de helft van de 15de eeuw. De vraag blijft of er een link is tussen de wegniveaus en de greppels.

Het is duidelijk dat de site heel complex is en het lijkt erop dat het een dynamische geschiedenis heeft van erosie met afspoeling en afzetting. Hierdoor zijn oudere niveaus niet aanwezig, maar eveneens niet uit te sluiten.

3.3.2.4. Werfbegeleiding

Gezien het gelijkaardig beeld in beide zones werd geopteerd om de overige werken periodiek op te volgen. Daarbij lag de nadruk vooral op het zuidelijke gedeelte van Schoonboeke en de Maagdenstraat (zone ten zuiden van het industrieterrein Klein Frankrijk) (Figuur 8 en Figuur 33).

De verdere opvolging van het **noordelijke deel** van het onderzoeksgebied bracht geen extra informatie met zich mee. Plaatselijk konden dezelfde wegniveaus en de centrale greppel onder Schoonboeke worden herkend.

Afb. 23. Zicht op het zuidelijke deel van Schoonboeke richting het zuidoosten.

Het **gedeelte ten zuiden van de industriezone Klein Frankrijk** toonde geen archeologische relevante sporen. Direct onder de verharding waren er doorgaans enkel tertiaire pakketten aanwezig (Foto 10 en Foto 23). Deze bestaan uit kleiige en zandige pakketten waarin lagen glauconiethoudende zandsteen en ijzerzandsteen zich bevinden. Plaatselijk was een lichtblauw grijze laag met hier en daar lichtgrijze zandige bandjes (inspoeling?) zichtbaar onder de wegenisopbouw. Het is niet mogelijk om er met zekerheid een interpretatie aan toe te kennen, maar mogelijk gaat het hier om een restant van een greppel of de onderste vulling van een holle weg. De hellingsgraad van het terrein is in dit gedeelte van Schoonboeke een stuk hoger en bijgevolg gevoeliger voor erosie. Dit verklaart zonder twijfel de colluviale pakketten in zone I en II. Het zuiden van Schoonboeke en het westen van de Maagdenstraat hebben zich waarschijnlijk tot een 'holle weg' gevormd. De bermen en het niveau van de aansluitende gronden liggen er een gevoelig stuk hoger in vergelijking met het straatniveau (Foto 26, Foto 24 en Foto 25). Het niveauverschil neemt af richting het meest oostelijke deel van de Maagdenstraat in het projectgebied (Foto 26). Tijdens de heraanleg van de zijbermen in Schoonboeke was duidelijk dat direct onder de teelaarde tertiaire pakketten aanwezig waren (Foto 27, Foto 28, Foto 29 en Foto 30). Een controle van een aangrenzend, geploegde akker op het hoogste punt van de schoonboeke bevestigde dit beeld (Foto 31). Verschillende brokken klei en brokjes veldsteen/ijzerzandsteen lagen aan het oppervlak. Dit wijst op het feit dat de teelaarde slechts een heel dun laagje is. Vermoedelijk zijn de quataire pakketten quasi volledig weg geërodeerd.

Afb. 24. Zicht op het zuidelijke deel van Schoonboeke richting het zuiden, gevormd tot 'holle weg'.

Afb. 25. Zicht op het westelijk deel van de Maagdenstraat richting het oosten, gevormd tot 'holle weg'.

Afb. 26. Zicht op het oostelijke deel van de Maagdenstraat richting het westen. Hoe meer naar het westen, hoe groter het niveauverschil tussen de weg en de aangrenzende gronden.

Afb. 27. Zicht op de zuidelijke helft van Schoonboeke met de tertiaire pakketten in de zijbermen ter hoogte van Schoonboek 25. Rechts op de voorgrond is het straatniveau.

Afb. 28. Detail van de tertiaire pakketten ter hoogte van de zijberm van Schoonboeke 25.

Afb. 29. Zicht op de zuidelijke helft van Schoonboeke met de tertiaire pakket in de zijberm ten noorden van Schoonboeke 25.

Afb. 30. Detail van de tertiaire pakketten ter hoogte van de zijberm van Schoonboeke 25.

Afb. 31. Zicht op een akker ten westen van Schoonboeke richting het noorden. Het omgeploegde veld bevat tertiaire brokken. De helling loopt duidelijk af richting het noorden.

In het **oostelijk deel van de Maagdenstraat** is een ander verhaal te lezen. De hellingsgraad in dit gedeelte van het projectgebied is veel minder sterk. De bodemopbouw is hierdoor minder onderhevig aan de erosieprocessen. Onder de verharding van de wegenis zijn verschillende straatniveaus zichtbaar (Foto 32). De meest recente wegniveaus bestaan uit compacte gereduceerde lagen waarin brokjes baksteen, houtskool, ijzerzandsteen en veldsteen in te herkennen waren. Daaronder situeerden zich wederom gecompacteerd lagen met bandjes ijzeraanrijking en lagen kiezels. Op ca. 1,10 m onder het maaiveld lag de grens met de tertiaire grond.

Afb. 32. Zicht op het oostelijk deel van de werken in de Maagdenstraat met aanduiding van verschillende wegniveaus.

De werfbegeleiding in het zuidelijk deel van het projectgebied toont aan dat op plaatsen waar het erosieproces minder invloed heeft gehad op de bodemopbouw, de wegniveaus nog bewaard zijn. Dit getuigt het profiel van het oostelijke deel van de Maagdenstraat. De aanwezige straatniveaus dateren vermoedelijk steeds uit de postmiddeleeuwse periode. Naarmate er wordt opgeschoven naar het westelijk deel van de Maagdenstaat en in het zuidelijkste deel van Schoonboeke, is er steeds meer niveauverschil tussen de straat en de omliggende gronden. Deze delen van het projectgebied zijn geëvolueerd tot holle wegen. Hierbij zijn geen archeologische sporen meer bewaard. Tijdens de verdere opvolging van de werfbegeleiding werden geen (dateerbare) vondsten ingezameld.

3.4. BESCHRIJVING VAN HET BESTAND AAN CULTURELE VONDSTEN EN NATUURWETENSCHAPPELIJKE VONDSTEN

3.4.1. Beschrijving van de analysemethoden en -technieken

De vondsten zijn tijdens het terreinwerk doormiddel van een uniek volgnummer (inventarisnummer) gekoppeld aan een individueel laagnummer. Op die manier is er een dubbele controle waardoor het foutenpercentage tijdens het inzamelen van de vondsten bijna volledig kan gereduceerd worden. Bij de analyse worden de vondsten per laagnummer (spoorniveau) ingevoerd in de SOLVA-Archeologiedatabank. Deze databank voorziet een uitgebreide mogelijkheid tot determinatie, datering en assessment. Hieraan zijn de verschillende vondst- en staalnummers van de vondsten gekoppeld. Bij het ingeven van de vondsten wordt 'automatisch' een datering gegenereerd, maar deze kan manueel overschreven worden. Dit geldt op spoor-, spoorcombinatie- en structuurniveau. De databank laat eveneens toe de vondstgegevens te bevragen en te exporteren naar Excel. Bovendien kan voor elke vondst een logboek van de verschillende behandelingen aangemaakt worden. Het aardewerk wordt in technische groep onderverdeeld, en nadien per vorm geteld. Voor de datering van het aardewerk wordt steeds de volledige spoorcombinatie (spoorcombinatie) in ogenschouw genomen. Het metaal is gedroogd en ingepakt volgens de regels van de kunst.

3.4.2. Beschrijving van de uitwerkingsmethoden

De twee scherven aardewerk werden door Wouter De Maeyer (SOLVA) beoordeeld. Dimitri Vandenberghe (UGENT) evalueerde de genomen OSL-stalen.

3.4.3. Beschrijving van de vondsten

De vondsten zijn besproken in hoofdstuk 3.3.2 bij de respectievelijke spoorcombinaties. Een overzicht van de determinatie van de vondsten is terug te vinden in de lijst in bijlage 4 deel 1 en 5.

3.5. DATERING EN INTERPRETATIE VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

De dateringen zijn besproken in hoofdstuk 3.3.2 bij de respectievelijke spoorcombinaties. Een overzicht van de determinatie van de vondsten en stalen is terug te vinden in bijlage 4 deel 1. De resultaten van het OSL-onderzoek zijn terug te vinden in bijlage 6.

3.6. SYNTHESE VAN DE KENNIS OVER DE ARCHEOLOGISCHE SITE

3.6.1. Gemotiveerde interpretatie van de vondsten, vondstcategorieën, sporen, spoorcombinaties, spoorcategorieën, archeologische structuren, en activiteitenzones

De archeologische opgraving vond plaats door midden van werfbegeleiding en het uitzetten van twee zones (vier werkputten) op strategisch gekozen plaatsen. Zo kon meer proactief gewerkt worden tijdens de werfbegeleiding. Op die manier beschikken we over de nodige

tijd voor een degelijke registratie en kan er een betere inschatting gemaakt worden voor een verdere begeleiding.

In **zone I en zone II** werd een gelijkaardige stratigrafie waargenomen. De bovenste lagen zijn **recente verstoringslagen** (gearceerde lagen) die in relatie staan met de bestaande toestand. Dit is een opvallend dik pakket. Daaronder bevinden zich **antropogene lagen** die bestaan uit karrensporen (C. I-11 en C. II-28), straatniveaus (C. I-12, C. I-13, C. I-14, C. I-15, C. II-34, C. II-35, C. II-36, C. II-37 en C. II-38) en een greppel (C. I-9 en C. II-29). Door middel van OSL-datering blijkt dat deze sporen zich situeren van de tweede helft van de 15de eeuw tot de eerste helft van de 18de eeuw. Ze vormen het historisch tracé van Schoonboeke dat op basis van de huidige gegevens tot de 15de eeuw terug te voeren is. Onder deze lagen bevindt zich een pakket **colluvium** (C. I-1 en C. II-39). Hoe meer naar het oosten, hoe dikker het pakket in zone I. In zone II is het colluvium gereduceerd tot een dun bandje. Een datering voor dit afspoelingspakket is met de huidige stand van zaken niet voorhanden. De **natuurlijke bodem** (C. I-2 en C. I-30) in zone II bestond uit lagen afkomstig uit het quartair. Dit was echter niet het geval in zone I. Daar werden direct de tertiaire lagen aangesneden.

Er werd besloten om het **verdere verloop van de werken** periodiek op te volgen. Daaruit blijkt dat direct onder de recente verharding van het **zuidelijke deel** van **Schoonboeke** en het **westelijk deel** van de **Maagdenstraat**, zich **tertiaire lagen** bevinden. Enkel in het **oostelijk deel** van de **Maagdenstaat** (minder onderhevig aan erosieprocessen) waren nog (vermoedelijk) **postmiddeleeuwse wegniveaus** bewaard.

3.6.2. Bevindingen ten opzichte van de resultaten van eerder uitgevoerd archeologisch onderzoek

In het verleden werd al meermaals archeologisch onderzoek gevoerd naar wegtracés waarvan geweten is dat ze een hoge ouderdom hebben. Daarbij maken historische bronnen gewaar van een ingebruikname die zou teruggaan tot de Romeinse periode. Zo werd ook door SOLVA (2021) en Ruben Willaert (2014) onderzoek gedaan naar historische wegtracés in Mater. Daarbij werden geen archeologische bewijzen aangeleverd. Net zoals in Ronse gaan de oudste sporen terug tot de postmiddeleeuwse periode. Het valt echter niet uit te sluiten dat het wegtracé wel degelijk een Romeinse voorloper heeft. Er zijn sporen die wijzen op erosie waardoor de lagen steeds uitgesleten werden en enkel de meest recente sporen bewaard blijven.

3.6.3. Gemotiveerde verwachting ten aanzien van de aanwezigheid en aard van archeologisch erfgoed

De OSL-dateringen en de stratigrafische gegevens tonen aan dat de aangetroffen sporen zich in de postmiddeleeuwen situeren. Er zijn **geen sporen te linken aan een eventueel Romeins tracé**. Dit wil niet zeggen dat Schoonboeke geen prechristelijke oorsprong heeft. Het bodemarchief is duidelijk gekenmerkt door een continu proces van erosie. In de werkputten werd colluvium aangetroffen. Hogerop (zuidelijk deel van het projectgebied) zijn geen quartaire pakketten bewaard gebleven en wordt er onder de hedendaagse verharding onmiddellijk gestoten op tertiaire lagen.

3.6.4. Besluit

Naar aanleiding van riolerings- en wegeniswerken in Schoonboeke werd een archeologisch onderzoek gevoerd onder de vorm van een werfbegeleiding. Om zicht te krijgen op de bodemopbouw en de eventuele bewaring van oudere wegniveaus, werd geopteerd om via twee doorsnedes op de weg. Aan de hand van strategisch gekozen plaatsen werd een twee zones afgebakend waar een werkput werd uitgezet over de volledige breedte van de straat. Zo kon meer proactief gewerkt worden tijdens de werken.

Het doel is informatie te verzamelen over de aan- of afwezigheid van een historisch wegtracé. De aanwezigheid van (pre)christelijke archeologische structuren (bronstijdgrafheuvels,

toponymie die naar Romeinse tumuli verwijst, ...) en de aanwezigheid van latere, christelijke, “liminale” plaatsen (galgen, maar ook kapellen) én het gebruik van dit traject voor de Fiertelommegang roept vragen op naar de ouderdom van dit traject en de betekenis ervan voor de christelijke processie. Wordt een ouder landschap hier geïncorporeerd in latere christelijke beleving?

In de werkputten die werden uitgezet in het noordelijke deel van het projectgebied werd een gelijkaardige opbouw waar te nemen. Er bevonden zich wat antropogene sporen. Centraal onder de rijweg loopt een greppel. Onder de oostelijke helft van Schoonboeke zijn oude straatniveaus bewaard. Dit alles is terug te voeren tot de postmiddeleeuwen (16de – 18de eeuw). Daaronder bevindt zich een pakket colluvium die rust op de natuurlijke bodem.

Op basis van deze bevindingen bleek dat de kans op het aantreffen van prechristelijke wegtracés quasi onbestaande is. Daarom werd besloten om het verdere verloop van de werken periodiek op te volgen. Daaruit blijkt dat direct onder de recente verharding van het zuidelijke deel van Schoonboeke en het westelijk deel van de Maagdenstraat, zich tertiaire lagen bevinden. Enkel in het oostelijk deel van de Maagdenstaat (minder onderhevig aan erosieprocessen) waren nog postmiddeleeuwse wegniveaus bewaard.

(Pre)Romeinse sporen zijn niet aangetroffen. Dit wil echter niet zeggen dat het wegtracé geen (pre)Romeinse oorsprong heeft. Het bodemarchief in het projectgebied is duidelijk onderhevig geweest aan erosie. Mogelijk zijn de oudere lagen dus niet bewaard. Eerder onderzoek naar historische wegtracés door SOLVA en Ruben Willaert kwamen tot dezelfde conclusie.

Zoals eerder is gesteld kan dit onderzoek op ruimere regionale schaal bijdragen tot de studie van historische wegen. Gezien de vergelijkbare resultaten met voorgaand onderzoek, moet men kritisch nadenken of deze vorm van informatiewinning kosten-baten te verantwoorden is. Historische wegtracés zijn zo blijkt vaak niet altijd terug te vinden via een archeologische opgraving. Voor de site Ronse Schoonboeke lijkt het wel interessant om verder onderzoek te voeren naar toponiemen of Romeinse sites die gelegen zijn in de buurt of langs Schoonboeke en de Maagdenstraat.

3.6.5. Belang en de betekenis van de archeologische site binnen de bestaande kennis

De resultaten van het archeologisch onderzoek **bevestigen noch ontkrachten** de theorie dat Schoonboeke gelegen is op een **(pre)Romeins tracé**.

3.6.6. Afbakening van zones waar geen archeologisch erfgoed aanwezig is

Behoudens de postmiddeleeuwse sporen werden er geen verdere archeologische vaststellingen gedaan.

3.7. DE ONDERZOEKSVRAGEN EN ONDERZOEKSDOELEN BEANTWOORD

- Zijn er nog oude wegniveaus bewaard?

In de noordelijke helft van het projectgebied zijn nog oude wegniveaus aangetroffen. De oudste sporen gaan terug tot de postmiddeleeuwen. Door het erosieproces zijn eventuele oudere sporen reeds weg geërodeerd.

- Indien wel, hoe is de opbouw? Waaruit zijn wegdekken opgebouwd?

In zone I en zone II bestaan de straatniveaus uit gecompacteerde lagen zonder noemenswaardige inclusies. In het oostelijke deel van de Maagdenstaat hebben we ook te maken met gecompacteerde lagen. Daarin bevinden zich brokjes baksteen, houstkool, ijzerzandsteen en veldsteen.

- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren? Zijn er randfenomenen waar te nemen (bijvoorbeeld afwateringsgreppels)?

De relatie tussen de straatniveaus en de greppel is onduidelijk en kan niet worden achterhaald.

- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes? Is er een evolutie/fasering in het wegdek waar te nemen?

Alle aangetroffen sporen zijn te dateren in de post-middeleeuwen.

- Wat is de ouderdom van de aangetroffen niveaus?

Alle wegtracés zijn te dateren in de post-middeleeuwen.

3.8. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK (GERICHT OP GESPECIALISEERD PUBLIEK)

Naar aanleiding van riolerings- en wegeniswerken in Schoonboeke werd een archeologisch onderzoek gevoerd onder de vorm van een werfbegeleiding. Om zicht te krijgen op de bodemopbouw en de eventuele bewaring van oudere wegniveaus, werd geopteerd om via twee doorsnedes op de weg. Aan de hand van strategisch gekozen plaatsen werden twee zones afgebakend waar een werkput werd uitgezet over de volledige breedte van de straat. Zo kon meer proactief gewerkt worden tijdens de werken.

Het doel is informatie te verzamelen over de aan- of afwezigheid van een historisch wegtracé. De aanwezigheid van (pre)christelijke archeologische structuren (bronstijdgrafheuvels, toponymie die naar Romeinse tumuli verwijst, ...) en de aanwezigheid van latere, christelijke, “liminale” plaatsen (galgen, maar ook kapellen) én het gebruik van dit traject voor de Fiertelommegang roepen vragen op naar de ouderdom van dit traject en de betekenis ervan voor de christelijke processie. Wordt een ouder landschap hier geïncorporeerd in latere christelijke beleving?

In de werkputten die werden uitgezet in het noordelijke deel van het projectgebied werd een gelijkaardige opbouw waar te nemen. Er bevonden zich wat antropogene sporen. Centraal onder de rijweg loopt een greppel. Onder de oostelijke helft van Schoonboeke zijn oude straatniveaus bewaard. Dit alles is terug te voeren tot de postmiddeleeuwen (16de – 18de eeuw). Daaronder bevindt zich een pakket colluvium die rust op de natuurlijke bodem.

Op basis van deze bevindingen bleek dat de kans op het aantreffen van prechristelijke wegtracés quasi onbestaande is. Daarom werd besloten om het verdere verloop van de werken periodiek op te volgen. Daaruit blijkt dat direct onder de recente verharding van het zuidelijke deel van Schoonboeke en het westelijk deel van de Maagdenstraat, zich tertiaire lagen bevinden. Enkel in het oostelijk deel van de Maagdenstaat (minder onderhevig aan erosieprocessen) waren nog postmiddeleeuwse wegniveaus bewaard.

(Pre)Romeinse sporen zijn niet aangetroffen. Dit wil echter niet zeggen dat het wegtracé geen (pre)Romeinse oorsprong heeft. Het bodemarchief in het projectgebied is duidelijk onderhevig geweest aan erosie. Mogelijk zijn de oudere lagen dus niet bewaard. Eerder onderzoek naar historische wegtracés door SOLVA en Ruben Willaert kwamen tot dezelfde conclusie.

3.9. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK (GERICHT OP NIET-GESPECIALISEERD PUBLIEK)

Naar aanleiding van riolerings- en wegeniswerken in Schoonboeke werd een archeologisch onderzoek gevoerd onder de vorm van een werfbegeleiding. Om zicht te krijgen op de bodemopbouw en de eventuele bewaring van oudere wegniveaus, werd geopteerd om via twee doorsnedes op de weg. Aan de hand van strategisch gekozen plaatsen werden twee

zones afgebakend waar een werkput werd uitgezet over de volledige breedte van de straat. Zo kon meer proactief gewerkt worden tijdens de werken.

Het doel is informatie te verzamelen over de aan- of afwezigheid van een historisch wegtracé. De aanwezigheid van (pre)christelijke archeologische structuren (bronstijdgrafheuvels, toponymie die naar Romeinse tumuli verwijst, ...) en de aanwezigheid van latere, christelijke, “liminale” plaatsen (galgen, maar ook kapellen) én het gebruik van dit traject voor de Fiertelommegang roept vragen op naar de ouderdom van dit traject en de betekenis ervan voor de christelijke processie. Wordt een ouder landschap hier geïncorporeerd in latere christelijke beleving?

In de werkputten die werden uitgezet in het noordelijke deel van het projectgebied werd een gelijkaardige opbouw waar te nemen. Er bevonden zich wat antropogene sporen. Centraal onder de rijweg loopt een greppel. Onder de oostelijke helft van Schoonboeke zijn oude straatniveaus bewaard. Dit alles is terug te voeren tot de postmiddeleeuwen (16de – 18de eeuw). Daaronder bevindt zich een pakket colluvium die rust op de natuurlijke bodem.

Op basis van deze bevindingen bleek dat de kans op het aantreffen van prechristelijke wegtracés quasi onbestaande is. Daarom werd besloten om het verdere verloop van de werken periodiek op te volgen. Daaruit blijkt dat direct onder de recente verharding van het zuidelijke deel van Schoonboeke en het westelijk deel van de Maagdenstraat, zich tertiaire lagen bevinden. Enkel in het oostelijk deel van de Maagdenstaat (minder onderhevig aan erosieprocessen) waren nog postmiddeleeuwse wegniveaus bewaard.

(Pre)Romeinse sporen zijn niet aangetroffen. Dit wil echter niet zeggen dat het wegtracé geen (pre)Romeinse oorsprong heeft. Het bodemarchief in het projectgebied is duidelijk onderhevig geweest aan erosie. Mogelijk zijn de oudere lagen dus niet bewaard. Eerder onderzoek naar historische wegtracés door SOLVA en Ruben Willaert kwamen tot dezelfde conclusie.

04 | BIBLIOGRAFIE

4. BIBLIOGRAFIE

4.1. LITERATUUR

BRULET R. 2008: *Les Romains en Wallonie*, Editions Racine, Brussel.

CLEMENT C., SAVELS L., KLINKENBORG S. & CHERRETTE B. 2022: *Mater Broecke. Archeologisch onderzoek*. SOLVA archeologierapport 229. Onuitgegeven rapport.

DEVOS E. 2008: *De stedelijke ontwikkeling van Ronse tot circa 1800, met enkele latere uitlopers*, Annalen. Geschied- en oudheidkundig kring van Ronse en het tenement van Inde LVII, Ronse.

DEVOS E. 2015: *Het middeleeuwse Ronse. Een alternatieve geschiedenis*, Ronse.

DEVOS E. 2018: Tracing the Itinerary of Saint Hermes: Iconography as an Indicator of the Whereabouts of a Roman Saint. In: DEVOS E., MEURICE A. & MOREL A. (eds), *Walking with Saints. Protection, Devotion and Civic Identity; The role of the landscape. Proceedings of the International Conference on Intangible Heritage*, Ronse and KADOC KU Leuven, 25-37.

DEVOS E., MEURICE A. & MOREL A. 2018: *Walking with Saints. Protection, Devotion and Civic Identity; The role of the landscape. Proceedings of the International Conference on Intangible Heritage*, Ronse and KADOC KU Leuven.

LOUIS A. & SANDERS J. 1986: *Verklarende tekst bij het kaartblad Flobecq 99W*, Bodemkaart van België 99W, s.l.

ROYMANS N. 1995: The cultural biography of urnfields and the long-term history of a mythical landscape, *Archaeological Dialogues*, Volume 2 Issue 1, 2-38.

SEVENANT M., MENSCHAERT J., COUVREUR M., RONSE A., ANTROP M., GEYSENS M., HERMY M. & DE BLUST G. 2002: *Ecodistricten: Ruimtelijke eenheden voor gebiedsgericht milieubeleid in Vlaanderen. Deelrapport II: Afbakening van ecodistricten en ecoregio's: Verklarende teksten*. Onuitgegeven rapport.

VAN DURME L. 2007: *De taalgrens in de spiegel van de plaatsnamen in en om Geraardsbergen*. Gerardimontium 213, Geraardsbergen: Geschied- en Heemkundige Kring Gerardimontium.

4.2. WEBSITES

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2020. Langgestrekte hoeve Shamrock [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/29037> (Geraadpleegd op 20-02-2020).

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2020. Gesloten hoeve [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/29036> (Geraadpleegd op 20-02-2020).

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2020. Kapel [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/29038> (Geraadpleegd op 20-02-2020).

05 | BIJLAGEN

5. BIJLAGEN

5.0. ALGEMEEN

De bijlagen bij het rapport zijn ingedeeld in een algemene gegevensfiche over het project inclusief trefwoorden, een lijst met overzichtsfoto's, een structuurlijst, een spoorcombinatielijst, een sporenlijst, een vondstenlijst en een fotolijst op spoorniveau. Tevens wordt een overzicht geboden van uitgevoerd post-excavation onderzoek en mogelijkheden voor verder onderzoek.

Deze lijsten worden aangevuld met de afgeleverde vergunningen voor metaaldetectie en prospectie met ingreep in de bodem enerzijds, en de bijzondere voorwaarden waaraan het onderzoek dient te beantwoorden, opgesteld door de bevoegde overheid - het Agentschap Onroerend Erfgoed - anderzijds.

We geven hierbij enige duiding met betrekking tot de diverse lijsten in deze bijlage.

De lijsten worden automatisch gegenereerd uit de SOLVA-databank. In deze databank worden tijdens de opgraving en de rapportage alle data die tijdens een archeologisch project worden gegenereerd, samengebracht. Het gaat hierbij dus zowel om velddata (foto's, plannen, beschrijvingen, relaties tussen sporen, vondsten, ...) als documenten die tijdens de rapportage worden gegenereerd (aardewerktekeningen, informatie over behandeling van materiaal, het archeologisch rapport, diverse laboanalyses, administratief archief zoals vergunningen, bijzondere voorwaarden, ...). In het kader van de rapportage genereert de databank een reeks lijsten zoals gevraagd in de "Minimumnormen voor archeologische registratie en rapportage" en de "Bijzondere voorwaarden" bij het concrete project.

Conform de structuur van de databank (zie hoofdstuk methodologie, verwerking) worden de bijlagen hiërarchisch opgebouwd. Alle velddata worden in de databankstructuur op drie niveaus ingedeeld: spoorniveau, spoorcombinatieniveau en structuurniveau. We verduidelijken met een voorbeeld.

Onder de noemer 'sporen' verstaan we het kleinste niveau van notulering, de kleinste eenheid als het ware: bijvoorbeeld een aflijning in een grondplan of een laag in een kuil bij een coupe-tekening. Dit is het niveau waarop vondsten afzonderlijk worden ingezameld.

Verschillende sporen kunnen toebehoren aan een 'spoorcombinatie': zo vormen verschillende lagen in een kuil samen de spoorcombinatie 'kuil'.

Op gelijkaardige wijze kunnen verschillende spoorcombinaties gegroepeerd worden tot een overkoepelende 'structuur': diverse paalkuilen behoren bijvoorbeeld toe aan de structuur 'gebouw'.

In de databank, en dus ook in deze bijlagen, worden de velddata volgens vastgestelde thesauruslijsten toegewezen aan de noemers 'sporen', 'spoorcombinaties' en 'structuren'. Door archeologische begrippen (gebouw, crematiegraf, grafkuil, laag, ...) via een vastgestelde thesauruslijst aan een specifiek niveau toe te wijzen (spoor, spoorcombinatie, structuur), bestaat de garantie dat bij bevraging van de databank naar een bepaald archeologisch begrip, effectief ook alle ingevoerde data in de resultatenlijst voorkomt (anders gezegd, we vermijden daardoor dat 'grafkuil' de ene maal bij 'spoorcombinatie', en de andere maal bij 'structuur' wordt ondergebracht).

De lijsten in deze bijlage zijn volgens dezelfde hiërarchie opgebouwd. In de bijlage wordt achtereenvolgens een overzicht gebracht van structuren, spoorcombinaties en sporen. Op

deze wijze kan van ‘groot’ naar ‘klein’ afgedaald worden in de informatie. Er wordt bovendien met kruisverwijzingen gewerkt: bij structuren staat vermeld uit welke spoorcombinaties ze zijn opgebouwd, bij spoorcombinaties staat vermeld uit welke sporen ze zijn opgebouwd. In omgekeerde richting staat bij de sporenlijsten vermeld tot welke spoorcombinatie en structuur een spoor behoort, en bij de spoorcombinatielijst staat vermeld tot welke structuur een spoorcombinatie behoort. De structuurlijst bevat dus een overzicht van gerelateerde spoorcombinaties. De spoorcombinatielijst bevat een overzicht van gerelateerde structuren (hoger niveau) en sporen (lager niveau), alsook een overzicht van alle foto's, plannen, vondsten en stalen. De sporenlijst bevat een overzicht van gerelateerde spoorcombinaties en structuren, alsook een overzicht van alle foto's, plannen, vondsten en stalen. De gedetailleerde spoorbeschrijvingen zijn uitsluitend in de sporenlijsten zelf terug te vinden. Op elk niveau tot slot staat een interpretatie en zo mogelijk ook een datering vermeld.

Voor de duidelijkheid geven we mee dat niet elk spoor noodzakelijk deel uitmaakt van een spoorcombinatie (en dus structuur), evenmin als elke spoorcombinatie aan een structuur kan toegewezen worden.

Wat de wijze van nummering betreft, geldt als algemene regel dat spoorcombinaties en structuren de naam dragen van het spoornummer dat als eerste aan die ‘spoorcombinatie’ (en eventueel bij uitbreiding ‘structuur’) wordt toegewezen. In een rapport zijn het doorgaans de spoorcombinatienummers en, indien gegroepeerd onder een structuur, de structuurnummers die in de tekst de leidraad vormen.

Tot slot enkele bijzonderheden:

Verstoringsen en ‘negatieve sporen’, sporen die na couperen geen of een natuurlijk spoor blijken te zijn, worden niet tot het niveau van een spoorcombinatie gebracht, maar bestaan enkel tot op het spoorniveau.

In het geval dat het een rapportage van een vooronderzoek betreft, worden sporen in principe niet aan een spoorcombinatie (en bij uitbreiding een structuur) toegewezen. Spoorcombinaties en structuren worden pas aangemaakt op het moment van een archeologische opgraving, aangezien op dat ogenblik alle beschikbare informatie aanwezig is, en dit dus dan wel een zinvolle oefening is. Tijdens een vooronderzoek zijn heel wat relaties bijvoorbeeld nog niet duidelijk.

De enige uitzondering op deze regel wordt gemaakt wanneer bij de verwerking van een vooronderzoek reeds duidelijk is dat de sporen gelegen zijn in een zone die niet voor verder onderzoek in aanmerking komt. Dan worden sporen waar mogelijk wel tot spoorcombinaties gegroepeerd (en worden dus in de databank spoorcombinaties (en eventueel structuren) aangemaakt). Op deze wijze wordt gegarandeerd dat informatie rond potentiële spoorcombinaties of structuren niet verloren gaat bij een bevraging van de databank. Een voorbeeld verduidelijkt dit: een geïsoleerde grafkuil, die geen aanleiding geeft tot verder onderzoek, wordt wel als spoorcombinatie gedefinieerd in de databank, omdat deze zo ook in de resultatenlijst van een bevraging zal voorkomen. Zoniet zou deze grafkuil voor de databank ‘onzichtbaar’ worden.

5.1. TEKENINGENLIJST

Zie bijlage 4.

5.2. FOTOLIJST

Zie bijlage 4.

5.3. SPORENLIJST

Zie bijlage 4.

5.4. VONDSTENLIJST

Zie bijlage 4.

5.5. STALENLIJST

Zie bijlage 4.

5.6. SKELETFORMULIEREN

Niet van toepassing.

5.7. CONSERVATIERAPPORT

Niet van toepassing.

5.8. RESULTATEN VAN AARDKUNDIGE EN NATUURWETENSCHAPPELIJKE ANALYSES (RUWE DATA)

Zie bijlage 6.

5.9. PROFIELBESCHRIJVINGEN VAN DE REFERENTIEPROFIELEN

Niet van toepassing.

Naar aanleiding van riolerings- en wegeniswerken in Schoonboeke liep van april 2020 tot juni 2021 een archeologisch onderzoek in de vorm van een werfbegeleiding. Daarbij werd gepoogd om zicht te krijgen in de bodemopbouw en de eventuele bewaring van oudere wegniveaus. Het doel is informatie verzamelen over de aan- of afwezigheid van een historisch wegtracé. De aanwezigheid van (pre)christelijke archeologische structuren (bronstijdgrafheuvels, toponymie die naar Romeinse tumuli verwijst, ...) en de aanwezigheid van latere, christelijke, “liminale” plaatsen (galgen, maar ook kapellen) én het gebruik van dit traject voor de Fiertelommegang roepen vragen op naar de ouderdom van dit traject en de betekenis ervan voor de christelijke processie. Wordt een ouder landschap hier geïncorporeerd in latere christelijke beleving?

In het noordelijke deel van het projectgebied werden twee doorsnedes op Schoonboeke gemaakt om het bodemarchief te kunnen waarnemen. Er werden echter weinig antropogene sporen aangetroffen. De waargenomen sporen bestonden uit straatniveaus en een greppel afkomstig uit de postmiddeleeuwen (16de- 18de eeuw). Daaronder bevindt zich een colluviumpakket die rust op de natuurlijke bodem.

Het overige deel van het projectgebied werd periodiek opgevolgd. Daaruit blijkt dat direct onder de recente verharding van het zuidelijke deel van Schoonboeke en het westelijk deel van de Maagdenstraat, zich tertiaire lagen bevinden. Enkel in het oostelijk deel van de Maagdenstaat (minder onderhevig aan erosieprocessen) waren nog postmiddeleeuwse wegniveaus bewaard.